

Maria Corelli

Tuhottu elämä

KARISTO

50P.

TUHOTTU ELÄMÄ

(BOY)

KIRJOTTANUT

MARIA CORELLI

SUOMENTANUT

EERO ALPI

KUSTANTAJA

ARVI A. KARISTO, HÄMEENLINNA

HÄMEENLINNA 1914
©.-Y. HÄMEENLINNAN UUSI KIRJAPAINO

ENSIMÄINEN LUKU.

Useat ihmiset, joiden otaksutaan „tietävän“ enemmän kuin muut, väittävät, että elämämme muodostuu melkein aina niiden vaikutteiden mukaan jotka lapsuusaikamme saamme elämän arvosta tai arvottomuudesta. Menevätpä jotkut niinkin pitkälle vakuutuksissaan, väittämällä että jos pienokainen saa inhon vanhempainsa tapoja ja käyttäytymistä kohtaan, niin säilyy tämä inho hänessä ehdottomasti koko hänen maallisen pyhiinvaelluksensa ajan kaikissa mahdollisissa tilanteissa sekä kaikkien ihmisten suhteen. Jos tässä väitteessä on perää, niin oli „Pojulla“ aivan erityinen syy jo hyvin aikaisin epäillä tulevaisuuttaan. Kun hän istui pienessä „ruokatuolissaan“, jonka etupuolella oli poikkilauta, käyttääkseen sitä pöydän sijasta lautasta leipää ja maitokuppia varten, oli hänellä tapana mätkiä lusikallaan lauttaa ja suurten, taivaansinisten silmien katsellessa ylöspäin mutista:

— Voi Sing raukka! Oletko sinä sairas? Onko tilasi huono? Voi Sing parka!

„Sing-raukka“ ei suinkaan ollut mikään japanilainen nukke eikä muukaan leikkikalua; „Sing-raukka“ oli ihminen, mutta, ikävä kyllä, syvässä alennustilassa oleva olento. „Sing-raukka“ oli pojan isä, ja taas tälläkin kertaa tukkihumalassa. „Sing-raukka“ oli riisunut yltään takin ja liivit ja vetänyt paitansa housujen päälle. Epävarmoin askelein hän hoippui sinne tänne huoneessa, vuoroin karkealla

kurkkuäänellä nikottain, vuoroin yskinen matalalla bassolla. Ja koko ajan istui Poju tuolissaan ja katseli häntä vakavalla myötätunnolla. Tuo pari ei ollenkaan sopinut yhteen, huolimatta siitä, että he olivat isä ja poika. Kauniine, pyöreine kasvoineen ja vaaleine kiharoineen oli poikanen enemmän enkelin kuin kuolevan olennon kaltainen, — jota vastoin „Sing-raukka“ oli näöltään kuin joku maan päällä tuntematon elukka, sillä mikään tavallinen eläin, ihmistä lukuunottamatta, ei tietien taiten juo itseänsä juovuksiin. Mutta silti ei saa luulla, etteikö „Sing-raukka“ olisi ollut gentlemanni. Jos sitä joskus joku epäili, oli Singillä tapana möristä jotain seuraavaan tapaan:

— Minun isäni oli gentlemanni — minun isoisäni oli gentlemanni — ja minun isoisäni isä oli gentlemanni — jumala varjelkoon, sir, he olivat gentlemanneja joka sorkka aina kahdenteentoista vuosisataan takaperin! Minussa ei ole mitään tahraa! Koko minun suvussani ei ole mitään yksinkertaisten, luikertelevien, mammonanhimoisten yonkeemiljonäärien luonteenominaisuuksia. No, kirottu vekkuli, kutsu siis minua gentlemaniksi. Minä olen D'Arcy-Muir-suvun jäsen, — minulla on kuningasverta suonissani — hitto soikoon!

Gentlemanni! Hm, luonnollisesti hän oii gentlemanni. Osottihan sen tuo hänen puheensa. Ja se oli Pojulle ensimmäinen opetus englanninkielessä, vaikutti hän oikein käsitteänyt kaikkien noiden sanojen merkitystä. Joten hän ei, kun hän senjälkeen kolmeen kertaan toisti: „Kirottu vekkuli, isä!“ ollenkaan aavistanut, etteivät hänen sanansa todistaneet pojan rakkautta eivätkä helliä tunteita säänsä kohtaan.

Pojun isä, kunniallinen kapteeni James D'Arcy-Muir, oli mennyt naimisiin naisen kanssa, jonka sukutaulu oli vain astetta alempi kuin hänen omansa. Mutta kaikessa

tapauksessa hän polveutui hyvästä ja vanhasta suvusta, ja tyttönä hän oli jokseenkin kaunis, vaikkakin kömpelö, laiska ja hieman heikkolahjainen. Vetelyys oli hänen huomatuin ominaisuutensa — hän inhosi kaikenlaista touhua ja vaivannäköä. Hänelle oli hyvin vastenmielistä peseytyä — hän teki sen ainoastaan siksi, että se oli jonkunlainen sivistyneisyyden vaatimus. Hänellä oli komea, luonnostaan kiharainen tukka; se oli oikea „kiusankappale“, se litti hän, ja niin pian kuin hän oli mennyt naimisiin, leikkasi hän sen, päästäkseen aamuisin sitä kampaamasta, kuten hän sanoi. Ennen naimisiinmenoaan hän oli ollut säännöllinen ja hyvin puettu, mutta oltuaan ainoastaan kahdeksan päivää naimisissa, hän huomasi miehensä taipumuksen väkijuomiin, ja hän kadotti kokonaan halunsa esiintyä edukseen sekä vajosi olosuhteiden pakkottamaan alistuvaisuuteen. Mitä hyödytti aamulla pukeutua huolellisesti? Hänen miehensä ei koskaan pannut huomiota siihen, miten hän oli puettu, jonkavuoksi hän alkoi käyttää lyhyttä hametta, ja löysänä soluva pusero olikin hyvin mukava arkivaate; hän alkoi vähitellen lihoa sillä hän oli heittänyt nyöriliivin käyttämisen senjälkeen kuin oli lukenut sanomalehdestä, että sellainen oli epäterveellinen. Kun Poju oli nelivuotias, oli hänen äitinsä ehtinyt kehittyä paksuksi matamiksi, joka asteli pehmeissä huopatoiveleissa — välttääkseen liikavarpaiden kasvamista — eikä muistanutkaan kaulusta eikä kalvosimia, ja joka „hoiti“ pientä kotiaan Hereford Squaren varrella aivan omalla tavallaan: siellä oli kaikki sikin sokin, — ateriat syötiin milloin kulloinkin, — ja Pojun ruoansulatusta koettiin pilata antamalla hänelle velliä ja muuta ruokaa juuri niinä aikoina, jolloin hän vähimmin niitä tarvitsi.

Täytyy senvuoksi myöntää, että Poju alotti elämänsä joltisenkin merkillisessä ympäristössä. Kaksi suurta, kiil-

tävää naamaa muodostivat hänen näköpiirinsä — ne olivat „Mossi“ ja „Sing-raukka“. „Mossi“ oli tuo huopatohveleissa käyskentelevä paksu rouva, joka antoi Pojulle hänen vellinsä ja kutsui häntä *omaksi* pojakseen, — „Sing-raukka“ oli elämänsä harvoina selvinä hetkinä Pojun „isä“. Mutta sitä sanaa ei pienokainen voinut käyttää silloin, kun hän näki tuon gentlemanin yhäti uudistuvassa sairauden tilassa, joka vaivasi häntä niin, ettei hän voinut seisoa suorana, vaan hänen täytyi tarttua muuriin ja huonekaluihin tukeakseen itseään. „Mossi“ oli nimittäin sanonut Pojulle, että silloin, kun isä ei pysynyt jaloillaan, oli tämä „hyvin sairas“, — eivätkä valituimmatkaan kaunosanat voi kuvata sitä vilpitöntä ja hellää myötätuntoa, jota pienokainen tunsii, nähdessään isänsä niin kovien kärsimysten vallassa! Jos olisi mahdollista liikuttaa juopuneen sydäntä keskellä hänen humalaansa, niin olisi pitänyt tuon hiljaisen kuiskauksen: „Sing-parka!“ pienen lapsen, oman poikansa huuilta herättää häpeäntunnetta ja omantunnonvaivoja tuon kunnan kapteenin rinnassa. Mutta vanhan ja hienon sukunsa arvokkaana jälkeläisenä virkkoi hän ainoastaan: „Kirottua tunteellisuutta!“ Että hän, isä, olisi jollain tavoin vastuunalainen poikansa tulevaisuudesta, se ei koskaan pälkähtänyt hänen päähänsä. Joskus, kun pienokainen herkeämättä tuijotti häneen vakavilla silmillään, hän kiivastui ja kysyi: „Mitä tuo pikku pakana töllistelee? Hän on kerrassaan hölmön näköinen!“

Sitten kaatoi hän lasiinsa lisää whiskyä pullosta, joka aina oli hänen lähettyvillään sekä huusi vaimolleen:

„Kuulehan, eukko! Tuosta pojasta tulee varmasti tylsäjärkinen! Kerrassaan aasi! Hän katselee minua niinkuin olisin gorilla! Hän syö liikaa — siinä koko asia. Hän ajaa velliä sisäänsä, kunnes vatsaan ei enää mahdu

pisaraakaan. Mokomaa porsasta en ole vielä elämässäni nähnyt.“

Näin oli tapana tuon kunnan gentlemannin möristä, vaimonsa kuunnellessa häntä välinpitämättömänä. Hän oli jo tottunut tuollaisiin purkauksiin. „Minkätähden menitte naimisiin hänen kanssaan?“ kysyivät rouvalta joskus muutamat osaaottavat ystävät, johon kysymykseen puhuteltu haukotellen vastasi: „Enpä oikein tiedä itsekkään. Hän näytti olevan samanlainen kuin muutkin miehet, ja onhan hän joka tapauksessa hyvää sukua.“ Kerran kysyttiin mrs D'Arcy-Muirilta rakastiko, hän miestään, jolloin tämä kummastuneena vastasi:

„Rakastanko? Rakkaudella ei ollut mitään tekemistä minun naimiseni kanssa. Sellaista ei ajatella jälkeen kuudentoista ikävuoden. Rakkaushan on tyhmyyttä!“

Ja tämän sanottuaan kohotti hän päänsä korkean tietoisuuden hiljainen hymy huulillaan. Hän sanoi, että jos kerran Jim tahtoi juoda itsensä juovuksiin, ei kannattanut koettaa häntä siitä estää — hänhän oli itsensä ja tekojensa herra. Hän, mrs C'Arcy-Muir, ei ollut yrittänytkään saada miestään muuttamaan elintapojaan, sillä hän tiesi, että se olisi ollut turhaa työtä. Ellei mies joisi kotona, joisi hän kodin ulkopuolella; — ellei hän joisi julkisesti, joisi hän salaa; — harvat miehet seuraavat naisen neuvoja, jos ne tarkoittavat hänen parastaan, kun he taas mielellään noudattavat naisen huonoja neuvoja. Ja koska mrs D'Arcy-Muir tiesi kaiken tämän, tyytyi hän siihen, että järjesti oman olonsa mahdollisen mukavaksi ja antoi asiain kulkea niinkuin kohtalo tahtoi. Siksi sai Poju yksinään ajatella olemassaolon suurta arvotusta. Poikainen, joka oli kastettu Robertiksi, askarteli aina milloin mitäkin. Hänen kasvoistaan, joissa oli kaipaava ilme, saattoi otaksua että hänellä oli hyvä muisti. Se lienee-

kin useimmilla lapsilla, vaikka he eivät kykene sitä näyttämään. Poju ajatteli aina menneisyyttä, eikä koskaan tulevaisuutta; — hän oli aivan varma siitä, ettei kaikki ennen aikaan ollut niinkuin nyt — ettei kauan, hyvin kauan sitten ollut ensinkään „Mossia“ ja „Sing-parkaa“, — tuntui siltä, kuin olisivat nuo kaksi äärimmäistä vastakohtaa ja hullunkurisen mahdotonta oliota ilmestyneet jostain maailman avaruuksista. Miten hän itse oli lähtenyt kaukaisista etäisyyksistä, sitä hän ei voinut ymmärtää, mutta hän oli varma, ettei hän ollut aina tuntenut noita kahta persoonaa, jotka nyt olivat hänelle varsin välttämättömiä, ja varma hän oli siitäkin, että hän oli nähnyt toisia olennoita, jotka olivat paljon enemmän puoleensavetäviä kuin „Mossi“ ja „Sing-parka“. Tästä sisäisestä vakaumuksesta johtui tuo rakastettava, uneksiva ilme hänen silmissään, hieno hymy hänen ruusunpunaisilla huulillaan sekä rauhallinen, viisas sävy hänen kauniilla, pyylevillä kasvoillaan. Vaikka hän olikin vasta neljän vuotias, näytti hän olevan selvillä siitä, että oli olemassa todellisempaakin elämää kuin se, mitä hänen ympäristössään elettiin — hän näki vielä ympärillään jumalaisen elämyksen hohteen — „Jumalan kuva“ oli vasta juuri leimattu hänen oman olentonsa kirikkaaseen rauhaan — ja tulevat vuodet osottaisivat, kuinka kauan se säilyisi puhtaana niiden arvottomien ihmisten käsissä, jotka olivat saaneet sen omaisuudekseen. Sillä vaarallista on uskoa, että kunkin ihmisen kohtalo olisi hänen omissa käsissään; jossain määrässä hän epäilemättä hallitsee sitä, ja itsekasvatuksella sekä jyrkällä päättäväisyydellä voi hän tehdä paljon, voittaakseen itsessään Eläimen ja kehittääkseen Enkeliä — mutta pelottavan suuri vastuunalaisuus on niillä, useinkin huolimattomilla vanhemmilla, jotka ajattelelmattomasti käyttävät Jumalan heille suomaa oikeutta

luoda uutta elämää ja täydellisesti lyövät laimin pienen elämänalun oikean kehittämisen ja sen säilyttämisen puhtaana. On kyllä totta, että monet vanhemmat, kuten sanotaan, tekevät „parhaansa“ lastensa hyväksi — tahtoo sanoa, he tekevät työtä lasten eteen, kasvattavat heitä ja oman luulonsa mukaan „sijoittavat“ heidät edullisesti elämässä — mutta he unohtavat, että se „elämä“, jolle he panevat niin suuren arvon, ei riipu yksinomaan ravinnosta, vaatteista, rahasta ja asemasta — sen keskuvaikutin on Ajatus, joka alkaa ensimmäisistä väräjämistä aivoissa. Ei tarvitse kieltää tätä tosiasiaa — se on niin.

Poju, juuri Äärettyydestä saapuneena, oli viaton lähimmän ympäristönsä elämäntapoihin. Hän ei ollut tehnyt isästään juopottelijaa eikä äidistään huolimatonta naista. Hän ehkä tuli maailmaan tarkotuksella ojentaa heitä, jos he olisivat käsittäneet hänen olemassaolonsa merkityksen. Mutta sitä hänen vanhempansa eivät tehneet. He vastaanottivat hänet avioliiton luonnollisena seurauksena, ja niin kauan kuin lasta ruokittiin, puettiin, käytettiin ulkona ja asetettiin nukkumaan, niin kauan he katsoivat vanhempina täyttäneensä kaikki velvollisuutensa häntä kohtaan. Äiti olisi varmaan kovasti hämmästynyt, jos hän olisi tiennyt, että pienokainen kummasteli hänen huolimatonta pukuaan ja pörröisiä hiuksiaan. Pojulla oli tapana verrata häntä erääseen toiseen naiseen — miss Letitia Leslieen — joka kävi väliin häntä katsomassa, ja joka pojan silmissä oli vallan ihmeellinen olento. Tällä naisella oli päällään orvokeilta tuoksuvilla pitseillä koristettu pehmeä silkkipuku; hänellä oli levolliset lempeät, siniset silmät ja pienet kädet, ja hänen sormissaan kimelteli jalokivillä koristettuja sormuksia. Häntä kutsuttiin tavallisesti „miss Lettyksi“, kun taas kapteeni D'Arcy-Muir sanoi häntä „rahoistaan ylpeäksi vanhaksipiiksi“.

Miss Letitia Leslie oli todellakin neljänkymmenen vuotias neiti, joka ei mennyt naimisiin, sillä hän tahtoi olla uskollinen eräälle vainajalle, jota hän oli rakastanut. Hänellä oli ollut oma surullinen lemmentarinansa kyyneleinen ja sydäntuskineen; mutta hänen oma surunsa oli opettanut häntä ottamaan osaa myöskin toisten suruihin. Eräs kuolemantapaus ja muutamat suotuisat olosuhteet olivat tehneet hänet suuren omaisuuden riippumattomaksi hallitsijattareksi, ja rahojaan hän käytti tuhlaavaisesti hyväntekeväisiin tarkoituksiin. Vaan käynneillään tarvitsevain luona ei hänessä kuitenkaan koskaan herännyt sellaista mielenkiintoa kuin hän tunsu sitä huonossa järjestyksessä olevaa kotia kohtaan Hereford Squaren varrella, missä kapteeni D'Arcy-Muir juopotteli, ja hänen vaimonsa „kulutti“ päivänsä tyhjässä toimeettomuudessa. Sillä siellä oli Poju — Poju, joka hymyillen ja viattomalla odotuksella ojensi pienet pyöreät käsivartensa häntä kohden ja sanoi: „Miss Letty rakastaa Pojua — ja Poju rakastaa miss Lettyä.“

Eikä kukaan koko maailmassa osannut paremmin vastata lapsen jokelteluun kuin miss Leslie. Lapsen suloiset ja viisaat kasvot kerrassaan lumosivat hänet — hän huomasi pojassa paitsi harvinaisia luonnonlahjoja mahdollisuuksia jaloon miehekkyyteen. Perinnöllisyysteorian kannattajat olisivat voineet häneltä kysyä, kuinka hän uskoi sellaisten vanhempain lapsen olevan harvinaisen lahjakkaan ja ihanteellisen. Hän olisi silloin vastannut, ettei hän ollenkaan uskonut suoranaiseen perinnöllisyyteen. Siinä hän oli sekä oikeassa että väärässä. Inhimillisen olennon liikunnossa tapahtuu niin paljon selittämättömiä asioita, että on tuiki vaikeata vetää mitään varmoja loppumääritelmiä. Miss Letitia ei koettanut ratkaista sellaisia fysiologisia arvotuksia — hän vain väitti, että oli eh-

dottomasti vahingoksi pojan tulevaisuudelle, että hän sai kasvaa sellaisessa kodissa, missä hänen edessään oli aina whiskypullo.

Herrasväki D'Arcy-Muir olivat köyhiä, joskin heillä oli „toivoja“, — hän, miss Letitia oli rikas. Hänellä ei ollut ketään sukulaisia, kenelläkään koko maailmassa ei ollut mitään vaatimuksia häneen nähden, ja hän ajatteli vakavasti ottaa Pojun omakseen. Mutta suostuisivatko vanhemmat antamaan hänelle lapsensa? Se oli pulmallinen ja hyvin epäilyttävä kysymys. Hän oli miettinyt asian kauan ja tarkkaan sekä tullut siihen lopputulokseen, että koska Poju oli paremmin vanhempainsa tiellä kuin päinvastoin, ja koska hän tekisi Pojusta myös ainoan perijänsä, oli luultavaa, että vanhemmat suostuisivat hänen ehdotukseensa. Ja juuri se päivä, josta tämä totuudenmukainen kertomus alkaa, ja jona kunnan kapteeni D'Arcy-Muir taasen suoritti tiheään uudistuvaa whisky-tanssiaan, poikansa kuiskaillessa: „Sing-raukka!“ se päivä oli määrätty siksi, jolloin tuo hyväntahtoinen nainen aikoi vähitellen alkaa esiintuoda ehdotustaan noille kummallisille vanhemmille, joiden elämä³ antoi heidän ainoalle lapselleen vallan ihmeellisen käsityksen aviollisesta onnesta. Kun miss Letitian kauniit vaunut sitten pysähtyivät puheenaolevan talon edustalle Hereford Squaren varrella, näkyi useita merkkejä, jotka herättivät tuossa järjestystärakastavassa naisessa inhoa ja epäilystä. Ikkunain kierreverhot olivat tiivistä alasvedetyt, mikä seikka antoi talosta hyvin epämiellyttävän vaikutuksen. Portaat olivat hyvin likaiset, ja soittokello oli epäkunnossa. Edustalla oli jälkiä kivihillistä — nähtävästi oli tynnörillinen niitä äskettäin ahdettu sisään kellarinaukosta, eivätkä ajomiehet olleet välittäneet siivota pois roskia. Miss Letitia nousi vaunuita, astui varovaisesti kivihillitönnön yli ja painoi kellonappia

sillä seurauksella, että se antoi kuuluville pientä särinää. Ovi aukaistiin ja velton näköinen palvelijatar näyttäytyi.

— Onko mrs D'Arcy-Muir kotona?

— Kyllä, aina hän on kotona teille, miss. Mutta useimmille on hän tänään ulkona, sillä herra on taas tänään tavattoman huono — niin, hän on kovin huono. Käykää sisään, miss, olkaa niin hyvä.

Miss Letitia „astui sisään“, samalla ystävällisesti kysyen:

— Entä miten jaksaa rakas Poju?

— Oh, sangen hyvin, miss. Hän on aina tyytyväinen ja hymyilevä. Harvoin sattuu näkemään niin hyvän-tapaista lasta. Näyttää siltä kuin hän aina ajattelisi jotain kaunista. Tätä tietä, miss!

Ja hän johti vieraan pieneen sivuhuoneeseen, jota mrs D'Arcy-Muir kutsui „budoarikseen“, samalla kuuluvasti ilmoittaen:

— Miss Letitia, madame!

— Oh, siunatkoon! Ja mrs D'Arcy-Muir, joka tapansa mukaan oli puettu lyhyeen hameeseen ja huonosti sopivaan puseroon, nousi vastaanottamaan vierasta.

— Miten ystävällisesti tehty, Letitia, että tulitte tervehtimään! Ja vielä näin varhain! Luulen, että puoli-päivällinen on jo korjattu pöydältä. —

— Tietysti, kellohan on jo neljä, mutta älkäämme puhuko siitä, sanoi miss Leslie.

— Joko kello on neljä? Siunatkoon! Ja mrs D'Arcy-Muir hymyili unisesti. No, sittenhän on aika juoda teetä. Ehkä haluatte kupposellisen?

— Kiitos, vastasi miss Letty, mutta älkää millään muotoa vaivatko itseänne. Onko Poju —?

— Hän voi hyvin! Mainiosti! — Ja puhuessaan painoi Pojun äiti soittokellon nappia. — Hän on parhaillaan

ruokasalissa. Hän on juuri syönyt vellinsä. Minä jätin hänet sinne, sillä luulen, että hän voi pitää Jimiä hiukan tolallaan. Jim on todellakin tänään aivan mahdoton — mutta hän ei koskaan vahingoita lasta.

— Tarkotatteko, sanoi miss Leslie kalveten, että miehene . . . No niin! . . . *te tiedätte*. Ja Poju on hänen luonaan, kun hän on tuossa kauheassa tilassaan?

Mrs D'Arcy-Muir nauroi.

— Tietysti! Miten näytättekkään pelästyneeltä, Letitia! Ette voi ajatella, miten hyödyllinen Poju on. Hänen kauttaan minä säästän paljon rahaa. Kun Poju istuu tuolissaan, ja kun Jim on juovuksissa, ei hän koskaan säre huonekaluja niinkuin hän tekee ollessaan yksin — sillä hän karttaa pelästyttämästä lasta. Se ei tosin johdu hellydentunteesta lasta kohtaan, vaan hän inhoo lapsen itkua. Se kiusaa hänen hermojaan. Poika luonnollisesti luulee, että isä on sairas, ja lapsi tuntee myötätuntoa häntä kohtaan, ja niin sopivat he mainiosti yhteen.

Ja tuo veltto nainen nauroi uudelleen, kun taas miss Letitia tuijotti tuleen ja koetti hillitä kiivaita tunteitaan. Samassa tuli palvelijatar sisään.

— Tarjoa teetä, Gerty — käski rouva.

Gerty oli vilustunut ja nuhisteli nenäänsä hyvin sopimattomasti.

— Madame, maitomies ei ole vielä tullut. Hän sanoi eilen, että hän tänään tulee myöhään, sillä muuan perhe toisella puolen katua haluaa saada maitonsa täsmällisesti, joten hänen kai täytyy ajaa ensin sitä puolta ja sitten vasta tätä. Eikä eilisestä ole yhtään jäljellä; nuori herra sai kaikki.

— Oh, se rakas, kelpo pikku porsas! huudahti mrs D'Arcy-Muir, hymyillen tyytyväisenä. No niin, tuo sisään teekannu ja kupit sekä vesikattila ja leipää ja voita —

ja — oh — onhan meillä muistaakseni sakeutettua maitoa. Käytätte kai sitäkin, Letitia“?

Miss Leslie vastasi jäykästi:

— Ei kiitos. Mutta hän katui heti epäystävällisiä sanojaan ja lisäsi: „Teidän ei pidä luulla, että oikkuilen, mutta minä en yleensä voi nauttia sakeutettua maitoa teen keralla. Kuten tietänne, minä polveudun vanhasta Devonshire-suvusta, enkä tottunut lapsuuteni aikana väärennettyyn maitoon enkä kermaan.

— Oh, sakeutettu maito on *aivan* väärentämätöntä! sanoi mrs D'Arcy-Muir. Minä pidän siitä paljon. Minä levitän sitä usein voileivälle marmelaadin sijasta. Älkää olko liian ennakkoluuloinen, Letitia! Ja hän hymyili ylimielisesti, niinkuin joku korkeampi olento, joka aina tietää kaikki parhaiten.

Miss Letitia ei vastannut tähän mitään; hän vain ajatteli, miten hän voisi esittää varsinaisen asiansa tuolle naiselle, jonka koko intelligenssi näytti tällä haavaa olevan keskittynyt sakeutettuun maitoon. Epäillen hän alkoi:

— Lähteneeköhän kapteeni D'Arcy-Muir pian ulos?

— Sitä en todellakaan voi sanoa, vastasi mrs D'Arcy-Muir, aina yhä hymyillen. Ymmärrättehän, hän tuskin pysyy jaloillaan — hän ei tahdo kunnollisesti pukeutua — ja nyt juuri hän on alkanut laulaa; kuulkaa! Miss Letitian ei tarvinnut terästää korviaan erottaakseen hyvin epätavallista ääntä, — ääntä, joka oli puolittain yskimistä, puolittain kirkumista, joskin kuulosti siltä, että juopunut yritti saada kuuluville jotain juomalaulua.

— Voi, minä pyydän, minä pyydän! huudahti miss Letty tuskallisesti, — noutakaa Poju sieltä pois. Eihän lapsen sovi kuunnella sellaista! Minä pyydän teitä! Minä — minä — tahtoisin mielelläni nähdä pienokaisen!

— *Minä* en voi mennä häntä hakemaan, selitti mrs

D'Arcy-Muir hyvin loukattuna; minut ajaisi Jim ulos ja voisinpa saada lisäksi läimäyksen vasten kasvojani. Mutta minä lähetän Gertyn.

Ja kun Gerty samassa tulikin sisään tuomaan teckaluja, sanoi mrs D'Arcy-Muir:

— Noutakaa tänne nuori herra.

— Kyllä, madame, jos hän vaan tulee.

Gerty lähti.

Mrs D'Arcy-Muir vaipui takaisin nojatuoliinsa, ja hän oli sen näköinen, kuin hän olisi nyt tehnyt kaiken, mitä häneltä voitiin vaatia. Miss Letitia napitti hermostuneesti hansikkaansa, aukaisten ne heti uudelleen. Yskiminen ja mörinä viereisessä huoneessa kävi yhä kuuluvammaksi — mutta sen keskeytti pian kaksi hyvin erilaista ääntä: karkea kirous ja lapsen nauru.

— Hiiteen täältä!

— Miss Letty! Voi, voi, todellako? Minun miss Lettyni!

Ja Poju riensi sisään ylimmillään ilosta.

TOINEN LUKU.

Hän kiiruhti miss Letitian luo ja oli yhdellä hyppäyksellä hänen sylissään.

— Oo — oo! huusi Poju! Orvokkeja!

Hän oli löytänyt pienen orvokkikimpun miss Lettyn hienon pitsihuivin alta ja koetti nyt innokkaasti ylettää nenäänsä sitä kohti.

— Oo — orvokkeja! Ne ovat niin suloisia! Miss Letty!

Miss Letitia puristi häntä rintaansa vasten, siveli hänen takkuisia kiharoitaan ja taputteli häntä alinomaa.

— No, Pojuseni, kysyi hän lempeällä, liikutuksesta väräjäväällä äänellä, miten sinä voit tänään?

— Minä voin hyvin, vastasi piltti, kierrellen miss Lettyn pitkiä kultaketjuja paksujen sormiensa ympäri. Oikein hyvin, oikein hyvin! Sitten hän huokasi ja lisäsi: Mutta isä on hyvin sairas! Se raukka! Kovin — *kovin* sairas.

Ja Pojun kauniissa sinisissä silmissä näkyi niin sydämellinen ja syvä surun ilme, että miss Letitia melkein alkoi tuntea myötätuntoa sitä olentoa kohtaan, joka oli viereisessä huoneessa tavattomassa alennuksen tilassa.

— Siinä näette, Letitia, kuiskasi mrs D'Arcy-Muir leveästi hymyillen, miltä kannalta Poju ottaa sen asian. Hän ja hänen isänsä ovat keskenään parhaat ystävät maailmassa.

Jalomielinen miss Leslie tunsu itsensä samalla sekä murheelliseksi että hämmästyneeksi. Kuinka saattoi hän

tehdä ehdotuksensa saada poika omakseen, kun hänen typerä äitinsä käytti tätä jonkunlaisena rauhanvälittäjänä talossa? Miss Letitia päätti käyttää keskitietä.

— Olisikohan mahdollista, alkoi hän urhoollisesti, että te antaisitte Pojun tulla minun mukanani ja viipyä luonani pari päivää?

— *Teidän* luonanne! huudahti mrs D'Arcy-Muir niin hämmästyneenä, että kohotti paksua ruumistaan nojatuolistista ainakin kolmisen tuumaa. *Teidänkö* luonanne, Letitia? Niin pikkunen lapsi! Te ette todellakaan tietäisi, miten hänen kanssaan olisi meneteltävä.

— Luulenpa sentään tietäväni, virkkoi Letitia kärsivällisesti ja vienosti hymyillen; jos tahdotte, niin voittehan lähettää Gertyn hänen mukanaan. Mutta minusta se ei ole tarpeellista. Minulla on erinomainen palvelijatar, joka suuresti rakastaa lapsia — ja Poju saisi suuren huoneen leikkiäkseen — ja —

— Oh, se ei koskaan, ei koskaan käy päinsä! selitti pojan äiti, pudistaen päätään hyvin huolestuneesti. Käsitättehän, rakas Letitia, kun teillä ei ole ollut omia lapsia, niin ette te ollenkaan ymmärtäisi, miten mokomaa poikasta on käsiteltävä.

— Älkää luulko niin, vastasi miss Letty levollisesti. Mahdollista lienee, että olen hiukan taitamaton — mutta ettekö antaisi minun sentään koettaa?

— Sitä en voi — en todellakaan voi! sanoi mrs D'Arcy-Muir, lyöden suurella kädellään rintaansa. Pojan sydän särkyisi, ellei hänellä olisi minua. Eikö tapahtuisikin niin, Poju?

Tämä katsahti häneen hämmästyneenä. Hän oli leikinnyt niin innokkaasti miss Lettyn kultavitjoilla, ettei ollut ollenkaan ehtinyt seurata keskustelua.

— Mitä eikö Pojulle tapahtuisi? kysyi hän nyt.

— Tahtoisiko Poju jättää Mossin? kysyi mrs D'Arcy-Muir painokkaasti.

— Jättääkö Mossin? Miksi?

— Miksikö? toisti hänen äitinsä. Mennäkseen miss Lettyn mukana — aivan yksinään — ilman että hyvä, kiltti Mossi olisi Pojua hoitamassa.

Poika irrotti kädestään ketjut. Asia alkoi käydä vakavaksi. Hän painoi pienen sormensa suulleen ja alkoi tuumiskella. Että mrs D'Arcy-Muir oli „hyvä, kiltti Mossi“, oli kokonaan puheenaolevan henkilön omaa keksintöä. Jos Poju olisi kyennyt selvästi lausumaan oman mielipiteensä, olisi hän varmaan ojentanut palmun „hyvydestä ja kiltteydestä“ sekä „hyvästä hoidosta“ mieluummin Gertylle kuin Mossille. Mutta hänen hyvä sydämensä sanoi hänelle, että hänen oli rakastettava äitiään enemmän kuin muita — ja kuitenkin — tässä oli nyt myöskin miss Letty. Poju epäili.

— Minä rakastan Mossia paljon, mutisi hän, luoden katseensa maahan, samalla kun hänen pieni alahuulensa alkoi väristä. — Mutta minä rakastan myöskin miss Lettyä. Minä tahdon lähteä miss Lettyn kanssa.

Senjälkeen kuin hän oli näin ilmotanut tahtonsa, tunsu hän itsensä riippumattomaksi; hän nosti kultakihaisen päänsä, silmissään merkillinen uhman ja vetoumuksen ilme. Samassa silmänräpäyksessä keskeytti keskustelun Gerty, joka tuli sisään ruukku kädessä.

— Kas, siinä saamme vihdoinkin maitoa! huudahti mrs D'Arcy-Muir helpotuksesta huohtaen. Nyt voimme juoda kunnollisesti teetä. Gerty, mitä te arvelette siitä, että miss Letty haluaa Pojun mukaansa pariksi päivää kotiinsa? Oletteko milloinkaan kuullut mokomaa ehdotusta?

Gerty nuhisteli nenäänsä tavalliseen tapaansa ja vastasi:

— Teidän sijassanne, madame, antaisin minä hänen mennä. — Miss Lettyllä oli suuri halu syleillä häntä näiden hänen sanojensa vuoksi. — Pojun ei ole hyvä olla täällä kotona silloin, kun herra juo whiskyä ja hänellä on kohtauksia. Ei todellakaan voi tietää, mitä kerran voi tapahtua. Niin, madame, minä antaisin hänen mennä.

— Tekisittekö todellakin niin? ja mrs D'Arcy-Muir nousi ja laahusti teepöydän luo. No niin, tahdotteko hänet jo tänään, Letitia?

— Minä voin ottaa hänet mukaani heti, vastasi miss Leslie, melkein vavisten mielenliikutuksesta. Tahtoisin hyvin mielelläni viedä hänet nyt.

— Onpa teillä kaikenlaisia pähänpistoja, Letitia! virkkoi mrs D'Arcy-Muir, liikuskellen kuin suuri lintu teepöydän yllä. Olin luullut teidän jo niin tottuneen yksinäisen naisen elintapoihin, ettette enää tahtoisivat pientä lasta kunnian kotiinne mylleröimään. Vaan jos ehdottomasti haluatte Pojun, niin ottakaa hänet — mutta teidän täytyy viedä hänet yksinään, sillä minä en tule täällä toimeen ilman Gertyä.

Gerty hymyili leveästi.

— Oh, ei miss Leslie tarvitse minua, madame. Pojusta ei ole paljon vaivaa. Minä kokoan hänen vaatteensa, madame. Hän ei tarvitse mukaansa muuta kuin valkoisen flanellipukunsa, pari paitaa ja yöpukua.

Mrs D'Arcy-Muir huoahhti kärsimättömästi.

— Älkää kiusatko minua kaikella tuollaisella! virkkoi hän. Kääri pakettiin kaikki, mitä luulet lapsen tarvitsevan yhden viikon ajalla, ja vie paketti sitten miss Leslien vaunuihin. Saavuittehan vaunuilla, Letitia? No niin, hyvä on. Vie paketti vaunuihin, Gerty.

— Kyllä, madame. Tuonko minä tänne sisään nuoren herran hatun ja päällysnutun?.

— Tuo. Oh, kun tästä syntyi mellakkaa! — Gerty lähti huoneesta kiireesti. On aivan kuin Poju lähtisi Afrikaan saakka. Otitteko jo sokeria, Letitia. Teillä ei ole taipumusta lihavuuteen. Ja mrs D'Arcy-Muir silmäsi ka-dehtivasti miss Leslien miellyttävää, solakkaa vartaloa. Tehän olette melkein pelkkää luuta ja nahkaa. Minä taas tulen päivä päivältä yhä lihavamaksi. Kas tässä teille teetä. Poju, tahdotko lisää maitoa?

Viime minuuttien aikana oli Poju istunut aivan hiljaa, ihastuksella ajatellen pääsemistään miss Leslien mukana; mutta hän ei voinut mitenkään tulkita tunteitaan. Hän oli liian onnellinen halutakseen „lisää maitoa“, mutta lyhyen miettimisajan jälkeen kiipesi hän alas miss Letitian polvelta ja meni äitinsä luo.

— Lähdenkö minä miss Lettyn mukana? kysyi hän melkein juhlallisesti.

— Lähdet. Sinä menet Mossi-raukan luota miss Lettyn suureen, kauniiseen taloon, vastasi mrs D'Arcy-Muir, haukaten samalla suuren palan voileivästä, nielaisten samalla kelpo kulauksen teetä. Ja minä toivon, että sinä olet siellä kiltti poika.

— Kiltti poika! toisti Poju ajattelevasti. Kyllä. Menenkö kertomaan isälle?

Miss Letitia näytti hätääntyneeltä, mutta mrs D'Arcy-Muir hymyili.

— Älä. Parasta on, ettet puhu lähdestäsi mitään isälle. Kuten tiedät, hän on sairas. Kun tulet takaisin, on hän jälleen terve.

— Luuletko niin? kysyi Poju epäillen.

— Aivan varmasti. Älä nyt seiso siinä ja tuijota tuolla tavalla. Tässä on kuvakirjasi — katsele sitä siksi, kunnes Gerty tuo hattusi ja päällysnuttusi.

Poju tarttui kuvakirjaan — ei kuitenkaan varsin innos-

tuneesti — ja meni istumaan erääseen nurkkaan, josta katseli äitinsä ja miss Lettyn teenjuontia. Mossi käänsi hänelle selkänsä, eikä Poju voinut olla ihmettelemättä, miksi se oli niin kovin suuri ja leveä. Miss Letty taas oli hoikka ja voimakas, sillä hän kantoi Pojua kuin höyhentä. Mossi sitävastoin raapotti häntä tavattoman kömpelösti. Hän ei kuitenkaan vaivannut näillä asioilla aivojaan sen enempää — hän vain tunsi surua sen johdosta, että Mossi oli ruma ja miss Letty kaunis. Kauneudentunto oli Pojussa hyvin voimakas — mutta se ei varmaankaan ollut perintöä vanhemmilta. Hän ei tiennyt, että miss Letty oli monta vuotta vanhempi kuin Mossi, mutta siitä hän oli selvillä, että edellämainittu oli Mossia paljon kauniimpi ja miellyttävämpi, sillä hänen kasvonsa olivat vielä pyöreät ja vaaleat — hänen silmänsä kirkkaat ja säteilevät — hänen vartalonsa kaunis ja pukunsa hieno ja huolellinen. Pojun mielestä oli miss Letty hyvin kaunis, eikä hän tässä suhteessa ollut vailla kokemusta, sillä useita hienoston kaunottaria kävi joskus kapteeni D'Arcy-Muirin perheessä, silloin kun tällä herrasväellä oli „vastaanotto“, ja niinä kertoina vietiin Poju aina salooniin tervehtimään vieraita. Mutta nuo kaunottaret eivät tehneet Pojuun mitään erityistä vaikutusta; heidän olenostaan puuttui jotain, mitä ei Poju itsekään tiennyt. Kukaan heistä ei hymyillyt niinkuin miss Letty, ja kellään heistä ei ollut sellaisia lempeitä silmiä kuin hänellä. Kun Poju nyt nurkastaan häntä tarkasteli, näytti miss Letty hänen mielestään enkeliltä. Ja hän saisi nyt mennä tuon hyvän ystävättärensä suureen, kauniiseen kotiin. Poju koetti mielessään kuvailla, minkälainen se koti olisi ulkoapäin, ja hän tuli siihen päätökseen, että se varmaan oli Aladdinin palatsin näköinen, jonka hän oli nähnyt eräässä kuvakirjassa, jonka hänelle oli lahjoittanut muuan majuri

Desmond. Tämä oli perin hyväntahtoinen henkilö, jolla oli valkoinen tukka ja valkoiset viikset, aina hymyilevä suu sekä harvinaisen suuri käsi; mutta kun hän laski sen Pojun päälle, hiveli se kuitenkin hänen kiharoitaan yhtä kevyesti kuin länsituuli. Verrattuna Desmondien käteen oli Mossin käsi paljon kovempi ja raskaampi. Majuri Desmond oli miss Lettyn ystävä — se oli kaikki, mitä Poju hänestä tiesi — sekä että hän oli saanut häneltä kuvakirjan. Koneellisesti käännellen kirjan sivuja jatkoi Poju mietiskelyjään, kunnes viereisestä huoneesta äkkiä kuului aikamoista kolinaa, jota seurasivat karkeat kiroukset; sitten kaikki hiljeni.

— Voi Sing-raukka! huusi Poju. Isä on hyvin sairas. Isä on loukannut itseään. Minä menen isän luo.

— Ei — ei! sanoi miss Letty ja kiirehti nostamaan hänet syliinsä. Älä mene, rakkaani! Odota hetkinen! Odota, kultaseni! Anna äitisi ensin mennä katsomaan.

Mrs C'Arcy-Muir oli noussut ja aikoi juuri lähteä viereiseen huoneeseen, kun Gerty tuli sisään hiukan kalpeana, mutta aina yhä nenäänsä nuhustellen.

— Se oli vain herra, madame, ei muuta, virkkoi hän. Herra horjui ja kaatui. Mutta hän ei loukannut itseään. Hän ei kuitenkaan välitä nousta ylös, vaan istuu permannolla, whiskypullo mukavasti vieressään.

Kuunnellessaan kaikkea tätä vavisutti miss Lettyä, ja hän painoi Pojua lujemmin rintaansa vasten sekä sulki käsillään hänen korvansa, ettei hän kuulisi liikaa.

— Isä jaksaa hyvin, ystäväiseni, sanoi hän. Hän vain pudotti jotain lattialle.

— Siinäkö kaikki? kysyi lapsi tuskallisesti.

— Niin, mitään muuta ei ole tapahtunut.

Miss Letitia tarttui häntä kädestä ja johti hänet huoneen poikki. Tule, sanoi hän, meillä tulee hauska aje-

lumatka näin ihanan sään vallitessa. Gerty, oletteko jo laittanut valmiiksi hänen pakettinsa?

— Olen. Ja Gerty polvistui pikku miehen eteen napit-
taen hänen päällysnuttunsa ja asettaen merimieslakin
hänen päähänsä. Kas niin, nuori herra, ettekö ole itsek-
mielestänne nyt kuin iso mies? Vai että te nyt lähdette
aivan yksinänne vierailulle! Sehän on aivan isojen her-
rojen tapaista!

Poika hymyili ystävällisesti. — Niinkuin iso mies, toisti
Gerty. Mutta Poju ei tuntenut itseään suureksi, vaan
päinvastoin pieneksi, varsinkin juuri nyt, kun Mossi seiso-
i hänen edessään suurena ja mahtavana, katsellen häntä
ylimielisesti hymyillen. Poika ojensi kätensä ja tarttui
hänen hameeseensa, joka oli kuin täysinäinen nisuusäkki.
Äiti ja Poju suutelivat toisiaan hyvästiksi.

— Muista, Poju, ettet sinä ole koskaan ennen ollut
poissa minun luotani, virkkoi mrs D'Arcy-Muir melkein
huolestuneena. Ja minä toivon, että sinä olet kiltti ja
tottelevainen, etkä likaa vaatteitasi. Varo myöskin, ettet
miss Lettyn luona säre mitään. Kas, siellä ei ole niin-
kuin täällä kotona, missä sinä saat leikkiä ja telmiä mie-
lesi mukaan.

— Oh, sitä hän saa tehdä meilläkin, kiirehti miss
Letitia sanomaan. Minä vakuutan, että Pojulla siellä on
sama vapaus.

— Anteeksi, Letitia, se *ei* käy päinsä, virkkoi mrs
D'Arcy-Muir, oikein puhisten matamimaista itsepäisyyttä.
Eihän ole mahdollista, että teidän kodissanne saa lattia
olla täynnä puusotamiehiä. Poju muuten leikittelee soti-
laillaan hyvin merkillisesti, hän kun asettaa ne leireihin
maton eri kulmille, joten tietysti koko huone tulee epä-
siistiksi. Äitinä ei kaikenlaisesta tuollaisesta välitetä —
hän sanoi sen hienon ylpeästi, mutta samalla osaaotta-

vasti — vaan teistä, joka olette niin tarkka järjestyksestä, sellainen varmaan tuntuu kiusalliselta.

Hienosti hymyillen vakuutti miss Leslie, ettei hän suinkaan ollut turhantarkka.

— Älkää sanoko niin, miss Letitia, sitä ovat kaikki vanhat naimattomat naiset. — Sitten on Pojulla vielä lehmänsä ja kuvakirjansa, jonka majuri Desmond on hänelle lahjoittanut. Ilman kirjaa hän kyllä tulee toimeen, mutta minä melkein luulen olevan parasta, että hän ottaa lehmän mukaansa.

Miss Leslie päästi hopelle-helähtävän naurun.

— Ottakoon hän kaikella muotoa lehmän mukaansa, virkkoi hän iloisesti. Missä se on, Poju?

Tämä katseli joka taholle, mutta ei muistanut. Viimein tuli Gerty avuksi.

— Minä tuon sen, virkkoi hän reippaasti. Minä näin sen muutama minuutti sitten nuoren herran sängyssä.

Gerty kiirehti pois, mutta palasi pian, mukanaan tuo mielenkiintoinen elukka — verrattain suuri leikkilehmä, jolla oli liikkuva pää. Sillä oli kaulassa sininen nauha, ja Poju kutsui sitä „Dunnyksi“. Nähdessään sen tuli hän hyvin iloiseksi ja otti sen käsivarrelleen.

— Tuo on hullunkurista, sanoi mrs D'Arcy-Muir kömpelöllä tavallaan. Mutta vielä hullumpaa olisi, jos hän siellä teillä rupeisi itkien kaipaamaan lehmäänsä.

— Niinpä olisi! ja miss Leslie koetti pidättää nauruaan.

Hänen hymyilyssään ja äänessään oli jotain, joka hiukan suututti mrs D'Arcy-Muiria. Tuolla vanhalla-piialla oli nimittäin luonteessaan jonkinlaista alati säilyvää nuorteutta, jota Mossi oli kokonaan vailla. Ja viimeainittu tuli vaistomaisesti huomanneeksi, että miss Letitia, Poju ja Dunny ymmärsivät toisiaan tavalla, jota hän ei käsittänyt,

ja että he tunsivat tien erääseen satumaahan, jonne hän ei koskaan osannut heitä seurata. Siksi hän virkkoi melkein nenäkkäästi:

— No niin, jos te kerran aiotte lähteä, on kai parasta, että lähdette heti. Äitini tulee kai kohta tänne, ja minä pelkään, että hän estäisi pojan poisviemisen.

— Oh, sitä en tahtoisi! sanoi miss Leslie hätäisesti. Tule, Poju! — Sano hyvästi äidillesi.

Puristaen lehmää lujasti rintaansa vasten, kohotti Poju vielä kerran päänsä suudeltavaksi.

— Hyvästi, rakas Mossi. Toivottavasti isä pian paranee. Suutele isää Pojun puolesta!

Se oli hänen jäähyväisensä viereisessä huoneessa olevalle juopuneelle; sitten Poju huokasi syvään ja antoi miss Leslien johtaa itsensä vaunuihin, joiden luona livreeseen puettu palvelija hymyili koko naamallaan, nähdessään poikasen ja nosti hänet varovasti ajoneuvoihin. Mrs D'Arcy-Muir ja Gerty seisoivat ovella katselemassa lähtöä.

— Minä pidän hänestä hyvää huolta! huusi miss Leslie noustessaan vaunuihin. Älkää olko levottomia!

Hän viittasi kädellään, palvelija sulki vaunun oven ja istuutui eteen, ja seuraavassa silmänräpäyksessä olivat nuo kauniit ajoneuvot lähteneet liikkeelle ja kadonneet talon kulman taa.

Mrs D'Arcy-Muir seisoivat ovella vielä muutamia sekunteja hengittämässä raitista ilmaa. Hän virkkoi:

— Miten miss Leslie sentään on turhamainen vanhapiika! Hän koettaa esiintyä kuin kolmikymmenvuotias.

Gerty nuhisti nenäänsä ja vastasi:

— Sitä en luule, madame. Ei hän minusta ole turhamainen. Hän on hieno nainen eikä tietysti voi sille mitään, että on kaunis. Kyllä nuoren herran oli hyvä

päästä täältä pois juuri nyt! Minä en nimittäin tahtonut mainita siitä äsken, mutta asia on niin, etten todellakaan tiedä, mitä meidän olisi kapteenille tehtävä — hän on repinyt yltään jok'ainoan vaatesiekaleen, ja hän kieriskelee lattialla aivan kauhean näköisenä.

KOLMAS LUKU.

Miss Letitian talo oli miellyttävän näköinen rakennus, jonka jokaisen akkunan ulkopuolella oli kukkalaatikko, joissa erilaiset kasvit olivat hyvin aistikkaassa järjestyksessä, joten talon etusivu teki iloisen ja ulkomaalaisen vaikutuksen. Kun miss Lettyn vaunut pysähtyivät portaiden luo, seisoi hovimestari jo siinä vastassa. Hienoimmankaan hymynväreen ilmestymättä kasvoille, vastaanotti tuo arvoisa henkilö niin lehmän ja vaatepaketin kuin itse Pojunkin. Viitattuaan, että vaunut saivat poistua, seurasi hän „ladya“ ja „nuorta gentlemannia“ huoneeseen, missä valo, lämpö, ja hienous säteilivät — miss Lettyn budoaariin — ja asetti siellä järkähtämättömän rauhallisesti lehmän pöydälle.

— Haluatteko teetä, madame? kysyi hän?

— En, kiitos, Plimpton, vastasi miss Letty ystävällisesti, me olemme jo juoneet teetä. Sillä aikaa seisoi Poju sanattomana ja katseli hämmästyneenä ympärilleen. Hän pysyttäytyi niin lähellä miss Lettyä kuin mahdollista ja heitti joskus silmäyksen lehmään rauhoittuakseen. Miss Letty, joka käsitti poikasen vaiteliaisuuden, ei antanut hänen olla kauan siinä mielentilassa. Hän polvistui Pojun eteen, riisui häneltä päällysnutun ja hatun sekä suuteli häntä molemmille pyöreille poskille.

— Nyt sinä olet kotona miss Lettyn luona, sanoi hän hymyillen ja katsoi poikaa suoraan suuriin, sinisiin, viatottomiin silmiin — etkö olekin?

Poika hengitti kiivaasti, ja hänen sydämensä löi kovasti. Hän ojensi kätensä ja pisti etusormensa epäilevästi miss Lettyn kultaketjun väliin. Sitten hymyili hän ystävällisesti niille kauniille kasvoille, jotka olivat aivan lähellä hänen omiaan.

— Niin, sanoi pienokainen, Poju on nyt miss Lettyn luona. Minä pidän, että se on hauskaa.

Miss Letty nauroi ja suuteli häntä.

— Vai on se sinusta hauskaa! virkkoi hän. Mutta hauskaa on minullakin, kun sinä olet täällä, uskotko-sen?

Poika hymyili ja alkoi vähän nauraa, ikäänkuin hän olisi ajatellut jotain hupaista asiaa. Samassa astui sisään somaan mustaan pukuun puettu nuori nainen, joka oli ulkomuodoltaan hyvin miellyttävä.

— Margaret, tämä on se pikku poika, josta olen sinulle puhunut. Hän on herrasväki D'Arcy-Muirin ainoa lapsi. Häntä kutsutaan Pojuksi. Kuulehan, Poju, sano päivää Margaretelle.

Piltti katsahti häneen ja hän alkoi tuntea olonsa kevyemmäksi.

— Hyvää päivää, Margit, virkkoi hän ystävällisesti. Miten voitte, Margit?

— Jumala siunatkoon sitä poikaa! huudahti Margaret ja laskeutui polvilleen, heti paikalla ihastuen tuon suloisien lapsen jokelteluun. Hänelle tulee täällä hyvä olla, jos hän vaan on yhtä hyvä kuin hän on kaunis. Tulehan nyt minun mukaani, niin minä pesen sinun pikku kätösesi ja panen päällesi toisen puvun, — hän oli nimitäin huomannut ruskean paketin ja arvasi, mitä se sisälsi. Entä mihin aikaan hänet on laitettava vuoteeseen, madame.

— Mihin aikaan sinulla on tapana mennä levolle, Poju? kysyi miss Letty, hyväillen hänen kiharoitaan.

— Kello kahdeksan, vastasi poika. Gerty laittaa minut aina silloin vuoteeseen.

— No niin, noudattakaamme siis täälläkin samaa sääntöä, vaikka sinulla Gertyn sijalla täällä on Margaret. Mutta vielä on paljon aikaa kello kahdeksaan, — mene nyt Margaretea mukana, hän vie sinut saliin, missä sinä saat katsella tauluja.

Poika hymyili tälle miellyttävälle ehdotukselle — hän oli nyt valmis mihin tahansa. Luottavasti tarttui hän Margareten kädestä ja virkahti sivumennen:

— Dunny voi tulla mukaan.

Margaret katseli neuvottomana ympärilleen.

— Hän tarkoittaa lehmäänsä, selitti miss Letty, ojentuen tuon leikkikapineen palvelijattarelle, joka melkein kunnioittavasti otti sen vastaan. Ehkä Margaret panee muistiinsa, että Poju mielellään haluaa lehmän mukanaan sänkyynsä. He nukkuvat aina yhdessä.

Poju lähti nyt Margareten mukana, ja kun he olivat menneet, riisui miss Letty yltään kävelypuvun, pukeutuen mustaan silkkileninkiin, joka sopi hänelle erinomaisesti. Astuessaan saliin, oli siellä jo ennen häntä muuan pitkäkasvuinen, roteva herra, joka pakisi jotain akkunan luona häkissä olevalle punatulkulle. Miss Leslie huudahti ilosta.

— Kas, tekö Dick! Ja minä kun olin luullut teidän matkustaneen ulkomaille.

— Minä aion kyllä matkustaa, vastasi Dick — muuten majuri Desmond — tarttuen miss Lettyn käteen ja vieden sen ritarillisesti huulilleen, mutta juuri kun olin lähdössä, luin sanomalehdestä eräästä miehestä, jota tulitarkastaja oli hävyttömästi loukannut Ranskan rajalla, ja silloin minä tuumin: 'Mitä varten minä lähtisin Englannista, joutuakseni rajalla jonkun ranskalais-lurjuksen nuuskittavaksi? Ei! Englantilaisena upseerina minä en alistu

sellaiseen! Minä päätin jäädä kotiin. Se oli tosin äkinäinen päätös, mutta tähän tiedätte, miss Letty, että minun päätökseni yleensä ovat pikaisia. No niin, minun täytyy myöntää, etteivät tullitarkastukset olleet minulle ennen näyttäytyneet siinä valossa kuin nyt. Minä tulin ajatelleeksi, että heti kun jätämme omat kaupunkimme, kohtelevat kaikki vierasmaalaiset meitä kuin varkaita ja lurjuksia. Miksi me alentuisimme mokomaan käsittelyyn? Minä kysyn: miksi?

Miss Leslie vastasi nauraen:

— Sitä en todellakaan voi sanoa. Ihmettelen vain, ett'ette ennemmin ole tullut sitä ajatelleeksi. Olettehan tähän saakka melkein joka vuosi pistäytynyt ulkomailla.

Majuri väenteli viiksiään miettiväisenä.

— En käsitä sitä itsekään, kuinka se ei ole juolahtanut mieleeni aikaisemmin. Englanti on kyllin hyvä meille itse kullekin. Nykyaikana kierrellään aivan liian paljon siellä ja täällä. Siitä seuraa, että maailma käy päivä päivältä pienemmäksi. Niin, kautta Jupiterin, se ei ole enää suurempi kuin biljaardipallo.

Miss Letty hymyili, ja majuri jatkoi:

— No, Letty, mitä te olette toimittanut? Te näytte jaksavan kerrassaan mainiosti!

— Oh, minä voin aina hyvin, vastasi miss Letty. Minä elän samaa rauhaisaa elämää kuukausi kuukauden jälkeen, ja siitä kai juuri on seurauksena, että vointini on aina erinomainen. Nuoruuteni aika on jo ohi, ja päivät kuluvat nyt tasaisesti.

Majuri käveli pariin kertaan salin lattian poikki. Sitten hän virkkoi:

— No, jos todellakin on tasaista elämää tehdä hyvää koko ikänsä, niin en voi muuta toivoa, kuin että yhä

useammat ihmiset antautuisivat yksitoikkoisuuteen. Mutta ettekö te sentään tarvitsisi hiukan vaihtelua?

— Sitä olenkin jo hankkinut itselleni, vastasi miss Letty hymyillen. Muuan nuori herra on asettunut asumaan tänne muutamiksi päiviksi.

— Nuori herra! huudahti majuri. Kautta kunniani — hän keskeytti äkkiä, sillä samassa tassutteli sisään Poju parhaimmassa valkeassa flanellipuvussaan, pestynä ja kamattuna sekä ihastuttavan itsetietoisena.

— Haloo, majuri! huusi poikanen. Te kai olette tulut tapaamaan Pojua?

Majuri Desmond käsitti heti tilanteen.

— Luonnollisesti, vastasi hän, nostaen Pojun leveälle olkapäälleen. Niin, tietysti minä tulin tapaamaan sinua. Onhan mahdotonta pysytellä poissa, kun tietää sinun olevan täällä.

Poju nauroi ja ilmotti:

— Minä jään miss Lettyn luokse.

— Sen arvaan, sanoi majuri, ja kääntyen miss Leslien puoleen hän kysyi: „Tämäkö on se nuori herra, Letty? Mutta miten teidän onnistui saada hänet mukaanne?”

— Minä kerron teille kaikki päivällispöydässä, vastasi miss Letty hiljaa. Jäättehän päivälliselle?

— Ilolla — niin, minä tunnustan, että todellakin toivoin teidän pyytävän minua jäämään. Minä olen peräti kyllästynyt klubin ruokaan.

Poju katseli ympärilleen korkealta paikaltaan majurin olkapäällä. Miss Letty asetteli parhaillaan ruusuja maljakkoon, ja pienokainen huomautti:

— Miss Lettyn ruusuja.

— Aivan niin, myönsi majuri. Hän rakastaa niitä. Ruusut merkitsevät kaikkea, mikä on hyvää, kaunista ja

hyödyllistä, ja minun mielestäni miss Letty itsekkin on myöskin tavallaan ruusu.

— Voi Dick! vastusti miss Letty, kuinka te puhutte lapselle sellaisia tyhmyyksiä! Imartelette vanhaa ihmistä mokomalla tavalla!

— Poikanen ei käsitä, puhunko minä viisaasti vai tolluttomasti, vastasi majuri pelottomana. Ja kuten minä olen usein sanonut teille, miss Letty, ette te koskaan vanhene minun silmissäni. Te olette parhain ystäväni, mitä minulla koskaan on ollut, ja elleivät ystävykset ole ruusuja, niin tahtoisinpa tietää, minkälaiset kukat heitä muka sitten edustavat! Ja niinkuin tiedätte, olen minä valmis menemään naimisiin kanssanne vaikka huomispäivänä, jos te vain huolitte minusta.

— Oh, varjelkoon! huoahhti miss Letty, hieman hermostuneesti naurahtaen. Ajatelkaa! Puhua sellaista Pojun läsnäollessa.

— Pojun läsnäollessa! Minä vakuutan, ettei hän käsitä sanaakaan meidän keskustelustamme. Vai mitä, Poju? Kuulitko, mitä minä äsken sanoin miss Lettylle?

Poikanen silmäsi häneen enkelimäisen syvällä katseella ja virkkoi juhlallisesti:

— Olen valmis menemään miss Lettyn kanssa naimisiin vaikka jo huomispäivänä, jos hän vain huolii minusta.

Majuri Desmond sai ankan naurunkohtauksen, ja hänen koko ruumiinsa hytkyi niin, että Poju oli pudota permannelle. Myöskin miss Letty naurahti hieman, ja hänen vaaleat poskensa punehtuivat.

— Hyvä, hyvä! sanoi majuri, vihdoinkin voitettuaan iloisuutensa, — Poju ei olekaan niin yksinkertainen kuin hän näyttää päältä! En tahdo kuitenkaan pahoittaa mieltänne, Letty. Mutta te olette kovin itsepäinen — niin,

sitä te olette. Minä sanon kuin Longfellow: Antakaa kuolleet olla haudattuina ja eläkää, eläkää elävässä maailmassa! Kas, siinä on järkeä. Mutta miksi te ette tee niin?

— Luulenpa, että minä juuri koetan niin tehdä, vastasi miss Letty rauhallisesti. Haluan olla kaikille hyödyksi niin paljon kuin mahdollista. Mutta kuten tiedätte—.

— Ehkä olen käyttäytynyt tyhmästi, mutisi majuri Desmond surumielisenä. En tarkottanut, ett'ette te tekisi niin paljon hyvää kuin voitte — te teette enemmänkin kuin olisi tarpeellista. Minä kohdistin Longfellowin lauselman teihin itseenne. Niin — teihin itseenne. Minä tarkoitin, että te voisitte oman onnenne ohella tehdä onnelliseksi — minutkin. Se olisi palkinnon arvoinen teko.

— Eipä niinkään, vastasi miss Letty hymyillen, sillä te ansaitsette tulla paljon onnellisemmaksi kuin minä voin teidät tehdä. Onhan olemassa monia ihastuttavia naisia, joista jonkun kanssa te voitte mennä naimisiin.

— Minä en ajattele mitään sellaista, virkkoi majuri päättäväisesti. Nykyajan nuoret naiset ovat ujoilemattomia hutiluksia. Naiset eivät enää koskaan punastu — sen tekevät nyt miehet. Ei, sillä väitteellä ette pääse minusta, Letty. Minä en ole sellainen vanha turhamainen aasi, joka rupeaisi tämän ikäisenä hakkailemaan tyttöjä, jotka vain minulle nauraisivat selkäni takana. Minä en pane painoa hakkailulle, vaan rakkaudelle — niin, rakkaudelle kaikkina ikävuosina ja kaikkina vuodenaikoina — mutta sen täytyy olla todellista rakkautta eikä mitään väärää valoheijastusta. Hän vaikenä ja nosti Pojun varovasti alas. — Kas niin, pikku toveri, nyt olet vapaa jälleen — ja, eikös tuo onnellinen veitikka heti mene ruusuja ja miss Lettyyn luokse. Poikanen nimittäin teki sen ja kysyi:

— Missä on ne kauniit taulut? Minä pidän tauluista.

Miss Leslie muisti nyt, että hän oli luvannut näyttää Pojulle tauluja. Hän katsahti pöydälle, missä oli useita kuvitettuja teoksia, kuten „Don Quixote“, Danten „Jumalallinen komedia“ y. m. Miss Letty epäili.

— Minkä minä hänelle annan, Dick? kysyi hän majurin puoleen kääntyen.

— Laskekaa ne kaikki lattialle ja antakaa hänen valita itse. Majuri Desmond nosti itse pöydältä neljä suurta kirjaa ja asetti ne lattialle. Kas tässä, Poju, tässä sinulle on neljän neron tuotteita: Shakespearen, Danten, Cervantesin ja Tennysonin. Sinä luultavasti et ole koskaan kuullut heistä? Niin, etpä kai! Mutta muutaman vuoden kuluttua saat sinä luvan tutustua heihin. No, mitä näistä tahdot ensin katsella?

Poikanen istuutui lattialle ja avasi pari noita isoja kirjoja. Miss Letty istahti eräälle matalalle tuolille, ottaen käsiinsä koruompeluksen, kuitenkin samalla tarkasti seuraten Pojun hommaa. Majuri Desmond asettui istumaan häntä vastapäätä ja teki samoin. Poikanen käänsi nyt lehden toisensa jälkeen Danten „Paratiisi“-osaa, ja hän näytti suuresti ihailevan kuvaa, joka esitti Vapahtajaa ristillä enkeleiden ympäröimänä. Hän ei kuitenkaan lausunut sanaakaan, ja miss Letty sekä majuri olivat myöskin vaieti. Mutta he molemmat ajattelivat. Majuri tiesi erään salaisuuden, jonka kuuleminen varmaan olisi tuottanut miss Lettylle kuoleman, — hän nimittäin tiesi, että se mies, jota tuo jalo nainen oli rakastanut, ja jonka muistoa hän uskollisena kunnioitti, olikin ollut sydämetön veijari, joka eräänä harkitseamattomana hetkenä oli uskonut hänelle, majuri Desmondille, että hän, palattuaan Intiasta, aikoi jättää miss Leslien, sillä hänellä oli tiedossaan kauniimpi ja rikkaampi tyttö. Mutta hän ei kuitenkaan kos-

kaan palannut — hän menetti henkensä, ja Letty luuli, että tämä mies kuollessaan rakasti häntä. Kuka olisikaan hennonnut ryöstää häneltä tuota ihanaa uskoa? Ei ainakaan Dick Desmond, vaikka hän olikin rakastanut miss Lettyä ainakin kaksikymmentä vuotta, eikä ollut milloinkaan ketään muuta rakastanut. Ja nyt oli hän viidenkymmenen ja Letty neljänkymmenenviiden vuotias.

— On merkillistä, virkkoi majuri vihdoin, miten paljon tuo poika näyttää pitävän noista mielikuvallisista piirroksista.

Miss Letty hymyili ja kysyi:

— Poju! Pidätkö sinä siitä kuvakirjasta?

Poika ei vastannut. Hän käänteli varovaisesti kirjan lehtiä, mutta pysähtyi äkkiä ja huudahti:

— Poju ollut siellä!

Majuri polvistui hänen taakseen ja katsoi kuvaa hänen päänsä yli.

— Ollut siellä! Jopa nyt! Vai olisit sinä muka ollut tuossa ihmeen ihanassa puutarhassa, jossa kasvaa noin kauniita puita ja kukkia ja missä suloiset enkelit leijailevat! Pojupas ei pääsisi sinne vaikka koettaisikin!

Poikanen katsoi häntä nuhtelevasti ja toisti juhlallisena:

— Poju on ollut siellä ja nähnyt kukat ja kauniit ihmiset! Poju tietää sen varsin hyvin.

Tämä herätti majurissa mielenkiintoa.

— Jaha — vai niin, vai niin! Enhän minä tahdo jyrkästi väittää vastaan. Milloin sinä olit siellä viimeksi?

Hetken mietittyään Poju vastasi:

— Minä en tiedä; kauan sitten, — tavattoman kauan sitten. Mutta Poju muistaa — kauniin palatsin — kauniit kukat — Poju muistaa.

Majuri nousi, puhdisti pölyn polviltaan ja silmäsi veikkamaisesti miss Lettyyn.

— Sellainen vekkuli! virkkoi hän *sotto voce*. Hän ei ollenkaan käsitä, minkälaisia kuvia hän katselee.

Miss Letty katseli lasta miettiväisenä.

— Minä en ole aivan varma, Dick, lausui hän. Me vanhat mailmanviisaat arvostelemme lapsia liian ylimielisesti. Poju *ehkä* muistaa, mistä hän tuli, ja suuren taiteilijan kuvittelukyky voi johdattaa hänen sieluunsa todellisuuden kajastuksen.

Kuten usein, tarttui majuri Desmond taaskin miss Lettyn käteen ja kohotti sen ritarillisesti huulilleen, virkkaen samalla:

— Minä ainakin tiedän, mistä *te*, *te*, Letty, tulette! Enkä minä sitä muistellakseni tarvitse sitä varten mitään muuta taulua kuin teidät itsenne.

NELJÄS LUKU.

Samana iltana, senjälkeen kuin Poju jo oli mennyt levolle, keskustelivat majuri ja miss Leslie hänen tulevaisuudesta.

— Koettaisihan pojalle siten loistava tulevaisuus, lausui Desmond, mutta minä pelkään, ettei sitä kuitenkaan hänelle suoda. Ihmisten olot ovat hyvin merkittävästi järjestetyt, ja Onnetar jakaa parhaita lahjojaan arvottomille lurjuksille, olkoot ne miehiä tai naisia. Se on kummallista, se on väärin — mutta se on totta.

— Ei aina, virkkoi miss Letty. Te ette saa aina katella elämää sen synkältä puolelta, Dick.

— Sitä en teekään, vastasi majuri nopeasti, en ainakaan silloin, kun te katsotte minuun.

Miss Letty nauroi ja palasi äskeiseen aineeseen.

— Ymmärrättehän, jatkoi hän, että olisi aivan toinen asia, jos herrasväki D'Arcy-Muir olisi rikkaita ja heillä olisi hyvät toiveet turvata poikansa tulevaisuuden. Onhan heillä tosin niin paljon, että he tulisivat hyvin toimeen, jos olisivat säästäväisiä ja ymmärtäväisiä, mutta kapteenihan on aivan parantumaton. —

— Samoin hänen vaimonsa, huomautti majuri Desmond.

— Niin, hän on kyllä parantumaton tavallaan — mutta huolimattomuutta ei sentään saa nimittää synniksi.

— Kyllä minun mielestäni, virkkoi majuri vakavasti.

Huolimaton nainen on inhottava olento katsella; jo hänen pelkkä läsnäolonsa levittää ympärille epähauskuutta ja soinnuttomuutta. Ja kun huolimattomuuteen yhtyy itsepäisyys — kautta Jupiterin! — on helpompi pitää kurissa äreätä ja vastaanhankaavaa sikaa kuin sellaista ihmistä kuin mrs D'Arcy-Muir.

— Minä tiedän sen, myönsi miss Letty miettiväisenä. Ja hänen itsepäisyytensä onkin aivan harvinainen — hän osottaa sitä kaikkein mitättömimmissäkin asioissa. Hän saattaa väitellä jostain teekupista ja tomurääsystä aina hassutuksiin saakka, kun taas tärkeimmistä seikoista, kuten esimerkiksi Pojun tai miehensä terveydestä ja hyvinvoinnista hän välittää tuiki vähän.

— Niin, kyllä hän on aika oudonlainen olio, mutisi majuri. Minä muistan hänet hyvin ennenkuin hän meni naimisiin Jimin kanssa. Hän oli kaunis, suuri ja täyteläinen. Ja on miehiä, jotka kadottavat järkensä täyteläisten naisten vuoksi. He eivät tule ollenkaan ajatelleeksi, että täyteläiset tytöt tulevat vieläkin täyteläisemmiksi, ja että heistä pian kehittyy lihavia matameja. Ja minä vakuutan teille, Letty, ettei mikään kuoleta romantista intohimoa niin nopeasti kuin lihavuus. Niin, naurakaa vaan! Mutta se on joka tapauksessa totta. Runous, kuvalo, musiikki, suudelmat ja muut samanlaiset miellyttävät tyhmyydet eivät sovellu yhteen lihavuuden kanssa. En ole vielä koskaan tavannut miestä, joka olisi rakastanut oikein lihavaa naista. Ja jos solakka tyttö naimisiin mentyään lihoo, täytyy hänen miehensä valittaa — niin, syvästi valittaa sitä, että kaikki romantinen suhde heidän välillään kuolee. Voi, me miehet olemme hyvin heikkoja olentoja, me emme voi suvaita lihavuutta. Me pidämme kyllä pyöreistä, ruusuisista kuopista ja kaariviivoista, mutta

varsinainen lihavuus on meille kauhistus. Ja mrs D'Arcy-Muirista — ei, hänestä on jo tullut lihava!

— Siunatkoon, virkkoi miss Letty nauraen, te olette oikein kaunopuheinen, Dick. En ole koskaan ennen kuulut teidän puhuvan tuolla tavalla. Mrs D'Arcy-Muir raukka! Hänellä ei ole muuta mahdollisuutta —

— Kuin olla lihava, tokasi majuri, katsellen juhlallisesti viinilasiaan.

— Oh, tiedätte kyllä, etten tarkottanut sitä, virkkoi miss Leslie. Te olette todellakin parantumaton. Minä haluan vain huomauttaa, että kun nainen havaitsee, ettei hänen miehensä ollenkaan välitä, miltä hän näyttää tai miten hän on puettu, muuttuu hänkin ehdottomasti välinpitämättömäksi ja huolimattomaksi.

— Naisen ei silti tarvitse kadottaa itsekunnioitustaan, vaikka hän huomaakin, että miehensä on tompeli, sanoi majuri. Hänen pitäisi ylpeillä puhtaudestaan ja oman itsensä vuoksi näyttää mahdollisimman miellyttävältä. Ja tässä esilläolevassa tapauksessa on myös Poju otettava lukuun.

— Niin, Poju on otettava lukuun, myönsi miss Letty mieltävästi. Hän ottaa varteensa kaiken, mitä näkee ympärillään.

— Sen uskon. Hän huomaa kaikki. Hän näkee äitinsä huolimattomuuden ja isänsä alennustilan. Jim D'Arcy-Muirin sijassa häpeäisin minä kohdata poikani katsetta.

Miss Letty huokasi. Vähän ajan kuluttua hän kysyi:

— Miten luulette, luovuttavatkohan he hänet minulle?

Majuri tuumi hetkisen.

— Lausuakseni totuuden, Letty, en minä usko heidän jättävän poikaa teille. Monet vanhemmat hylkäsivät pyyntöne siksi, että rakastavat lastaan, eivätkä senvuoksi

tahtoisii hänestä luopua. Mutta niin ei ole laita tässä tapauksessa. Herrasväki D'Arcy-Muir tulee väittäämään, että te tahdotte ruveta heidän suojelijakseen. He sanovat: „Hän luulee, että me annamme hänelle poikamme hänen rahojensa tähden.“ Ja vaikkakin he käyttäytyvät kuin siat, on heillä kuitenkin suuret ajatukset itsestään. Ei, Letty, minä luulen, ett'ette te saa koskaan tilaisuutta tehdä hyvää sille taholle. Minä olen kyllä tosin tuuminut muuatta keinoa — tahdotteko, että koetan sitä?

— Tietysti tahdon, vastasi miss Letty vakavana. Teidän tunnette persoonallisesti kapteeni D'Arcy-Muirin. —

— Tunnen — tavallani — myönsi majuri. Minä koetan saada puhutella häntä sellaisena hetkenä, jolloin hän on selvä. Tosin minulla ei ole suuria toiveita —

— Voi, Dick! huokasi miss Letty.

— Minua huolestuttaa suuresti teidän pettymyksenne, Letty, ja vielä enemmän olen huolestunut poikasen vuoksi, sillä minä luulen, että juuri nyt tulee ratkaistavaksi koko hänen tulevaisuutensa. On surullista, jollei hän saa tarttua onneensa, — minä pelkään, että hänen elämänsä muussa tapauksessa muodostuu onnettomaksi.

— Älkää sanoko niin, virkahti miss Leslie surumielisenä, älkää sanoko niin!

— No, hyvä, minä en ennusta mitään pahaa, sanoi majuri, mutta hänen kasvoiltaan näkyi selvästi, että hän kuitenkin niin ajatteli. Maailma on huono taistelukenttä, ellei ihminen ole tarpeeksi hyvin varustettu taisteluun. Meille on opetettu, että Jumala loi maailman, mutta minä epäilen hänen tarkottaneen, että se täytyisi sellaisella liikanaisella kansoituksella kuin miten on tapahtunut. Kaikkiin ammatteihin — kaikkien elinkeinojen käyttämiseen — kaikkiin taiteen ja tieteen haaroihin on ilmestynyt ihmisiä vallan liian paljon. Jokainen on kotona istuessaan luke-

nut itsensä kelvolliseksi ammattiinsa. Majuri nauroi ja kysyi: Miten aiotte menetellä Pojun kanssa, jos hänet saatte?

— Minä koetan päästä selville, mistä hän itse parhaiten pitää, vastasi Letty.

— Nykyisin on hänen mieluisin työnsä syleillä teitä ja katsella taivaallisia paikkoja kuvaavia tauluja, sanoi majuri. Se on huono merkki, Letty! Nainen ja taide aiheuttavat monasti turmiota. No no! Tulkaa nyt pelaamaan kanssani shakkia, ennenkuin lähden yksinäiseen vanhanpojan asuntooni. Älkää antako minun muuttua vanhaksi juroksi jöröjussiksi!

— Kukaan ei tule koskaan kutsumaan teitä vanhaksi jöröjussiksi, Dick, virkkoi miss Leslie nauraen, samalla nousten. Te olette miellyttävin ja jalomielisin mies, mitä milloinkaan olen tavannut.

— Miksi siis ette huoli minusta? kysyi majuri.

— Oh, te tiedätte sen hyvin, vastasi Letty. Turhaa on puhua siitä enempää.

— Niin, minä tiedän sen, virkkoi majuri hiljaa. Te olette saanut päähänne, että jos me menisimme naimisiin ja sittemmin kuolisimme — jonka me kaikessa tapauksessa teemme — ja joutuisimme taivaaseen — mikä on kysymyksenalaista —, että te siellä tapaisitte Harryn enkelin hahmossa, joka ankarasti nuhtelisi teitä siitä, että olette nauttinut maan päällä kaiken onnen hänen pois-aollessaan. Hm, jos asiat ja tulevaisuus olisivat niin järjestetyt, koituisi sangen monille ihmisille paljon ikävyyttä. Niiden naisten, joilla on ollut useimpia miehiä, ja niiden miesten, joilla on ollut useimpia vaimoja, ympärillä liitelisi alinomaa toruvia enkeleitä! Jumala minua sellaisesta varjelkoon! Kylläpä siinä sitten on melua! Ei, Letty, ei siinä tapauksessa olisi taivaassa koskaan rauhaa.

— Oh, älkää puhuko moisia mielettömyyksiä, sanoi miss Letty nauraen. Rupean vähitellen toivomaan, että te sittenkin olisitte matkustanut ulkomaille.

— Mutta sitäpä en tee, virkkoi majuri päättäväisesti. Minä tiedän, että te mieleliänne tapaatte minua.

Letty nauroi, ja he lähtivät huoneesta yhdessä.

VIIDES LUKU.

On totta, että me olemme onnellisimmat silloin, kun emme itse tiedä siitä mitään. Sellaista tietämätöntä onnen-elämää eli Poju miss Leslien luona, keräten joukon pieniä valoisia muistoja, joita hänen eli säädetty myöhemminä vuosina hyödyttömällä kaipauksella tuskaisena muistelemaan. Mutta nyt hän oli täysin onnellinen, eikä hän toivonut itselleen suurempaa autuutta kuin olla miss Lettyn seurassa. Ja kuka tietää, mihin hyvään tulokseen olisikaan päästy, jos hän olisi saanut oleskella kauemmin tuossa rauhallisessa, suloisessa ja hienossa ympäristössä. Mutta tapahtuu monasti, että henkilö saattaa joutua erinomaisiin olosuhteisiin, osaamatta kuitenkaan koskaan antaa oikeata arvoa onnelliselle asemalleen siitä syystä, että hänen oikeuksilleen ja eduilleen asettavat esteitä sellaiset henkilöt, joiden ennen kaikkia pitäisi niitä estää. Niin oli Pojunkin laita. Hänen onnelliset päivänsä miss Lettyn luona lähenivät loppuaan, niinkuin aina kaikki onnelliset päivät, ja eräänä päivänä syödessään aamiaista näki Poju miss Lettyn silmissä kyyneleitä. Hän pelästyi, laski voileivän syrjään ja katsoi osanotolla hyvää ystävätärtään ja emäntäänsä.

— Sinä itket, miss Letty, sanoi hän. Mistä paikasta sinä olet kipeä?

Miss Letty koetti hymyillä, mutta se ei onnistunut. Hän olisi voinut vastata, että hän oli kipeä joka paikasta.

Oli nimittäin saapunut mrs D'Arcy-Muirilta kirje, missä tämä pyysi, että Poju lähetettäisiin kotiin vielä samana päivänä. Ja miss Letty käsitti, että hänen toivonsa saada Poju omakseen oli turha, ja että hänen täytyi jättää yritykset silleen. Hän katsoi hellästi noihin pieniin, kauniisiin kasvoihin, jotka tuskallisina olivat käännettyt hänen puoleensa ja virkkoi lempeästi, mutta värähtelevin huulin:

— Mossi kaipaa sinua, rakkaani! Minun täytyy viedä sinut hänen luoksen tänään.

Poju ei sanonut mitään. Tämä oli ensimmäinen vaikea tilanne hänen elämässään, joten oli ymmärrettävää, että se tuntui hänestä hyvin epämiellyttävältä. Asia oli nimittäin niin, että vaikka Mossi kaipasi häntä, ei hän kuitenkaan kaivannut Mossia. Poju ei ollenkaan halunnut palata kotiin. Mutta hänellä oli hiukan, käsitystä sanasta „täytyy“. Siksi kadotti hän nyt ruokahalunsa ja jäi tuijottamaan miss Lettyä, joka pisti kirjeen taskuunsa, koettaen näyttää iloiselta ja rauhalliselta, mutta onnistumatta. Sillä hän tunsi todellakin itsensä hyvin surulliseksi, ja häntä kiusasivat pahat aavistukset. Tunnit kuluivat hitaasti, ja häntä ilahutti, kun viimeinkin kuului kova naputus ovelle ja hän kuuli majuri Desmondin reippaan puheen. Lähtiessään häntä vastaan tarvitsi miss Lettyn vain silmäätä häntä kasvoihin, kun hän heti arvasi, että hänen pahat aavistuksensa olivat totta.

— Se ei käy, Letty! valitti majuri. Olen tehnyt parhaani. Mutta en voi sanoa, mikä on esteenä. Se on tuo nainen. Minä kyllä selviydyin D'Arcy-Muirin mutta en tuon lihavan näyttelijättären kanssa. Kun D'Arcy-Muir on selvä, on hän hyvin järkevä sekä myöntää, ettei hänen poikaansa odota mikään kehuttava tulevaisuus, mutta hänen vaimonsa voittamiseksi ei ole mitään keinoa. Hän hylkää jyrkästi ehdotuksen ja sanoo, että hänellä on

omat ajatuksensa pojan kasvattamisesta ja hänen tulevaisuudestaan. Mahtavat ne olla kauniita ajatuksia! No, täytyy pidättäytyä suuttumasta. Mutta niin asia on, että kyllä teidän, Letty, on luovuttava kauniista aikomuksestanne.

— Niinpä kai, virkkoi miss Letty. Enhän voi vaatia, että äiti eroisi lapsestaan. Minun täytyy siis hyljätä koko tuumani. Voi! Olenhan minä menettänyt elämässäni niin monta toivoa ja iloa, että mitä merkitsee yksi niiden kaikkien lisäksi. Mrs D'Arcy-Muir on kirjoittanut minulle ja pyytänyt, että minä veisin Pojun kotiin tänään iltapäivällä.

Majurin hellä sydän otti osaa ystävättärensä huoleen, mutta viimeainittu oli liian murheellinen kuullakseen lohduttavia sanoja edes häneltä, ja hän meni Pojun luo kertomaan hänelle satuja ja leikkimään hänen kanssaan, joten aamupäivä kului verrattain hyvin, joskin pojan kasvoille silloin tällöin ilmestyi surullinen ilme. Mutta Poju uskoi kuitenkin vakaasti, että vaikkakin hänen nyt täytyi palata kotiin, tulisi hän sentään usein näkemään miss Lettyn. Mutta miss Letty taas tunsii mrs D'Arcy-Muirin tarpeeksi hyvin, käsittääkseen, että hän tämän jälkeen tapaisi Pojua harvemmin kuin ennen.

Murheellisin mielin saattoi miss Leslie Pojun iltapäivällä takaisin isänsä huoneeseen — raamatun kieltä käyttäkösemme — jossa hänen lihava äitinsä vastaanotti hänet melkein dramaattisella esiintymisellä.

— Voi, lapsi parka! huudahti hän. Miten sinun tukkasi on huonosti kammattu! Siunatkoon! Sehän on kuin vaate. Se täytyy leikata huomenna.

— Ettehän toki aiokaan² jo leikata hänen kiharoitaan? kysyi miss Letty punastuen.

— Rakas Letitiani, sen asian käsitan minä parhaiten, virkkoi mrs D'Arcy-Muir melkein vihaisesti, mutta kuitenkin

kin samalla alentuvasti hymyillen. Olen kyllä varma, että te olette ollut Pojulle hyvin hyvä ja ystävällinen, mutta onhan luonnollista, ett'ette te oikein ymmärrä —

Miss Leslie istuutui häntä vastapäätä, kasvoillaan merkillinen ilme, joka todisti levollista päättäväisyyttä.

— Haluan puhutella teitä muutaman minuutin ajan, sanoi hän. Onko miehenne kotona?

— Ei, hän on matkustanut maalle muutamiksi päiviksi. Olen aivan yksin. Senvuoksi minä aloinkin ikävöidä Pojua.

— Luulen, että majuri Desmond on kertonut teille ja kapteeni D'Arcy-Muirille eräästä minun aikeestani Pojun suhteen —

— Onpa kylläkin. Mutta se on hyvin naurettava aikomus, virkkoi mrs D'Arcy-Muir melkein nuhdellen. Antakaa anteeksi, Letitia, mutta minä olen todellakin hyvin kummastunut. Merkillinen ajatus! Ettäkö minä eroisin lapsestani!

— Te erehdytte, lausui miss Leslie, en ole aikonut teitä erottaa pojastanne. Te näkisitte Pojun niin usein kuin nytkin, tai ainakin yhtä usein kuin tulette näkemään hänet, kun lähetätte hänet kouluun. Toivomukseni on ollut vain olla lapselle hyödyksi niin paljon kuin mahdollista. Minä olen aivan yksinäni maailmassa —

— Sen tiedän. Se on hyvin ikävää! sanoi mrs D'Arcy-Muir melkein loukkaavan osaaottavasti.

— Ja minulla on suuri omaisuus, jatkoi miss Letty järkähtämättömän rauhallisesti. Kuoltuani jätän varmasti jälkeeni yli satatuhatta puntaa —

— Mitä te sanottekaan! Te olette todellakin onnellinen, Letitia! Miksi ette mene naimisiin? Voisittehan tehdä jonkun köyhän miehen hyvin onnelliseksi.

— Sivuuttakaamme se kysymys, sanoi miss Letty

kärsivällisesti. Tahdon teille vain huomauttaa, että minä olen, kuten maailmassa kutsutaan, rikas nainen, ja jos te luovutatte minulle Pojun, saa hän kaikki minun kuoltuani.

— Oh, en ollenkaan ihmettele, että olette alkanut pitää pojastani niin paljon! virkkoi Mrs D'Arcy-Muir. Se on aivan luonnollista. Vaan jos todellakin tahdotte tehdä hänet perijäksenne, niin voittehan muutenkin testamenterata hänelle omaisuutenne. Mutta ei käy päinsä, että minä sitä tarkotusta varten antaisin hänet teille, ei koskaan! Ei millään ehdolla!

— Ellei häntä kasvateta minun suunnitelmani mukaan, en tietystikään voi nimittää häntä perijäkseni. Nyt on Poju juuri siinä iässä, jolloin hän on vaikutuksille herkin. Antakaa minun viedä hänet pois näkemästä isänsä onnetonta tapaa, antakaa minun ympäröidä hänet kaikella sellaisella, mikä on hyvää, hyödyllistä ja terveellistä. Olen varma siitä, ett'ette koskaan tulisi sitä katumaan.

— Voi, minun tulee todellakin teitä sääli! Minä otan osaa suruunne, sillä minä kyllä käsitan toivomuksenne saada Pojun. Tietysti se muuttaisi teidän elämänne ihanaksi, mutta minä en tahdo kuullakaan sellaista ehdotusta. Minä olen hänen äitinsä, enkä eroa hänestä vaikka mitä tapahtuisi!

— Onko se siis vakaa päätöksenne? kysyi miss Letitia ja katsoi häneen.

— On. Minulla ovat omat kasvatus-periaatteeni, enkä suvaitse, että kukaan niihin sekaantuu. Minä toimitan pojalleni mahdollisimman menestyksellisen elämänuran.

— Jumala sen suokoon! lausui miss Letitia sydämelisesti. Kukaan maailmassa ei toivo sitä hartaammin kuin minä. Jos minä puolestani voin joskus olla Pojulle hyödyksi, koetan tehdä voitavani. Mutta nyt minä haluan sanoa jäähyväiset teille ja — hänelle.

— Aiotteko lähteä matkalle? kysyi mrs D'Arcy-Muir huomattavalla mielenkiinnolla.

— Matkustan Skotlantiin loppukesäksi, ja talven aion viettää Egyptissä muutamien ystäväieni kanssa. Minä en siis ole täällä sekaantumassa Pojun kasvatus-periaatteisiin, lisäsi miss Letty hymyillen. Toivon kuitenkin ett'ette kokonaan unohda minua.

— Toivon samaa teidän puoleltanne, vastasi mrs D'Arcy-Muir osaaottavasti. Mutta tiedättehän, etteivät lapset muista kauan henkilöitä ja asioita. Ja se onkin suuri siunaus, eikö totta.

— Miss Letty ei vastannut mitään; hän kumartui suutelemaan Pojua.

— Hyvästi, rakkaani, kuiskasi hän, hyvästi! Minä en näe sinua nyt pitkään aikaan, mutta rakastathan sinä minua aina, rakastathan?

— Rakastan aina sinua, jokelsi Poju juhlallisesti; hänellä oli epämääräinen tunne siitä, että hän tällä hetkellä tunsu sydämessään jotain kouristuksen tapaista. — Aina! toisti hän vielä, kietoen samalla käsivartensa miss Lettyn kaulan ympäri ja suudellen häntä kerran toisensa perään.

— Rakas, pikku Poju! lausui miss Letty melkein nyyhkien. Pikku poika raukka! Jumala sinua siunatkoon! Sitten hän nousi ja ojensi kätensä mrs D'Arcy-Muirille.

— Hyvästi, sanoi hän. Jos joskus muutatte mielipidettänne Pojun suhteen, niin ilmottakaa siitä minulle. Minä otan mielelläni hänet vastaan siihen saakka, kunnes hän täyttää seitsemän vuotta — senjälkeen ei siitä ole enää mitään hyötyä, sillä siihen mennessä ehtivät elämän ensi vaikutteet jo työntää juurensa liian syvälle hänen sieluunsa.

— Niin kauheata! huudahti äiti, hymyillen leveästi.

Te olette tavattoman herkkätuntoinen, Letitia. Tehän puhutte kuin ulkoa luettua jostain filosofiaa tai sukuturmelusta käsittelevästä kirjasta. — Oh, vaikutteet tulevat ja menevät — niillä ei ole sen suurempaa merkitystä!

Letty ei enää vastannut mitään. Olihan mahdotonta puhua tuollaisen naisen kanssa muista kuin yksinkertaisimmista arkiasioista. Hänen mielenkiintonsa ei riittänyt mihinkään muuhun. Hän kutsui itseään mielellään „äidiksi“, mutta hänen äidilliset toimenpiteensä rajoittuivat siihen, että hän ravitsi Pojua valikoimattomalla ruoalla, joka usein oli aivan soveltumatonta hänen elimistölleen, ja ajoi hänen vatsaansa hänen ollessaan sairas kaikenlaatuista rohtoja, sekä että hän puki hänet niinkuin sattui ja antoi hänen huvitella itseään miten ja missä halusi, olivatpa ne puhtaita tai likaisia paikkoja. Sen laatuista äidillistä rakkautta sai jokainen katukivikin osakseen. Mutta sitä ei voitu auttaa. Miss Letty oli kyllä tarjonnut apuaan, mutta se oli hylätty. Ei siis ollut tällä kertaa muuta neuvoa kuin jättää Poju onnettomaan ympäristöönsä. Mutta helläsydämisen miss Lettyn silmät olivat täynnä kyyneliä, kun hän sinä päivänä palasi kotiinsa, missä ei enää näkynyt noita herttaisia, pyöreitä lapsenkasvoja eikä kuulunut sitä iloista jokellusta, joka niin suuresti oli elähyttänyt häntä yksinäisyydessään.

KUUDES LUKU

Vuodet vierivät, ja Poju oli nyt yhdeksän vuoden ikäinen. Tällä aikaa oli tapahtunut muutoksia, jotka olivat olleet omiaan vaikuttamaan hänen mieleensä ja luonteesensa. Hänen vanhempansa olivat olosuhteiden pakosta muuttaneet pois Lontoosta. Kapteenin tulot olivat vähentyneet, ja kun hän selvinä hetkinään huomasi, että Poju varttui nopeasti, hän kiroili ja moitti vaimoan siitä, ettei tämä ollut antanut miss Lettyn ottaa poikaa omakseen.

Niin, Poju kasvoi ja kehittyi, ollenkaan tietämättä, mitä ajatustenvaihtoa se seikka aiheutti hänen vanhempiensa välillä. Hän ei ollut pitkiin aikoihin nähnyt miss Lettyä, mutta hän ei ollut kuitenkaan unohtanut häntä, — vaikkakin hän nyt siinä kaukaisessa kylässä meren rannalla, jonne he olivat muuttaneet, oli niin etäällä kaikesta hienotunteisesta kohtelusta ja osanotosta, että se oli omiaan tekemään hänet veltoksi ja välinpitämättömäksi. Lähdettyään Lontoosta hän sai ensimmäisenä vuonna opetusta seudun pikkulastenkoulun opettajattarelta, jonka parhain kyky oli mielistellä paikkakunnan merimiehiä ja renkejä sekä keksiä uusia tukankampaustapoja. Poju halveksi häntä suuresti, ja kun hän näki opettajattaren seisovan kuvastimen edessä hymyilemässä omalle kuvalleen, alkoivat pojassa itää ivaamishalun oireet. Hänen olemuksessaan oli muuten tapahtunut surullinen muutos: enkelimäinen ilme oli kadonnut hänen kasvoiltaan kokonaan,

ja sen sijalle oli tullut juro, kärsivä, hiukan murheellinen sävy. Hän oli nimittäin päässyt selville isänsä „sairauden“ todellisesta laidasta, ja se oli herättänyt hänessä häpeätä ja inhoa. Ja niin lapsi kuin olikin, hän tunsii tavatonta kauhua nähdessään isänsä iltasin tulevan kotiin juopuneena ja raivopäisenä. Poju piiloutui silloin aina metsään, missä hän istui ja mietiskeli, väliin myöskin lukikin, sillä hän oli hyvin pian oppinut tavaamaan, ja muuten hänelle oli hyvin helppoa oppia kaikkea. Ympäristö kodissa, isän alennustila ja äidin välinpitämättömyys olivat tehneet hänestä vaiteliaan. Hän alkoi nyt myöskin ymmärtää, ettei hän ollut syyttä surrut äitinsä rumuutta, sillä äiti oli itse siihen syypää, ja hän ajatteli, miksi äiti oli puettu huolimattomammin kuin muut, köyhätkin naiset. Sitä arvotusta hän sitten hautoi ja hautoi — kunnes eräänä päivänä yllätettiin opettajatar istumassa isän polvella, isän käsivarsi hellästi tytön vyötäisten ympärillä, — ja siitä puhkesi sellainen melu ja mellakka, että Poju luuli kaikkien tulleen hulluksi. Mutta kun opettajattaren sitten täytyi lähteä talosta ainiaaksi, joutui poikanen entistä enemmän yksikseen, ja hän alkoi kuljeskella kylällä ja meren rannalla. Hän laihtui, mutta voimistui, ruskettui ja oli aina kampaamaton, kunnes hänestä vähitellen tuli toisten kylänpoikien kaltainen, joiden kanssa hän pian joutui hyvin ystävällisiin väleihin, mikä suinkaan ei ollut hänen luonteenkehitykselleen terveellistä. Nämä hänen toverinsa eivät tosin olleet huonoja lapsia, mutta heidän kielensä ja käyttäytymisensä ei ollut sivistynyttä. Näin oppi Poju heidän puhe- ja elintapansa. Hän saattoi joskus päästää suustaan pahoja sanoja, mutta se ei tapahunut ilkeydestä. Mutta hän tunsii eräänlaista tyydytystä, kun hän keksi tehdä jonkun huomautuksen, joka sai hänen vanhempansa kimmastumaan. Mutta paljon

enemmän Poju ajatteli kuin puhui. Hän alkoi nyt katsella äitiään toisessa valossa kuin tähän saakka; äidin käytöstapa nimittäin rupesi häntä huvittamaan, sensijaan että se ennen oli häntä surettanut. Melkein koomillisella alistuvaisuudella antautui Poju joka aamupäivä hänen opettavakseen. Mrs D'Arcy-Muir oli ollut keksivinään aivan omintakeisen opetustavan — joka tietysti oli hyvin yksinkertainen — ja Poju oppikin kalastajilta rannassa paljon enemmän kuin äiti olisi kyennyt ahtamaan hänen aivoihinsa sadan vuoden kuluessa. Siellä oli muiden muassa vanha, ryppyinen päivetynyt mies, jonka ainoana elämäntehtävänä oli istua erään tervatynnyrin päällä ja poltella piippua, paitsi silloin, kun hän autti kalastajia vetämään veneitä maihin tai lastasi sillejä ja makrilleja. Häntä kutsuttiin yleisesti „Lorppö-Jaakoksi“ — ja Pojulla oli tapanamennä usein hänen luokseen kuuntelemaan hänen kertomuksiaan tapahtumista suurella merellä, joskin tuo vanhus mielummin puheli kaikenlaisista omista elämäkokemuksistaan.

— Kas, tekö se olettekin, virkkoi hän kerran, kun Poju tuli hänen luokseen, näyttäen hänelle ruusunpunaista merivuokkoa, jonka hänen oli onnistunut temmaista kalliolta, ja jota hän nyt kantoi pienessä tinalaatikossa. Vai niin, vai te! Tehtyänne merivuokon onnettomaksi, olette te nyt itse tietysti hyvin onnellinen. Aijai, lapsukainen! Miksi ette antanut sen olla rauhassa kalliollaan meren laineiden huuhdeltavana? Ne oliot ovat melkein kuin ihmissielut — ne ovat kiintyneet kalliionsa, eivätkä toivo muuta kuin saada olla rauhassa. Mutta sitten saapuukin joku, joka kaivaa ne irti ja vahingoittaa niitä sekä kiskoo ne irti kalliosta. Ja sitten ne tietysti kuolevat.

Nämä huomautukset tekivät Pojuun syvän vaikutuksen. Hän käsitti niiden tarkoituksen, ja hän katseli voitonmerkkiään melkein surullisena.

— Kuoleeko se nyt? kysyi hän huolestuneena.

— Luonnollisesti. Miten kävisi teidän, jos teidät irrotettaisiin omasta rakkaasta maaperästänne ja suljettaisiin pieneen laatikkoon? Kyllä teidän nenänne siinä tapauksessa kääntyisi taivasta kohden ja te kuolisitte.

— Niinpä luulen, vastasi Poju miettiväisenä. Mitä te teette, kun kuolette?

— Hm — kun minun aikani tulee, suoristan minä koipeni, suljen silmäni, vedän muutamia syviä henkäyksiä ja annan henkeni vaeltaa tiehensä.

Lörppö-Jaakko vaikeni ja täytti piippunsa uudelleen.

— Entä mitä te aiotte ottaa eteenne tässä maailmassa? Tässä maassa ei poikasille ole paljon tilaa, mutta pyytäkää isänne lähettämään teidät Mexikoon — siellä voitte ansaita miljoonan yhdessä käden käänteessä, ja sitten teillä on tilaisuus mennä naimisiin jonkun naisen kanssa, joka on vain pelkkää vaatetta, ja jolla ei ole aivoja ensinkään. Oh, sellaisten naisten näkeminen tekee minut sairaaksi. Täällä ei, jumalan kiitos, ole monia sellaisia, mutta jos joskus joudutte Lontooseen —

— Minä asuin tätä ennen Lontoossa, virkkoi Poju.

Lörppö-Jaakko näytti vihaiselta.

— Te! Te, pikku kanalja! Vai olette te ollut Lontoossa! Mitä ihmettä te sitten täällä teette? Sanokaa se minulle!

Poju tuumi hetkisen ja virkkoi sitten:

— Minua pahottaa, etten voi sanoasi tä teille, mutta, kas, asia on niin, etten minä tiedä sitä itsekään.

— Soo, sanoi Lörppö-Jaakko. Poikanen, joka ei tiedä, missä hän on tai mitä hän on tai miksi hän on, ei kelpaa mihinkään — ei ainakaan minun mielestäni.

Luultavasti juuri näiden huomautusten johdosta teki Poju seuraavana päivänä äidilleen kysymyksen:

— Äiti, mikä minä olen?

Mrs D'Arcy-Muir, joka parhaillaan istui lepotuolissaan kuuntelemassa, miten Poju luki ääneensä muuatta kappaletta Englannin historiasta, katsahti häneen lempeästi hymyillen.

— Älä ole tyhmä, Poju?

— En minä ole tyhmä, vastasi poika hieman vihaisesti. Minä tahdon vain tietää, mikä minä todellakin olen — tarkoitan, mihin minä kelpaan?

— Mihinkö kelpaat? Etkö sinä ole minun poikani?

— Olen, mutta voisihan olla kenen poika tahansa, käsitätkö? virkkoi Poju. Mutta en minä nyt tahdo puhua siitä. Minä tahdon tietää, mitä minun tulee tehdä.

— Vai tahdot sinä sen tietää, sanoi hänen äitinsä välinpitämättömästi. Onhan luonnollista, että sinä tahdot sen tietää! Mutta sitä ei nyt vielä voida varmasti päätää. Vartuttuasi liityt sinä ehkä laivastoon.

Poju punastui ja rypisti otsaansa. Hänen äitinsä ei ymmärtänyt häntä. Ja senvuoksi tuumi Poju, ettei maksanut vaivaa puhella siitä asiasta sen enempää.

— En minä sitä tarkottanut, virkkoi hän ja ryhtyi jälleen lukemaan läksyään.

Hänen mielestään oli ihmeellistä, ettei ollut yhtään ihmistä, joka olisi voinut sanoa hänelle sen, mitä hän tahtoi tietää. Entä Jumala — mikä oikeastaan sellainen olento oli? Pojulle oli kerrottu, että Jumala oli luonut hänet ja maailman ja kaikki mitä maailmassa oli, ja Gerty oli opettanut hänelle pienen rukouksen. Mutta Pojulla ei ollut aavistustakaan, ketä hän oikeastaan rukoili. Ja missä oli taivas? Hän oli monta kertaa ajatellut kysyä sitä Lörppö-Jaakolta, mutta hän pelkäsi, että tuo maailmaa kokenut mies toruisi häntä hänen tietämättömyytensä vuoksi. — Niin sitten kuluivat päivät, ja Poju tottui seu-

rustelemaan rannalla kylän poikain kanssa sekä kuuntelemaan Lörppö-Jaakon puheita, silloin kun hänelle sattui onni tavata tätä kunnianarvoisaa henkilöä, kunnes sattui muuan iloinen tapaus. Majuri Desmond saapui nimittäin aivan odottamatta Lontoosta hänen vanhempainsa luokse ja pyysi saada viedä Pojun mukansa Skotlantiin, viipyäkseen siellä kokonaisen kuukauden miss Leslien luona, joka oli vuokrannut itselleen kauniin huvilan Loch Katrienen rannalta. Majurin saapuessa oli Poju parhaillaan leikkimässä meren rannalla, ja palvelustyttö tuli häntä hakemaan. Kuultuaan, että majuri Desmond tahtoi nähdä häntä, tuli hän hyvin iloiseksi, vaikk'ei hän oikein tiennytkään, kuka tuo majuri oli. Hän juoksikin kotiin minkä hänen pikku jalkansa kannattivat, uteliaana ja innostuneena, sekä ollen tuntevinaan, että jotain muutakin miellyttävää odotti häntä. Hän unohti kokonaan, että hän oli likainen ja siistimätön — hän ei tiennyt, että hän näytti hyvin huonosti hoidetulta — joten hän ei ollenkaan käsittänyt, miksi tuo kaunis, vanha, hyvin puettu gentlemanni valkoisine viiksineen hänet nähtyään astui askeleen taakse päin ja huudahti: „Oh, taivas!“ — ja sitä seurasi lyhyt vihellys. Majuri Desmond?. Nyt Poju muisti hänet! Hänhän oli miss Lettyn hyvä ystävä. Poikanen ojensi hänelle likaisen kätensä ja virkkoi hieman hämillään:

— Miten voitte, majuri? Onko miss Lettykin tullut?

Majuri tointui pian siitä epämiellyttävästä hämmästyksestä, jonka hänelle oli aiheuttanut tuon likaisen rääsijussin näkeminen — ja kun hän näki Pojun katseen ja hymyilyn, alkoi hän hengittää jälleen.

— Ei, miss Letty ei ole tullut, vastasi hän, laskien kätensä Pojun laihalle olalle. Hän on Skotlannissa. Minä matkustan sinne metsästäämään. Ja minä aion ottaa sinut

mukaani, jos äitisi vaan antaa luvan. Olisiko sinulla halua seurata minua?

Poju ei sanonut mitään. Hän olisi tahtonut kirkaista ilosta, mutta hän oli oppinut hillitsemään tunteensa. Äidin kasvatuseriaatteisiin kuului kieltää pojaltaan kaikenlaiset huvittelut — hänen mielestään ei poika siten tulisi hemmotelluksi. Poju muisti tämän, ja siksi hän oli aivan vaiti, hymyili vain nöyrästi ja alistuvasti.

— Rakas Poju! Hän ei mielellään jätä minua, virkkoi mrs D'Arcy-Muir, muistaen jälleen tuon vanhan keksimänsä ajatuksen, että hän oli tuiki välttämätön poikansa onnelle ja hauskutukselle. Mutta kuitenkin — minä luulen, että minä tällä kertaa annan hänet teidän mukaanne, majuri. Tekeehän hyvää, että hän saa vähän vaihtelua — hän kasvaa kovin —.

— Kautta Jupiterin, siltä näyttää, myönsi majuri, katsoen epäileväisesti poikaa; ja tavattomasti hän on myöskin laihtunut. Mitä te annatte hänelle syötäväksi? No, älkäämme nyt sentään puuttuko siihen asiaan. Pikku kuperkeikat nurmikolla eivät ole hänelle vahingoksi. No niin, jos siis teille sopii, otan hänet heti mukaani — me ehdimme Lontooseen vielä tänä iltana ja huomenna jatkamme matkaa pikajunalla.

Pojun suureksi hämmästykseksi ratkaistiin tämä asia näillä muutamilla sanoilla. Hänet käskettiin mennä peseytymään ja pukeutumaan, ja palvelustyttö auttoi häntä siinä touhussa, pukien hänen ylleen hänen ainoan puhtaan pukunsa, jonka kylän räätäli oli äskettäin ommellut. Kiireisesti sullottiin muutamia paitoja ja sukkia siihen pieneen matkalaukkuun, jonka majuri Desmond oli lahjoittanut Pojulle jo kauan sitten, ja pistipä palvelijatar sinne muutamia leikkikalujakin — „sillä“, virkkoi hän itsekseen, „ne voivat olla hänelle hupina sateisina päivinä, ja Skotlan-

nissahan kuuluu melkein aina satavan". Ja ennenkuin Poju ehti oikein käsittääkään, hän oli jo sanonut jäähyväiset äidille — isä oli ravintolassa, joten oli suotta lähettää hakemaan häntä — niin, Poju löysi hyvin pian itsensä istumassa junassa majuri Desmondin vastapäätä. Lapsukainen tunsu itsensä hieman araksi ja noloksi; entisaikojen kaunis itseluottamus oli kokonaan kadonnut. Aina välisti hän vilkasi majuriin, joka taas puolestaan silloin tällöin katsahti sanomalehtensä yli Pojuun.

— Kautta Jupiterin, miten tuo pikku raukka on saanut villiintyä, tuumi tuo hyväsydäminen gentlemanni. Hänhän on kuin oikea katupoika. Ja ääneensä hän virkkoi:

— Poju, tiedätkö, mitä aion sinulle tehdä, kun pääsemme kaupunkiin?

Poju hymyili luottavasti, koska majuri näytti hyvin ystävälliseltä.

— En, vastasi hän. Sanokaa se minulle!

— Minä aion viedä sinut turkkilaiseen kylpyyn, sanoi majuri. Tiedätkö, mikä se sellainen on?

— En, vastasi Poju nauraen.

— Senpä arvasin. No, kyllä sinä saat sen tietää ennenkuin menet levolle.

Sitten he olivat jälleen vaiti. Majuri syventyi lukemaan sanomalehteään, ja juna kiiti eteenpäin — ja Poju ajatteli, tai oikeammin sanoen koetti ajatella tätä päivän odottamatonta tapausta.

— Minun olisi pitänyt sanoa jäähyväiset Lörppö-Jaakolle, virkahti hän äkkiä.

— Soo. Mikä ihme se sellainen otus on?

Hän on muuan vanha mies, vastasi Poju — hyvin vanha. Mutta on hauskaa kuulla hänen juttelevan. Hän on nähnyt paljon elämää.

Tämän kuultuaan laski majuri Desmond sanomaleh-

den kädestään, löi kädellään polveensa ja katsahti poika-
seen hieman kummissaan. „Vai on hän nähnyt paljon
elämää!“ Millä pikkuvanhalla ja viisastelevalla sävyllä
nuo sanat lausuttiinkaan,! Ja miten laiha ja ruskea tuo lap-
sukainen oli! Mitähän sanoo miss Letty, nähdessään Po-
jun? Mahtaneekohan hän tulla vihaiseksi? Nämät aja-
tukset risteilivät majurin aivoissa; mutta hän päätti tehdä
voitavansa, ja kun he saapuivat Lontooseen, ei hän aino-
astaan käyttänyt Pojua turkkilaisessa kylvyssä, vaan vei
hänet vaatetuskauppaan, missä hän „rakensi lapselle uuden
päällyskuoren“, kuten hän sanoi, ja Poju saikin asun,
joka varsin hyvin sopi gentlemannin pojalle. Ja kun Poju
sitten meni erääseen pieneen kammioon majuri Desmon-
din nuoremiehen huoneistossa, ja saatuaan päälleen puh-
taan, uuden uutukaisen yöpaidan sekä kömmittyään vuo-
teeseen, tunsu hän sellaista tavatonta hyvinvoinnin tunnetta,
jota hän ei ollut kokenut moniin, moniin aikoihin. Kun
hän sitten seuraavana aamuna heräsi ja hänen kiharansa
kammattiin ja hänet puettiin uuteen, harmaaseen mat-
kapukuun, hän oli enemmän „Pojun“ näköinen kuin use-
aan kuukauteen tätä ennen. Poikanen huomasi itsekkin,
että hänessä oli tapahtunut suuri muutos; hän hymyili
usein — hänen askeleensa olivat kepeät, ja syödessään
aamiaista majurin kanssa helähti hänen naurunsa yhtä
iloisena ja raikkaana kuin entisaikoinakin. Ja sitten, miten
hauskaa, miten jännittävää oli istua nopeasti eteenpäin
kiitävässä pikajunassa. Majuri oli varustanut hänelle kai-
kenlaista pientä ajankulua: kuvakirjoja, korillisen hedel-
miä sekä sievän rasiällisen suklaatia. Voi, miten se matka
oli ihana! Saavuttuaan Edinburgiin ei majuri pysähtynyt
siellä, vaan jatkoi matkaa toisella junalla Callouderin ase-
malle, missä häntä ja Pojua odottivat miss Leslien upeat
vaunut. Ja sitten he ajoivat sellaisen seudun halki, joka

varmaan oli yhtä kaunis kuin ne satumaat, joita Poju oli nähnyt kuvakirjoissa. Pian he näkivät vilauksen Loch Katrinesta. Se oli ihmeellinen näky! Keskellä hiljaisen veden kimmeltävää pintaa uiskenteli Ellenin saari kuin loistava jalokivi. Pojan tavaton ihailu kaikkea kaunista kohtaan pääsi taas valloilleen; hän huudahti ihastuksesta ja nousi vaunuissa seisaalleen paremmin nähdäkseen. Hänen silmänsä säteilivät, ja hänen kasvonsa loistivat elämää ja iloa. Ja kun vanha majuri huomasi, että Poju oli nyt sama herttainen lapsi kuin ennenkin, hän ei enää ollenkaan pelännyt, mitä miss Letty tulisi sanomaan hänet nähtyään. Jo kääntyivät vaunut kauniille lehtokujalle ja pysähtyivät suuren, ruusujen ympäröimän rakennuksen edustalle, jonka terassilla seisoi lempeä miss Letty yhtä miellyttävänä kuin ennenkin. Kun Poju näki hänet katosivat kokonaan hänen arkuutensa ja ujoutensa; hän kiirehti miss Lettyn syliin, syleili häntä lujasti ja oli niin iloinen, että oli vähällä itkeä. Hyvällissään lasta ei miss Letty ollut vähemmän liikutettu, ja rauhoituttuaan hän virkkoi:

— Rakas Pojuseni! Olen hyvin iloinen nähdessäni sinut jälleen. Miten suureksi sinä oletkaan kasvanut!

Poju nauroi kömpelösti ja melkein häpesi sitä, että oli kasvanut niin paljon. Se tuntui tapahtuneen aivan erehdyksestä; hänenhän olisi pitänyt olla samanlainen pikkunen lapsi kuin hän oli ollut silloin, kun hän vietti viikon miss Lettyn kotona Lontoossa. Poju oli nyt sekä iloinen että surullinen; iloinen siksi, että hän taas sai nähdä Lettyn ja surullinen senvuoksi, että hän oli niin kovin „kasvanut“, jonka tähden hän ehkä oli miss Lettylle vieraampi kuin ennen. Mutta hän piti sentään lujasti kiinni rakkaan ystävättärensä käsivarresta; hänen oli hyvin kevyt olla ja hänen silmänsä loistivat. He kävelivät pitkän käytävän

läpi ja sitten ylös leveitä, pehmeällä matolla peitettyjä rappusia, kunnes saapuivat siihen somaan huoneeseen, joka oli määrätty Pojun käytettäväksi, ja josta oli ihana näköala yli kauniin Loch Katrinen. Siellä odotti häntä Margaret — yhtä miellyttävänä ja somana kuin ennenkin, ja nähtyään Pojun hän huudahti:

„Jumala siunatkoon sitä lasta! Miten kovin hän on kasvanut!“

Ja taasen Poju punastui ja hymyili ja näytti tyhmältä, tuntien samalla itsensä sekä onnelliseksi että surulliseksi. Mutta Margaret huomasi kuitenkin pian sekä itsensä että Pojun mielihyväksi, ettei viimemainitun ikä eikä viisaus olleet paljon lisääntyneet — sillä poikanen ei vielääkään osannut itse pestä käsiään, yhtä vähän kuin kammata ja harjata kiharaista tukkaansa. Margaret oli iloinen, että hänen apunsa vielä oli välttämätöntä, ja hän alkoikin heti hoidella Pojua oman mielensä mukaan. Hän puki hänet uuteen, puhtoiseen flanellipukuun, jollaisia majuri oli ostanut poikaselle kokonaista puolentusinaa, satoi sinisen rusetin hänen leukansa alle sekä järjesti vaaleat kiharat hyvin somiksi. Kun Poju sitten meni syömään päivällistä, hän oli kerrassaan ihastuttava, niin että hänet nähdessään tulivat miss Lettyn silmät kosteiksi. Majuri Desmond oli kuvannut hänelle tarkkaan sen tilan, missä hän oli Pojun löytänyt, ja se sai hänet hyvin murheelliseksi. Miss Letty sanoikin sitten majurille, että olisivathan Pojun vanhemmat yhtä hyvin voineet suostua myöntämään pojalleen mahdollisuuden valoisan tulevaisuuden saavuttamiseen, kuin he nyt päinvastoin antoivat hänen villiintyä sivistymättömien kyläpoikien parissa.

— Se on äidin, tuon lihavan, itserakkaan äidin syy. Minä sanon teille, että Jim D'Arcy-Muir tietää olevansa eläin, ja se seikka puhuu hänen edukseen, Sillä se, että

hän myöntää olevansa eläin, todistaa hänen olevan rehellisen, ja minä olen varma, että hän mielellään antaisi pojan teille. Ja äiti — hän on myös eläin — mutta hän ei tiedä sitä itse. Kas, siinä juuri on eroavaisuus. Hänellä ei ole juomisvikaa — ei — mutta hän on kuin elukka huolimattomuutensa ja rakkautensa vuoksi kaikkeen likaisuuteen, ja mikä pahinta, hän on itsepäisempi kuin mikään eläin. Hän tulee aina olemaan jarru Pojun edistymisen pyörässä!

— Hän — äiti! ihmetteli miss^ä Letty.

— Niin. Ikävä kyllä, että hän sattuu olemaan Pojun äiti. Tulee kerran aika, jolloin tuo poika halveksii omaa äitiään — ja sellainen on ikävä kenelle pojalle tahansa. Mutta se ei ole Pojun, vaan hänen äitinsä oma vika.

Miss Leslie ei tällä kertaa puhunut enempää siitä asiasta. Hänellä oli nyt tilaisuus pitää Poju luonaan kokonaisen kuukauden, ja hän päätti oppia tarkoin tuntemaan hänen luonteensa ja pitää hänestä hyvää huolta. Ensi viikon aikana ei miss Letty tehnyt mitään sellaisia huomioita, jotka olisivat voineet herättää hänessä levottomuutta. Muuttaminen katupoikien seurasta miss Lettyn hienoon kotiin saattoi Pojun unohtamaan kaikki ikävät kokemuksensa. Hän onki, souteli, ratsasteli pienellä ponnilla, jonka hänen ystävällinen emäntänsä oli ostanut hänelle, ja Poju tunsu itsensä sanomattoman tyytyväiseksi ja onnelliseksi. Hänellä ei nyt myöskään ollut aikaa istua mihinkään nurkkaan hautomaan ajatuksiaan, sillä muuan häntä kahta vuotta vanhempi poikanen oli lyötäytynyt hänen ystäväkseen ja jätti hänet harvoin yksikseen. Alis Mac Donald, eversti Mc Donaldin ainoa poika, oli muuten vaarallinen olento. Eversti ja hänen vaimonsa olivat opettaneet poikansa rakastamaan kaikkea, mikä oli rohkeata ja miehekästä — ja Alister teki senvuoksi kaik-

kensa aina joutuakseen hengenvaaraan tai jonkunlaiseen pinteeseen. Pari kolme päivää toistensa kanssa seurusteltuaan olivat Alister ja Poju erottamattomat — ja majuri Desmond metsästystovereineen sai monasti makeasti nauraa näiden poikasten seikkailuille — ja huvittivatpa heidän kolttosensa miss Lettyäkin sekä niitä toisia naisia, jotka olivat hänen vierinaan.

Äkkiä tämä iloisuus kuitenkin keskeytyi, sillä sankarillinen Alister sai ankaran hammassäryn, ja hänen äitinsä vei hänet Edinburgiin hammaslääkärin luo, että tämä nyhtäisi pois kipeän hampaan. Oli pilvinen, sateinen päivä, ja kun Poju ei senvuoksi voinut lähteä ratsastamaan eikä soutelemaan, ei hän oikein tiennyt, miten olisi kuluttanut aikaansa. Miss Letty huomasi tämän ja kysyi ystävällisesti:

— Miten me nyt huvittelisimme, Poju?

— En tiedä, vastasi poika hymyillen.

— Kysykäämme Margareteltä, löytäisikö hän joitakin kapineita, joilla voisimme leikkiä, sillä sinun vaatteittesi joukkoon oli pantu mukaan kaikenlaisia paijoja.

— Vai niin, sanoi Poju. Äiti ei pannut kuntoon matkalaukkua, sen teki palvelustyttö.

Miss Letty ei ollut näitä sanoja kuulevinaankaan, ja hän meni Pojun kanssa Margaretin luo, joka kaivoi esiin jos jonkinlaisia pikku esineitä. Kaiken kelvottoman sälyn joukosta löytyi vihdoinkin eräänlainen saksalainen sotapeli, jota Poju ehdotti, että he rupeisivat leikkimään.

Miss Letty suostui, ja he menivät hänen huoneeseensa pelaamaan. Poju osottautui hyvin taidokkaaksi ja voitti pelin toisensa perään, kuin olisi hän ollut itse keisari. Ja vaikkakin se oli vain leikkiä, huolestutti miss Lettyä se pelko että Poju mahdollisesti jollain viekkaalla tavalla koettaa „harjottaa vääryyttä“. Hän ei kuitenkaan tahto-

nut uskoa suojatistaan niin pahaa, ja kun peli oli loppunut, hän vei Pojun saliin, missä pari hänen naisvierastaan istui ompelemassa. Poju istuutui pienelle jakkaralle takkavalkean luo, joka olikin hyvin tarpeellinen niin sateisen sään vallitessa. Muuan naisista kysyi:

— Mikä sinusta tulee, Poju?

Hetken mietittyään poikanen vastasi:

— Sitä on vielä vaikea sanoa. Eihän tiedä, mitä tapahtuu! Isä on mies. Mutta ei hän kuitenkaan ole mikään.

— Hän on laivaston upseeri, poikaseni, sanoi miss Letty, eläkettä nauttiva upseeri — mutta yhä edelleenkin upseeri.

— Mitä syytä on olla upseeri, kun ei saa olla mukana oikeassa sodassa? kysyi Poju.

Kaikki naiset hymyilivät, mutta kukaan ei vastannut.

— Niin, ei ole mitään hyötyä olla upseeri, jatkoi Poju miettiväisenä. En minä välitä oppia sotimaan, ellen koskaan saa oikein todellisesti sotia. Mieluummin minä siten olen vaikka Lörppö-Jaakko.

— Kuka on Lörppö-Jaakko? kysyi muuan naisista nau-run pakahtumaisillaan.

— Hän on siellä kotona muuan vanha mies, selitti Poju. Hän on purjehtinut eräällä kauppalaivalla, joka kävi Intiassa, Japanissa ja Kiinassa, ja hän sanoo, että hän on nähnyt melkein koko maailman. Kylällä kerrotaan, että hänellä on patjaan kätkeytyä paljon rahaa — ja että hänen, oleskellessaan Ceylonissa, onnistui varastaa muuan jalokivi, joka on kymmenen punnan arvoinen. Ajatelkaa! Ajatelkaa, eikö se ollut nokkela temppu! Ja hänellä on se vielä.

— Hänhän on siis varas, sanoi miss Letty ja koetti

näyttää ankaralta. Ei ole ollenkaan nokkelaa varastaa. Hän teki siinä hyvin pahasti. Hän on kunnoton mies.

— Niin minäkin luulen, virkkoi Poju, kepeästi huo-kaisten. Mutta se henkilö, jolta hän varasti jalokiven, ei ajanut häntä takaa. Se oli onnellinen sattuma. Ja muutamat sanovat, että Lörppö-Jaakko saikin vain pienen pu-naisen lasinpalasen.

— Olkoon se lasinpalanen tai jalokivi, ei hänen kui-tenkaan olisi pitänyt sitä varastaa, lausui miss Letty.

— Niin mutta sitä ei ole häneltä löydetty, intti Poju. Eikä hän välitä kertoa kenellekään, että hänellä on sel-lainen esine.

Syntyi hiljaisuus. Miss Letty oli surullinen, mutta toiset naiset olivat huvitettuja Pojun kertomuksesta.

— Minäpä kerron teille hänestä muutakin, sanoi Poju vilkkaasti, rohkaistuneena naisten iloisuudesta. Lörppö-Jaakko ostaa meiltä tavaroita.

— Ostaa teiltä tavaroita! huudahti miss Letty. Mitä sinä tarkoitat, rakas Poju?

— Kas, laivat tuovat merenrannalle kaikenlaisia mer-killisiä esineitä, jatkoi Poju, — hopealusikoita, haarukoita, kynäveitsiä, rasioita ja väliin rahaakin. Vähän ennen kuin lähdin tänne minä löysin hiekasta kultaisen rannerenkaan, josta Lörppö-Jaakko antoi minulle 50 äyriä, ja sai myy-dessään siitä kolme punttaa. Eikö se ollut nokkela tempu?

— Lörppö-Jaakko ei ole sinulle sopiva seuralainen, virkkoi miss Letty huoahain. Tunteeko äitisi hänet?

— Ei. Äitini ei tunne häntä, vastasi Poju totuuden-mukaisesti. Minä hankin itse ystävät itselleni.

— Mutta me toivomme, ettei sinusta tulisi Lörppö-Jaakon kaltaista, virkkoi muuan naisista. Me toivomme, että sinusta tulisi rehellinen, urhoollinen mies, gentle-

manni! Sinun tulee liittyä laivastoon — kuningattaren laivastoon!

— Niin, mutta siellä ei pääse kohoamaan korkeammalle kuin amiraaliksi, sanoi Poju melkein halveksivasti. Lörppö-Jaakko on minulle sanonut, että se on arvo-aste, josta ei saa palkkaa niin paljon, että voisi tulla kunnolla toimeen. Tuskin siis maksaa vaivaa pyrkiä sellaiseksi.

— Rakas Pojuseni! huudahti miss Letty surullisena, eikö se muka maksaisi vaivaa? Kuinka olet saanut päähäsi sellaisia ajatuksia? *Mihin* sitten maksaa vaivaa pyrkiä?

— Sitä en tiedä, vastasi Poju. Ei kai juuri paljon mihinkään? Parasta on aina vain huvitella, mutta siihenkin tarvitsee paljon rahaa.

Miss Letty näytti hyvin murheelliselta, mutta hän ei ehtinyt vielä sanoa mitään, sillä samassa astuivat sisään Alister Mac Donald ja hänen äitinsä. He palasivat nyt Edinburgista hammaslääkärin luota.

— Antakaa meille anteeksi, sanoi mrs Mc Donald nauraen, mutta me otaksuimme teidän juovan teetä juuri tähän aikaan, ja siksi me tulimme.

Miss Leslie toivotti heidät sydämellisesti tervetulleiksi ja käski tuoda saliin lisää teetä ja kuppeja. Alister veti Pojun syrjään, kertoen niistä jännittävistä hetkistä, jotka hän oli kokenut hammaslääkärin luona, ja jotka hän oli urhoollisesti kestänyt. Poju kuunteli jännittyneenä ja hiukan kadehtien. Hänkin olisi mielellään kärsinyt samat tuskat yhtä sankarimaisesti kuin Alisterkin.

Eräänä päivänä sattui onneton tapaus. Majuri Desmond oli jättänyt pyssynsä eteiseen, ankarasti varottaen, ettei kukaan saisi siihen koskea. Mutta noin tunti sen jälkeen kuului ankara pamaus ja lasipalasten helinää. Kaikki ryntäsivät katsomaan, mitä oli tapahtunut. Pyssy oli paikoillaan, mutta siitä oli lauaistunut yksi panos, joka

oli särkenyt eteisen ikkunan. Majuri vihastui kovasti ja huusi:

— Kuka tämän on tehnyt? Enkö minä sanonut, ettei kukaan saisi kajota pyssyyn! Kautta Jupiterin, kuka tämän lieneekin tehnyt, ansaitsee hän kelpo kurituksen! Onnettomimmassa tapauksessa olisi vielä joku voinut saada surmansa. No, kuka laukaisi pyssyn?

Kenkään ei vastannut. Palvelijat olivat poissa — Alister ja Poju olivat ulkona, sanottiin — kukaan ei ollut koskenut pyssyyn — se oli siis lauennut itsestään.

— Hölmöä puhetta! ähisi majuri, unohtaen miss Leslien läsnäolon. — Minä asetin pyssyn nurkkaan, jottei se joutuisi kenenkään käteen. Jos se olisi lauennut itsestään, olisi panos mennyt kattoon eikä ikkunaan. Enhän minä ole aasi! Joku on sillä leikkinyt. Missä on Poju?

— Oh, Poju suinkaan ei ole voinut kajota siihen, sanoi miss Letty. Siitä minä olen varma.

— Mutta missä hän on? tiedusteli majuri itsepäisesti; hänen täytyy tietää jotain tästä tapauksesta. Hän meni ovelle ja huusi: „Poju!“

Ihmeteltävän pian saapui poikanen paikalle.

— Tässä olen, majuri.

Majuri katsoi häneen tuikeasti.

— Mistä sinä ehdit tulla näin pian? kysyi hän. Sinä kanalja olet varmaan koskenut minun pyssyyni!

— En ole, vastasi Poju rauhallisesti.

— Kuka sen sitten on tehnyt?

— Kuinka minä voisin sen tietää, virkkoi Poju välinpitämättömästi.

— Poju!

— Niin, majuri?

— Katso minua silmiin!

Poju totteli. Hänen kirkas katseensa kohtasi häikäilemättä majurin katseen.

— Sano kunniasanallasi — muista, että vannominen kunniasanansa kautta on vakava asia — ett'et sinä koskenut pyssyyn.

Poju epäili — vain silmänräpäyksen. Mutta samassa kuului lempeä naisen ääni huutavan:

— Tunnusta, Poju! Älä ole tyhmä!

— Poju punastui hiusrajaansa myöten ja katsoi maahan. Hänen ei tarvinnut enää sanoa mitään. Majurin kasvot muuttuivat vakaviksi ja ankariksi. Hän sanoi ainoastaan:

— Saat mennä.

— Voi, Poju! huudahti miss Letty. Poju koetti luitahtaa hänen ohitse, mutta miss Letty tarttui häntä käsivarresta.

— Poju, virkkoi hän mielenliikutuksesta vapisevalla äänellä, kuinka sinä saatoit valehdella? Tule minun mukaani! Sinun täytyy sanoa minulle, miksi sinä menettelit niin pahasti, ja sitten sinun on pyydettävä majurilta anteeksi.

Miss Lettyn silmät olivat niin täynnä kyyneleitä, että Pojun oli vaikea katsahtaa häneen.

— Minä — minä — lausui hän värähtelevin huulin, mutta ei voinut jatkaa, vaan puhkesi rajuun itkuun. Miss Letty laski kätensä hänen olalleen ja vei hänet mukanaan, ja majuri lähti toimittamaan, että särkynyt ikkuna peitettäisiin yöksi.

— Poika parka, mutisi hän, jos hän oppii valehtelemaan, käy hänen maailmassa huonosti. Siinä tapauksessa ei kukaan voi häntä pelastaa. Mistä hän lienee sen tavan oppinutkin? Sillä se ei ollut hänen ensimmäinen valheensa — hän valehteli siksi kylmäverisesti. Tahoisinpa tietää, miten hän on alkanut!

Mutta juuri sen sai miss Letty tietää, kun hän istui yksinäisessä huoneessaan, pitäen Pojua polvellaan. Hän sai tietää elämästä meren rannalla, miten pojat siellä olivat Pojulle opettaneet, että oli nokkelaa „vetää nenästä“ ihmisiä ja pettää kaikkia yksinkertaisia ja epäluulottomia. Ja lisäksi pääsi miss Letty selville, miten Pojun kasvatus oli kokonaan laiminlyöty sekä miten hän sai ainoastaan mitä pintapuolisinta ja huolimattominta opetusta. Hän laski poikasen lattialle, suuteli häntä ja kuiskasi:

— Nyt, Poju, me emme enää puhu siitä asiasta. Juokse nyt majurin luo ja sano, että sinä kadut tekoasi, ja lupaa hänelle, ett'et enää koskaan valhettele.

Poju epäili hetkisen. Äkkiä hän heittäytyi miss Lettyyn kaulaan, suuteli häntä ja riensi sitten etsimään majuria, jonka hän löysi biljaardihuoneesta.

— Minä kadun, majuri, sammalsi hän.

Majuri katsahti häneen lyijyn harmailta silmillään.

— Mitä kadut? kysyi hän. Sitäkö että koskit pysyyn, vai sitäkö, että valehtelit?

— Molempia, vastasi Poju kyyneleet silmissä.

Majuri ojensi hänelle kätensä, ja Poju tarttui siihen vapisevalla pikku kätösellään.

— No, hyvä on, sanoi majuri Desmond. On kunnontonta olla tottelematon, mutta vieläkin kunnottomampaa on valhetella. Älä tee sitä koskaan enää. Onko se sovittu?

— On, majuri.

Poju vastasi kyllä vilpittömästi, mutta hänen sydäntään ahdisti, ajatellessaan, että kun hän tästälähin ei saa koskaan olla tottelematon, täytyy hänen nyt noudattaa kaikkia äitinsä järjettömiä ja tarpeettomia käskyjä — ja ellei hän sitä tee, lyhennettäisiin hänen leikki- ja vapaa-aikojaan melkoisesti, ehk'ei niitä enää myönnettäisi hänelle

ollenkaan. Majuri huomasi hänen epäilyksensä eikä ollenkaan pitänyt siitä; mutta hän tukahutti pahat aavistuksensa, hymyili ystävällisesti tuolle avuttomalle lapselle ja virkkoi:

— Kunhan sinä vartut ja vahvistut, niin minä opetan sinua käyttelemään pyssyä. Mutta nyt sinä olet siihen vielä liian pieni. Jos sinä nyt käyttelisit pyssyä, saattaisit ampua itsesi pieniksi kappaleiksi, niinkuin tänään kävi ikkunarudulle. Tulehan nyt mukaani, niin minä näytän sinulle, mitä me olemme ampuneet tänään.

Poju seurasi häntä, ja hän tunsikin merkillistä surun, häpeän, ihailun sekaista tunnetta. Hän ei voinut käsittää, miksi majuri Desmond ja miss Letty olivat niin oikeudentuntoisia, rehellisiä ja ymmärtäväisiä ihmisiä, kun taas hänen omat vanhempansa olivat välinpitämättömiä, epäkäytännöllisiä ja huolimattomia.

— He eivät näytä käsittävän, ettei poika voi olla hyvä, kun hänellä on isä, joka ei hänestä välitä! tuumiskeli Poju. Luulenpa, että minun aina täytyy olla hyleksitty lapsi!

Hän asteli vaiteliaana majurin vierellä ja katseli hyvin tarkkaavaisesti ammuttuja lintuja; majuri taas oli hiukan raskaalla mielellä ajatellessaan, että Pojussa oli paljon ainesta tulla kunnan mieheksi, vaan että tämä aines annettiin pilaantua oikean käyttelytavan puutteessa. Hän jutteli siitä vielä samana iltana miss Leslien kanssa, jolloin muuan hänen vanha toverinsa, kapteeni Fitzgerald, myöskin oli läsnä. Kun majuri Desmond oli jonkun aikaa puhunut siitä, miten Pojun koko elämä oli vaarassa turmeltua, ja miss Letty oli surullisena kuunnellut häntä, kieputteli Fitz — joksi häntä tuttavien kesken kutsuttiin — iloisena biljaardikeppiä kädessään sekä virkkoi hitaasti:

— Minun mielestäni tuo kaikki on pelkkää tuhlausta.

Tiede sanoo, ettei mikään aines pilaannu että jokaisella tomuhiukkasella ja vesipisarallakin on oma erityinen tehtävänsä; mutta jos otetaan puheeksi hienoluontoisemmat asiat — rakkaus ja toivo ja armeliaisuus tai muut senkaltaiset, niin ovat ne kaikki helposti häviävää lajia — ainakin rakkaus.

Majuri yskäsi merkitsevästi.

— Rakkautta tuhlataan aivan liian paljon, jatkoi mitään aavistamaton Fitz. Me kiinnymme koko sydämeštämme johonkin, ja se ryöstetään meiltä, me aherramme koko elämämme toivorikkaan pojan tai rakastettavan tyytyn hyväksi, ja he osottavat monta kertaa suurempaa kiittämättömyyttä kuin koirat, joita ruokimme.

Majuri Desmond nauroi lyhyeen.

— Kunniani kautta, Fitz, tänä iltana sinä olet oikea onnettomuusprofeetta. Sinä teet emäntämme kerrassaan surulliseksi.

— Eipä suinkaan, virkkoi miss Letty. Minä olen kapteeni Fitzgearaldin kanssa yhtä mieltä siitä, että tässä maailmassa on vaikeata ymmärtää monia asioita ja tapahutumia. Mutta minä luulen kuitenkin, että samoin kuin ei ainoakaan tomuhiukkarin tai vesipisara ole tarkotusta vailla, samoin eivät myöskään ystävällinen kohtelu ja todellinen rakkaus koskaan tule turhaan tuhlattua. Voi kyllä näyttää siltä, mutta niin ei kuitenkaan ole. Ja toivokaamme, että Pojulle käy elämässään hyvin. Mutta hänen pitäisi todellakin päästä kouluun. Luulenpa, että teen vielä kerran koetuksen.

— Niinkö, Letty? Tahdotteko todellakin vielä kerran antaa hänelle tilaisuuden hyvän kasvatuksen saamiseen?

— Minä aion kirjoittaa oikein vakavan kirjeen sekä kapteenille että mrs D'Arcy-Muirille ja ottaa asian täydelleen käytännölliseltä kannalta. Ja jos saan kieltävän vas-

tauksen, tuntuu minusta kuitenkin lohdulliselta, että olen koettanut kaikkeni.

— Se on niin teidän tapaistanne, miss Letty, virkkoi Fitz hymyillen. Jos jotain hyvää tehdään, olette se aina te, joka sitä teette.

Miss Letty pudisti päätään ja vetäytyi senjälkeen levolle. Hänen mentyään kysyi Fitz:

— Miksi sinä et mene hänen kanssaan naimisiin?

— Siksi, ettei hän huoli minusta, vastasi majuri.

— Miksi hän ei sitten huoli sinusta?

— Sentähden, että hän tahtoo olla uskollinen eräälle kuolleelle lurjukselle. Miss Letty toivoo joskus näkevänsä hänet taivaassa. Niin, jos valehtelijat ja veijarit pääsevät kantamaan kultakruunua ja laulamaan hallelujaa, niin on Harry Raikes nyt epäilemättä enkeli!

— Niinpä kai, myönsi Fitz. Muuten minä luulen, että kaikki roistot ja valehtelijat pitävät itseänsä kelvollisina kantamaan taivaassa kultakruunua. Hm, minä en odota kultakruunua. En ole mielestäni edes yhden ainoan enkelin-sulan arvoinen, saati sitten siipien. Mutta minulla on muuan hurskas eno — vanha kuin Metusalem — joka käy kirkossa kolme kertaa päivässä ja moittii ankarasti niitä naapureitaan, jotka eivät tee samoin — ja ajattele, hän on aivan varma siitä, että Jumala on hyvin tyytyväinen häneen!

Lopetettuaan biljaardipelinsä toverukset lähtivät kumpikin omaan huoneeseensa ja nukkuivat pian vanhurskaan unta. Mutta talossa oli kaksi henkilöä, jotka eivät tänä yönä nukkuneet ollenkaan — ne olivat miss Letty ja Poju. Miss Letty ajatteli, että jos hän vain saisi Pojun pois vanhempiansa luota ja lähettäisi hänet johonkin hyvään englantilaiseen valmistavaan kouluun, olisi lapsi varmaan pelastettu. Ja Poju taas tuumiskeli, että jos

hän pääsisi karkaamaan jonkun sellaisen löytöretkikunnan mukana, joista Alister oli hänelle kertonut, voisi hänestä ehkä tulla jotain.

Seuraavana päivänä, kun hän jälleen leikki Alisterin kanssa, kysäsi viimemainittu:

— Kuule, Poju, mikä sinusta tulee?

Ja Poju vastasi niinkuin tosi oli:

— En tiedä.

— Minä aion ruveta sotilaaksi, selitti Alister. On hienoa olla sotilas, joskin isä sanoo, ettei sotilas saa juodakseenkaan ennenkuin riisuu yltään univormunsa. Mutta kun syttyy sota, niin me kannamme aina univormua ja juomme mitä haluamme.

— Haluatko sinä siis lähteä sotimaan? kysyi Poju.

— Tietysti. Jos minä vaan kuulen jonkun lausuvan pahaa Englannista, pistän minä heti miekkani hänen lävitseen.

— Mitenkä täytyy menetellä päästäkseen sotilaaksi?

— Ensin täytyy käydä koulua — valmistavaa, kertoi Alister. Minä käynkin jo sellaista. Sitten siirrytään oikeaan sotilaskouluun, jossa opitaan paljon merkillisiä asioita ja jossa suoritettava kaikenlaisia vaikeita tutkintoja. Sotilaan täytyy tietää *kaikki*. Ajattele sitä! Sitäpaitsi tulee hänen pitää hampaansa puhtaina ja kasvaa määrättyyn mittaan. Niin, ja vielä paljon muuta lisäksi.

Poju tuli hiukan alakuloiseksi, mutta sitten hän päätti, että heti kun hän tulee kotiin, pyytää hänkin päästä johonkin kouluun. Hän ei tahtoisi enää olla yksinomaan Lörppö-Jaakon oppilaana.

— Rupeatko sinäkin käymään koulua? kysyi Alister.

— Niin toivon.

— Tule samaan kouluun, missä minäkin olen, sanoi Alister. Siellä on hyvin hauskaa. Me pelaamme potku-

pallopetiä, hockeyta ynnä muuta, ja me toimeenpanemme taisteluita ja sotia. Pyydä isääsi lähettämään sinut sinne. Minä annan sinulle osotteen.

— Kiitos, virkkoi Poju ja koetti näyttää siltä, kuin hänelle olisi hyvin helppoa päästä samaan kouluun kuin Alister. Minä koetan tulla sinne.

Pikku raukka! Hänellä oli yhtä vähän toivoa päästä Alisterin kouluun kuin lentää kuuhun. Mutta erottuaan toveristaan oli hänellä paljon ajattelemista.

— Minä sanon äidille, että minä haluan päästä kouluun, tuumi hän itsekseen. Ja ellei hän laske minua, niin minä karkaan.

Sillä aikaa kirjoitti miss Leslie kaksi pitkää kirjettä — toisen kapteenille ja toisen mrs D'Arcy-Muirille. Hän tarjoutui vielä kerran nimittämään hänet ainoaksi perilliseksi sillä ehdolla, että hän saisi huolehtia pojan kasvatuksesta. Hänen kirjeensä saapuivat perille sellaiseen aikaan, jolloin Jim parhaillaan nukkui pois humalaansa, ja hänen vaimonsa tietysti avasi ja luki molemmat kirjeet. Hän hymyili tyytyväisenä, heittäessään miehellensä osotetun kirjeen pesään, ja mrs D'Arcy-Muir päätti olla puhumatta hänelle mitään koko asiasta, sillä „lapseni kasvatushan on minun asiani“, tuumi hän itsekseen. Olla „äiti“ oli hänestä jotain suuremmoista. Sitten hän kirjoitti seuraavan kirjeen:

„Rakas Letitia.

Minua pahottaa, että teidän elämänne aina yhä tuntuu yksinäiseltä. Se on tietysti kovin ikävää sentään vielä teidän iässä, ja minä tunnen teitä kohtaan suurta myötätuntoa. Mutta että minä eroisin pojastani, kuten ehdotatte, se on aivan mahdotonta. Äidin vaatimukset ovat aina ensi sijalla! Olen kyllä varma, että te olisitte Po-

julle hyvin ystävällinen, ja se hyvä poikanen ansaitseekin kaiken huolenpidon, mutta minä tahdon valvoa hänen kasvatustaan. Vaikka olettekin naimaton, toivon sentään, että tämän seikan ymmärrätte. Jos te kuitenkin joka tapauksessa tahdotte tehdä hänet perijäksenne, niin vakuutan, että hän sen johdosta on teille suuresti kiitollinen ja tulee kuoltuanne muistelemaan teitä kaipauksella. Odotamme poikaamme kotiin ensi viikolla ja toivomme, että majuri Desmond huolehtii hänen matkastaan.

Ystävyydellä

Amalia D'Arcy-Muir."

Tämä kirje oli Pojun tuomio. Senjälkeen oli enää mahdotonta muuttaa hänen kohtaloaan. Luettuaan kirjeen miss Leslie itki melkein kokonaisen tunnin; mutta Pojulle hän ei mitään virkkanut. Majurille ja hänen ystävälle Fitzille hän sanoi ainoastaan:

- Sain kirjeen Pojun vanhemmilta. Se oli kieltävä.
- Arvasin sen, virkkoi majuri jäykästi.
- Lapsi parka! sanoi Fitz.

Mutta päivää ennen kuin Pojun piti matkustaa rakkaitten vanhempiansa luokse. miss Letty otti hänet mukaansa kävelyille, ja kun he istahtivat kukkivalle kanervikolle, hän tarttui poikasen käteen ja lausui:

— Poju, jos sinä joskus tarvitset jotain, niin kirjoitathan minulle? Osaathan sinä kirjoittaa, eikö totta?

Poju nyökkäsi hieman kummastuneena.

— Ajattelehan, jatkoi miss Leslie, josta tuntui, ikäänkuin hän nyt solmisi jotain salaliittoa — ajattele, että jos ei isäsi lähettäisikään sinua kouluun, niin voisitko — voisitko — karata minun luokseni.

Tuon hyvän naisen posket punehtuivat tämän rohkean ehdotuksen jälkeen. Mutta Pojun silmät säteilivät. Sehän kuulosti oikein seikkailulta.

— Voin, vastasi Poju henkeään pidättäen. Olen melkein varma, että voin karata.

— Hyvä — toivokaamme kuitenkin, ettei niin tarvitse tapahtua. Sinun ei luonnollisesti tule *koskaan* tehdä niin, ellei se ole aivan välttämätöntä. Mutta jos sinulle sattuu jotain huolta, niin kirjoita heti minulle; minä koetan saada tavata sinua jossain.

Poju kiersi käsivartensa hänen kaulaansa, suuteli häntä ja lausui:

— Voi, te olette niin hyviä — niin hyvä! Minä tahdoisin olla *teidän* Pojunne.

Miss Leslie hyväili häntä vapisevalla kädellään, vaan ei sanonut mitään.

— Minä haluaisin aina olla teidän luonanne, virkkoi Poju. Minä olen täällä niin onnellinen. Jumala on täällä hyvä.

— Jumala on kaikkialla ja aina hyvä.

— Niin kai, mutta siellä, missä me asumme, ei näytä siltä. Ihmiset ovat siellä likaisia, köyhiä ja kurjia — ja merikin näyttää siellä kovin armottomalta.

— Poju raukka! virkkoi miss Letty hiljaa, joka hyvin arvasi ne syyt, mitkä joskus tekivät pojan katkeralle ja alakuloiselle mielelle. Mutta sitten hän sanoi niin iloisesti kuin saattoi:

— Se on vain kuvittelua, Poju. Täällä maailmassa on kaikki kaunista ja hyvää — ainoastaan ihmisten pahuus aiheuttaa sen, ettei siltä näytä. Ehkä kuitenkin kaikki on parhaiten niinkuin on . . . Hän vaikenä, sillä hän ei voinut uskoa olevan parhainta, että Pojulla oli juoppo isä ja huolimaton äiti. Lupaa minulle muuan asia, Poju, jatkoi hän. Älä koskaan valhettele. Valhettelijat eivät koskaan menesty — ja kun sinä joudut kouluun — minä otaksun, että vanhempasi lähettävät

sinut kouluun — tulet sinä kokemaan, että kaikkia poikia neuvotaan olemaan suoria ja rehellisiä. Jos joku poika valehtelee, pitävät toverit häntä pelkurina. Paina se mieleesi! Mihin vaikeuksiin joudutkin, niin puhu aina totta, silloinkin, vaikka sinua siitä rangaistaisiin. On parempi tulla rangaistuksi kuin hankkia valhe omalletunolleen.

Poju kuunteli henkeään pidättäen ja vastasi:

— Minä muistan sen.

— Se on oikein.

Miss Letty syleili ja suuteli häntä uudelleen.

— Jumala sinua siunatkoon, lemmikkini! Tulkoon sinusta hyvä ja oikeudentuntoinen mies!

Poju vastasi hellästi syleilyihin. Senjälkeen he palasivat kotiin, ja seuraavalla viikolla oli Poju jälleen kotona vanhempiansa luona. Isä oli lähtenyt metsästysmatkalle erään ystävänsä kanssa, joka rakasti pulloa yhtä paljon kuin hänkin, ja se oli Pojulle mieleen, sillä hänellä oli nyt enemmän tilaisuutta puhella äitinsä kanssa. Ensi päivinä oli Poju vaitelias, mutta pian hän alkoi kertoa äidilleen Alister Mc Donaldista.

— Kuka hän on? kysyi äiti.

— Hän on Alister Mc Donald, vastasi Poju.

— Älä ole tyhmä, Poju. Minä tarkoitan, kuka on hänen isänsä?

— Vaikuttaako se jotain asiaan?

— Tietysti. Perheolosuhteet ovat kaikki kaikessa. Ollakseen jotain, täytyy olla syntyisin hyvästä perheestä.

— Täytyykö? Miten sitten on Robert Burns'n laita?

— Robert Burns'inkö? Äiti tuijotti häneen kummas-tuneena.

— Niin, jatkoi Poju, minä kuulin hänestä paljon Skotlannissa. Hän oli talonpoika, mutta hän kirjoitti niin kau-

niita runoja, että vielä nytkin yrittävät monen monet saada todetuksi olevansa jollain tavoin sukua hänen kanssaan. Siinäkö kaikki, mitä tarkotetaan hyvällä perheellä?

— Ei — ei! mutisi äiti. Robert Burns oli hyvin yksinkertainen ihminen. Kaikki, jotka kirjoittavat runoja, ovat yleensä yksinkertaisia. Mutta minä en kysynyt sinulta, kuka oli Robert Burns; minä kysyin Alisterin isää.

— Hänen isänsä on eversti Mc Donald, vastasi Poju.

Mrs D'Arcy-Muir avasi heti rykmenttiluettelon, ja hän näki, että tämä eversti oli hyvin etevä henkilö sekä „hyvästä suvusta“ peräisin. Hänellä siis ei ollut mitään vastaan, että Alister oli Pojun ystävä. Tästä ilostuneena kysyi Poju:

— Enkö minä voisi päästä samaan kouluun kuin Alisterkin? Minä niin mielelläni tahtoisin päästä kouluun!

Kun Mrs D'Arcy-Muir kuuli mainittavan koulusta, hän näytti epäilevältä. Se oli kyllä kiitetty koulu, mutta tavatoman kallis.

— Minä ajattelen asiaa, sanoi hän arvokkaasti — mutta en ole varma, jos minä hyväksyn juuri sen koulun. Tietysti tulee sinun päästä jonnekin kouluun — minä järjestän sen asian niin pian kuin mahdollista.

Poju alkoi odottaa kärsivällisesti. Hän päätti kirjoittaa miss Lettylle heti kun asia tulisi ratkaistuksi. Ja sillä aikaa tutkiskeli hänen äitinsä kaikkien koulujen ilmoituksia ja löysikin vihdoinkin erään, joka hänestä tuntui sopivalta. Siinä koulussa luvattiin opettaa sekä henkistä että ruumiillista kehitystä kahdellakymmenellä punnalla vuodessa — ruoka ja asunto siihen luettuina. Se oli Mrs D'Arcy-Muirin mielestä sangen sopiva oppilaitos. Hän kirjoitti heti koulun johtajattarelle, ollenkaan edes mainitsematta asiasta Jimille. Eräänä aamuna hän sitten ilmotti Pojulle päätöksestään.

— Sinä pääset nyt kouluun, Poju, Minä laitan tuota pikaa sinun vaatteesi kuntoon, ja sitten sinä saat matkustaa Ranskaan.

— Ranskaan! huudahti Poju hämmästyneenä.

— Niin, Ranskaan, toisti hänen äitinsä. On olemassa kerrassaan mainio koulu Noirvillissa Bretagnessa, ja minä olen järjestänyt niin, että sinut vastaanotetaan sinne. Sinä saat siellä oppia puhumaan ranskaa, ja se on nuorelle poikaselle hyvin hyödyllistä. No, mitä sinä itket?

Poju raukka! Hän koett pidättää kyyneleitään, mutta ei voinut. Nyyhkien hän lausui:

— Voi äiti, äiti! Minä tahdon olla englantilainen poika — *oikea* englantilainen poika.

— Miten sinä olet hullunkurinen! Ethän sinä voi olla mikään muu kuin englantilainen poika. Eikö isäsi ole englantilainen? Enkö minä, sinun äitisi, ole englantilainen? Ja etkö sinä ole syntynyt Englannissa. Jumala varjelkoon! En vielä iässäni ole kuullut moista tyhmyyttä! Sinä olet aika pässinpää! Luuletko sinä, että sinun perijuuresi ja luontososi muuttuvat Ranskassa?

— Poju tukahutti kyyneleensä, lähti huoneesta ja juoksi minkä ennätti merenrannalle. Siellä hän istuutui ja koetti ajatella. Se oli sangen vaikeata, sillä hän oli vielä liian vähäinen, voidakseen päästä täyteen selvyyteen tunteistaan. Mutta hänen mielensä oli perin katkera ja hän tunsu suuresti pettyneensä. Hän tiesi, että oli turhaa puhua äidille enempiä, eikä hän edes tiennyt, missä isä oli.

Aina siitä saakka, kun hän oli palannut Skotlannista hän oli koettanut seurata miss Lettyn kehotusta: tulla „hyväksi ja oikeudentuntoiseksi mieheksi;“ hän oli sen vuoksi välttänyt kylänpoikien seuraa, eikä ollut välittänyt tavata Lörppö-Jaakkoakaan. Hän oli parhaasta päästä oleskellut kotosalla, ja sen oli mrs D'Arcy-Muir pitänyt

todistuksena siitä, että hän oli hyvin iloinen saatuaan palata takaisin „oman rakkaan äitinsä“ luokse. Pojun sydän tuli aina raskaammaksi ja raskaammaksi, ja viimein hän huokasi toivottomasti:

— Minusta ei koskaan tule mitään — ei sotilasta eikä merimiestä. Mutta minäpä kirjoitan miss Lettylle.

Hän nousi ja aikoi palata takaisin kotiin, kun hän samassa huomasi erään olennon lähestyvän häntä. Poju tunsu hänet Lörppö-Jaakoksi ja lähti astelemaan häntä vastaan.

— Hei hei, Jaakko! huusi hän hymyillen.

Vanhus kohotti päätään.

— Kuka te olette? kysyi hän. Minun selkäni on tullut niin kankeaksi luuvalosta, että minun on vaikea sitä oikaista.

— Voi, sehän on ikävää! Enkö minä saa kantaa korianne?

Lörppö-Jaakko koetti kohottaa katsettaan ja onnistuikin tuntemaan vanhan ystävänsä.

— Kas, tekö se olettekin, murahti hän ystävällisesti. Tehän olette ollut Skotlannissa, eikö totta?

— Olen, vastasi Poju. Ja — ja — ensi viikolla minä taas matkustan pois — kouluun.

— Se on hyvä, virkkoi Jaakko. Se onkin teille parasta. Englantilaiset koulut ovat todellakin hyviä.

Mutta minä en menekään englantilaiseen kouluun — minä matkustan Ranskaan.

— Ranskaan! huudahti vanha merimies ja nakkasi korinsa maahan. Kuka teidät lähettää Ranskaan?

— Äitini, vastasi Poju.

— Pikku raukka! Jumala teitä auttakoon — sillä te ette koskaan palaja sieltä, sanoi Lörppö-Jaakko juhlallisesti.

— Oh — tulenhan minä loma-aikoina kotiin.

— Hm. Tosin te tulette tänne loma-ajoksi — mutta se ette kuitenkaan ole te.

— Kuinka niin? kysyi Poju ihmetellen. Tottakai se olen minä.

— Se ette ole te, toisti Jaakko itsepäisesti. Ranska ei ole kasvatuslaitos englantilaisia varten. Te matkustatte Ranskaan pienenä kunnan poikasena, jollainen te nyt olette, mutta te ette palaa sieltä *samanlaisena* — te palaatte sieltä teeskentelevänä, valehtelevana veijarina, joka hyppelee kuin sammakko; niin, sellaisena te sieltä tulette. Ja silloin te myös pelkäätte kylmää vettä — ja katsoa ihmisiä suoraa silmiin. Sellainen teistä tulee.

— Mutta ei tule! huudahti Poju. Luulen kyllä, että te sentään olette oikeassa, sillä olettehan te ollut Ranskassa. Mutta ymmärrättehän, etten minä voi sitä asiaa auttaa! Minun täytyy matkustaa sinne, minne äitini minut lähettää.

— Niinpä kai, sanoi Jaakko, laskien kätensä Pojun olalle, teidän on tietysti mentävä sinne, minne äitinne käskee. Minä en tunne äitiänne — mutta minä olen yleensä sitä mieltä, ettei äidin pitäisi estää luonnon viitoittamaa kehityksen kulkua. Katsokaa! Hän osotti merelle, missä lokit kirkuen lentelivät. Nuo linnut taistelevat alituisesti myrskyä ja merta vastaan. Merenluodon kupeella syntyneinä ne ovat saaneet oppia lentämään — ja kun ne lentävät, lentävät ne omia teitään — ne löytävät kukin tiensä, ja sitä ne seuraavat. Ja samoin tekevät kaikki linnut ja eläimet — ihmistä lukuunottamatta. Hän on ainoa tyhmyri maapallolla. Hän haluaa, että hänen jälkeläisensä tulisivat oivan samanlaisiksi kuin hän itse on, mutta armollinen kaitselmus tekee heidät kuitenkin yhtä erilaisiksi, kuin ovat kalkki ja juusto. Iloitkaamme siitä! Ja kun jälkeläiset tahtovat kulkea omia teitään, ajaa ihmi-

nen, tuo iänikuinen aasi, heidät takaisin ja sanoo: „Älä mene sinne!“ Ollessani poikanen, kuljin minä omaa tietäni — ja nyt — nyt minä olen tässä!

— Oletteko nyt itseenne tyytyväinen? kysyi Poju kunnioittavasti.

— Tietysti. Luonnollisesti olen tyytyväinen itseeni. Koskaan eivät muut minusta pidä, niin pidän minä itse itsestäni.

— *Minä* pidän teistä, sanoi Poju — olen aina pitänyt teistä. Minusta te olette niin — niin kaikin puolin kelvokas.

Jaakko tuli oikein liikutetuksi tästä vilpittömästä huomautuksesta.

— Te olette hyvin ymmärtäväinen, ollaksenne noin pieni. No, kuulkaahan! Jos ette te halua lähteä Ranskaan kouluun, niin miksi ette siinä tapauksessa tee kuten lokitkin, jotka lentävät tiehensä?

— Lentävät tiehensä! toisti Poju. Onko se samaa kuin karata?

— Lentäminen ja juokseminen on melkein samaa, virkkoi Jaakko. Onko teillä missään ystäviä?

— Minulla on yksi hyvin hyvä ystävä, vastasi Poju, ajatellen miss Lettyä. Hän on tavattoman kiltti, ja minä aionkin kirjoittaa hänelle. Mutta ymmärrättehän, että jos minä karkaisin, niin minut tuotaisiin takaisin, sillä minä en ole vielä täyttänyt kymmentäkään vuotta.

— Ettekö kymmentäkään vuotta! sanoi Jaakko. Ette te sitten vielä ole vanha! Mutta kuulkaahan — minä annan teille tiikerinhampaan.

— Annatteko? Mutta mitä minä sillä teen? kysyi Poju kummastuneena.

— Tiikerinhammas, lausui Jaakko melkein juhlallisesti, pelastaa omistajansa monista vaikeuksista. Tiike-

rinhammas suojelee vihollista vastaan! Ottakaa se mukaanne Ranskaan. Tiikerinhampaan avulla saa aikaan melkein mitä tahansa.

Jaakko otti taskustaan esiin hampaan ja jatkoi:

— Tämä on peräisin Bengalista. Minä sain sen eräältä loihlijalta, joka saattoi niellä käärmeitä ja tulenliekkejä, ikäänkuin ne olisivat olleet tavallista ruokaa. Niin, hän antoi minulle hampaan, kirkasi — ja oli samassa hävinnyt. Tahdotteko hampaan?

— Mielelläni, vastasi Poju kiitollisena, samalla kun hän otti tuon salaperäisen taikaesineen Jaakon luisevasta kädestä. -- Te olette tavattoman hyvä! Jos minä matkustan Ranskaan, niin tulen minä heti sieltä palattuani tapaamaan teitä.

Jaakko heitti jälleen kantamuksensa selkäänsä ja virkkoi hiljaa:

— Sitä te ette tee. Palattuanne Ranskasta, ette te enää muista minua. Silloin te ette enää ole kymmenvuotias. Hyvästi nyt! Minä en enää näe teitä tässä maailmassa — minä muistelen teitä kilttinä pikku poikana, joka on kuollut.

— Voi, älkää sanoko niin! huudahti Poju pelästyneenä, älkää sanoko niin!

— Minun täytyy, virkkoi Jaakko hirvittävän vakavasti. Kun lapsi on lapsi, hän on vain olemassa-olija — sitten tulee hänestä poikanen. Silloin on lapsi poissa tai kuollut, mikä muuten on aivan sama asia. Ja kun poikanen on poissa tai kuollut, on olemassa mies, ja hän on yleensä hyvin huono muodostuma. Mutte te ette tätä käsitä, se on vielä liian syvällistä teille.

— En, en minä todellakaan käsitä sitä. Mutta minä toivon, että te aina muistelette minua sellaisena kuin nyt

olen — enkä minä koskaan unohda teitä. Olettehan te antanut minulle tiikerinhampaan.

— Ehkä se todellakin voi jossain määrin pitää muistianne vireissä, virkkoi Jaakko miettiväisenä. Hyvästi nyt vaan! Me lausumme nyt jäähyväiset hyvin, hyvin pitkiä ajoiksi. Älkää antako tehdä itsestänne sammakkoa Ranskassa! Minä muistelen teitä tästä lähin niinkuin kuollutta.

Alkoi sataa, joten Poju ei enää voinut jäädä jatamaan keskustelua maailmaa kokeneen ystävänsä kanssa. Hän pisti tiikerinhampaan taskuunsa, nosti lakkiaan ja juoksi tiehensä. Ja huolimatta sateesta ja myrskystä, katseli Jaakko hänen jälkeensä siksi, kunnes hän oli kokonaan kadonnut näkyvistä.

— Niin, sinne hän katosi, mutisi vanhus, sinne katosi ainaiseksi. Hyvästi, poikanen! Te olitte kaunis ja kiltti poika, ja minä muistelen teitä niinkuin hyvä Jumala olisi ottanut teidät luoksensa — niinkuin te olisitte kuollut!

SEITSEMÄS LUKU.

Seuraavana päivänä sulkeutui Poju omaan pikku huoneeseensa kirjoittamaan kirjettä miss Lettylle. Se otti pitkän aikaa ja oli perin vaivanlaista työtä, ja sen tuloksena olivat seuraavat rivit:

„Kallis ystäväni miss Letty.

Minä matkustan kouluun ensi viikolla te tulette surulliseksi kun se ei ole Englantilainen koulu jollaisessa Alister Mac Donald käy, vaan se on Ranskassa ja minä en tahtoisi sinne mennä. Äiti toivoo minun pian puhuvan ranskaa mutta minä luulen että siihen menee pitkä aika ja jos te voitte niin pelastakaa minut tarvitsemasta mennä semmoseen kouluun minä pelkään että äiti lähettää minut ennen kuin te ehditte tulla sillä minun tavarani ovat jo kunnossa ja ne viedään siihen laivaan joka vie minut Ranskaan tulisitteko te tapaamaan minua jos minä karkaisin minä olen niin kovasti suruissani ja tahtoo aina itkettää kun muistan Skotlantia ja teitä ja Alisteria ja majuri Desmondia, olkaa hyvä ja sanokaa heille terveisiä ja kertokaa että minun täytyy lähteä Ranskaan majuri kai suuttuu kovasti sillä hän on sanonut aina tahtovansa taistella Ranskalaisten kanssa sen paikan nimi on Noirville (Poju kirjoitti nimen hyvin selvästi) Bretagnessa eikä siellä maksa paljon ja minä pelkään etten enää saa nähdä rakasta ystävääni miss Lettyä minä olen aina teidän

Pojunne.“

Kun kirja oli valmis ja pantu kuoreen ja päällekirjoitus oli hyvin suurilla kirjaimilla kirjoitettu, Poju meni pyytämään äidiltään postimerkkiä.

— Kenelle sinä olet kirjoittanut? kysyi äiti epäilevästi.

Silmänräpäyksen ajatteli Poju vastata „Alister Mc Donaldille“, mutta hän kesti viettelyksen urhoollisesti. Hänhän oli luvannut rakkaalle miss Lettylle aina olla valehtelematta, ja senvuoksi hän vastasi rehellisesti:

— Miss Lettylle.

Äiti pisti kätensä suureen taskuunsa ja veti sieltä esiin likaisen lompakon, josta otti postimerkin.

— Kas tässä, sanoi hän. Pane kirjeesi eteisen pöydälle. Minäkin kirjoitan muutamia kirjeitä, joten ne voidaan viedä postiin samalla kertaa.

Poju totteli. Hän olisi kyllä mieluummin vienyt kirjeensä postiin itse, mutta hän huomasi, että se näyttäsiltä kuin hän epäilisi äidin rehellisyyttä. Hän ei kuitenkaan voinut poistua eteisestä niin kauan kuin kirje oli siellä, vaan hän käyskenteli siellä edestakaisin. Viimein hänen äitinsä tuli kärsimättömäksi ja huusi:

— Tule tänne, Poju! Tule kerimään minulle lankaa.

Poju meni äitinsä huoneeseen ja ryhtyi siellä pyydettyyn työhön. Sillä aikaa kirjoitti mrs D'Arcy-Muir pari kirjettä ja meni sitten ulos. Poju kuuli hänen huutavan palvelijatarta ja käskevän häntä viemään kaikki kirjeet postiin. Kun äiti palasi, Poju kysyi:

— Vietiinkö minunkin kirjeeni?

— Tietysti. Luuletko sinä, että äitisi olisi ollut niin ajattelematon, että olisi sen unohtanut?

Kerittyään langan loppuun Poju meni omaan huoneeseensa ja ryhtyi selailemaan majuri Desmondin hänelle lahjoittamaa „Maamme sankarit“-nimistä kirjaa, jossa oli kuvia nuorista miehistä erilaisissa vaaranalaisissa asemissa.

Ja noita sankareita katsellessaan hän ajatteli, että voisi kohan hänestä koskaan tulla heidän kaltaisensa.

— Alister varmaan tekee vielä urotöitä, tuumi hän ja huoahhti. Hänhän tahtoo tappaa kaikki maansa viholliset.

Sillä aikaa äiti avasi hänen miss Lettylle kirjoittamansa kirjeen. „Tämä on äidin velvollisuus“, mutisi hän, siten lohduttaen itseään kunniantoman tekonsa vuoksi. Luettuun kirjeen kuohahti hänessä oikea „äidillinen“ viha.

— Miss Leslie, mokomakin ilkimys, hävytön ihminen — hän on myrkyttänyt poikani sielun! Hänhän tahtoisii karata tuon naisen luokse, jos vaan voisi. Onni oli, että tulin avanneeksi kirjeen. Eipä silti, että se olisi mitään merkinnyt, sillä pian kyllä hän olisi tuolle vanhallepiialle näyttänyt, mitä hänen rauhaansa tulee — ja Pojulle myöskin. Ja kun lapsen päähän saattaakin pistää mokoma ajatus! Mutta se ei ole hänen syynsä. Miss Letty on ahtanut hänen pieniin aivoihinsa kaikenlaisia tyhmyyksiä. Vaan äidin tulee olla varuillaan!

Ja kylmäverisesti hän heitti Pojun kirjeen tuleen. Tähän „äidin velvollisuutensa“ täyttämiseen tyytyväisenä kutsui hän nyt Pojun luokseen ja kysyi, tahtoisiko tämä pelata hänen kanssaan tammea. Poju suostui mielellään ehdotukseen, ja heidän palatessaan virkkoi mrs D'Arcy-Muir melkein valittavalla äänellä:

— Sinun lähdettyäsi minä jään vallan yksinäni, Poju. Kukaan ei ole silloin pelaamassa tammea minun kansani. Mutta se on sinun parhaaksesi, ja äidin on aina uhrauduttava lapsensa tähden.

Hän huokasi suloisesta itsensä-ihailusta, mutta Poju oli jo niin kiintynyt peliin, ettei hän ollenkaan kuullut äitinsä puhetta. Äiti oli ehdottanut peliä vain johdattaakseen Pojun ajatukset pois miss Lettystä ja luulikin tässä viekkauudessa onnistuneensa.

Mutta Poju ajatteli kirjettä alinomaa, vaikkei hän mitään puhunut, ja kun vastausta ei kuulunut, tuli hän päiväpäivältä yhä kalpeammaksi ja vaiteliaammaksi. Eräänä aamuna, kun äiti parhaillaan avasi muutamia kirjeitä, hän kysyi hymyillen Pojulta:

— No, oletko saanut miss Lettyltä vastausta?

Poika katsoi häntä suoraan silmiin ja vastasi:

— En, äiti:

— Sepä on miss Lettyltä ilkeästi tehty, kun hän ei vastaa, virkkoi äiti silmiään räpäyttämättä. Mutta käsi-tähän, että hän on jo vanha, joten ei sovi odottaakaan, että hän viitsisi kirjoittaa sellaiselle pikku pojalle kuin sinä.

— Miss Letty lupasi heti vastata, jos minä vaan hänelle kirjoitan, sanoi Poju.

— Ja sinäkö häntä uskoit? Pikku raukka! Siinä teit kyllä kauniisti, mutta kun tulet suuremmaksi, tulet kyllä huomaamaan, että ihmiset hyvin harvoin pitävät lupauksiaan.

— Luulen, ettei ainakaan miss Letty koskaan riko, mitä on luvannut, virkkoi Poju hitaasti.

— Sinullapa on aivan liikuttava usko häneen. Niin pieni poikanen — ja rakastunut sellaiseen vanhaan naiseen. Mutta älä ole tyhmä, Poju! Miss Letyllä on tarpeeksi työtä rahojensa ja korkojensa laskemisessa, joten saat olla varma siitä, ett'ei hän vaivaudu kirjoittamaan sinulle.

— Onko hän hyvin rikas? kysyi Poju äkkiä.

— Rikasko? Kyllä hän on. Tiedätkö mitä, hän antaisi sinulle kaikki rahansa, jatkoi äiti imelästi hymyillen, jos sinä rupeaisit hänen pojakseen ja jättäisit minut. Ja siihen minä en tietenkään voi suostua.

Poju tuli entistä kalpeammaksi, mutta ei lausunut sanaakaan.

— Sinä siis saisit hänen monet tuhannet puntansa hänen kuoltuaan.

— Kuoltuaan — kuoltuaan! Voi, minä en tahdo, että miss Letty kuolee. En — en! Minä en tahdo saada rahoja — en tahdo saada niitä — jos miss Lettyn senvuoksi täytyy ensin kuolla. Minä tahdon mieluummin kuolla itse.

Ja kovasti nyhkyttäen Poju juoksi pois huoneesta.

Äiti katsoi avuttomana hänen peräänsä. Sitten hän nousi ja alkoi kömpelöin askelin kulkea edestakaisin huoneessa.

— Poika alkaa käydä kerrassaan kiusalliseksi. Olen todellakin iloinen, että hän joutuu kouluun Bretagneen saakka. Ja mitä pikemmin hän lähtee, sitä parempi.

Sillä aikaa makasi Poju huoneessaan ja itki katkerasti.

— Voi, miss Letty! nyhkytti hän. — Rakas miss Letty! Te tahtoisitte ottaa minut pojaksenne. Voi, minä tahtoisin niin mielelläni olla teidän poikanne, minä tahtoisin. En rahojen vuoksi — minä en tahdo rahoja — mutta minä tarvitsen teitä. Minä tahdon teidät, miss Letty! Voi, minä ikävöin teitä kovasti!

Mutta ei mikään „salainen“ ääni eikä mikään yliluonnollinen voima saattanut miss Lettyn kuulemiin hänen pienen ystävänsä surua ja murhetta. Ja niin vihdoinkin koitti se päivä, jolloin Poju seisoikin laivan kannella ja näki Englannin valkoisten kalliorantain vähitellen häipyvän taakseen. Hänen sydämensä tuntui raskaalta kuin kivi, ja hänen sielunsa oli täynnä katkeruutta. Mutta ei vanhempainsa tähden — miss Lettylle hän lähetti hiljaiset jäähyväisensä, sillä Pojun luottamus häneen oli edelleenkin järkkymätön. Hän tiesi, että miss Letty olisi vastannut hänen kirjeeseensä, jos hän vaan olisi sen saanut. Mutta hän oli aivan varma siitä, ettei kirjettä oltu lähetetty —

ja se epäily saattoi hänet melkein vihaamaan äitiään. Ja laiva etenemistään eteni Englannin rannikolta, seisoi Poju yhäti kannella, nojaten reelinkiä vasten ja katseli potkurin ympärillä vaahtona kuohuvaa vettä. Ja hän tunsii niin suurta katkeruutta kohtaloa kohtaan, joka kohteli häntä niin tavattoman epäsuosiollisesti, että hän otti esiin „tikarinhampaan“, jonka vanha merimies oli hänelle lahjoittanut, ja heitti sen mereen.

— Siitä ei ole mitään hyötyä, tuumi hän; Jaakko vakuutti, että se suojelisi minua kaikilta vastuksilta, mutta se ei olekaan tehnyt sitä. Se ei ole auttanut minua laisinkaan. Se on pelkkää humpuukia — niinkuin yleensä kaikki maailman esineet. Ja mitä merilokkeihin tulee, niin minun mielestäni on maailma paljon sopivampi lintuja kuin poikia varten. Voi, kunpa minä en olisikaan poika!

Ja sillä aikaa kuin Poju raukan sydän oli täynnä surua ja murskattuja toiveita, istui hänen kunnianarvoisa äitinsä kotona tyytyväisenä ja tärkeänä, kirjoittaen valmiiksi kaksi kirjettä, joista toinen oli menevä Noirvillen koulun johtajattarelle. Siinä kirjeessä pyydettiin, että jos Poju kirjoittelisi kirjeitä eräälle vissille miss Leslielle, johtajatar ottaisi ne takavarikkoon ja lähettäisi ne hänelle, äidille.

Toinen kirje oli miss Leslielle ja oli sen sisältö seuraava:

„Rakas miss Letty.

Luulen teitä ilahuttavan kuulla, että Poju nyt on päässyt kouluun. Minä olen lähettänyt hänet eräaseen hyväksi tunnettuun oppilaitokseen Noirvillessä Bretagnassa, missä hän pian oppii ranskaa, ja kielethän ovat nykyisin pojille hyvin tärkeitä. Hän pyysi minun tervehtimään teitä. Toivon, että jaksatte hyvin ja ettei kostea ilmanlaatu ole

vaikuttanut lamauttavasti mieleenne. Tunnen tietysti itseni nyt hyvin yksinäiseksi, kun rakas poikani on matkustanut, mutta hyvän äidinhän täytyy aina kärsiä paljon.

Teidän

Amalia D'Arcy-Muir.“

Peräti tyytyväisenä hän lähetti nuo molemmat kirjeet, ajatellen niiden tekemää vaikutusta. Toinen kirjeistä aset-
taisi Pojun eräänlaisen vakoilun alaiseksi, „joka on hänelle hyvin terveellistä“ — tuumi hän, ja toinen taas tekisi hyvän ja lempeän miss Leslien niin surulliseksi ja mur-
tuneeksi, että kunnianarvoisa mrs D'Arcy-Muir oli vähällä huudahdella ihastuksesta sitä ajatellessaan.

Ja hän olikin oikeassa. Miss Leslie parka tuli hyvin onnettomaksi saatuaan tuon kirjeen.

— Poju Ranskaan kouluun! huudahti hän. Ja itku-
silmin hän luki kirjeen uudelleen.

— Voi Poju raukka! lausui hän hiljaa. Miksi et kir-
joittanut minulle? Mutta — enhän minä missään tapauk-
sessa olisi voinut muuttaa itsepäisen äitisi oikkua.

Hän oli hyvin murheellinen koko aamupäivän. Ilta-
päivällä hän lähetti sähkösanoman majuri Desmondille,
pyytäen häntä saapumaan luokseen erään tärkeän asian
vuoksi. Ja majuri, joka luuli, että miss Letty oli sairas-
tunut, tilasi heti vaunut ja ajoi kiireesti hänen luokseen.

— Voi, Dick! sanoi miss Letty heti kun majuri oli
astunut sisään, minä olen saanut Pojusta hyvin huonoja
uutisia. Hänet on lähetetty kouluun — Ranskaan.

— Ranskaan! huudahti majuri hämmästyneenä.

— Niin, Noirvilleen Bretagnessa. Lapsi raukka! Kas
tässä hänen äitinsä kirje!

Majuri luki sen nopeasti, heittäen sen sitten vihaisena
pöydälle.

— Se nainen on oikea pahahenki, Letty, sanoi hän,

Hän on kerrassaan piru ihmisen hahmossa! Sitä hän on! Ja hän asteli ärtyneenä edes ja takaisin lattialla, pysähtyen viimein miss Lettyn eteen.

— Kuulkaa nyt minua, Letty! Olkaa mies — tarkoitan, olkaa urhoollinen nainen ja kestäkää tämä kolaus. Teidän täytyy nyt sanoa Pojulle jäähyväiset ainaiseksi.

— Pojulle jäähyväiset ainaiseksi! toisti miss Letty koneellisesti.

— Niin, teidän on se tehtävä! virkkoi majuri vakavana. Ettekö itsekin sitä huomaa. Se lapsi on nyt mennyt — eikä tule koskaan takaisin. Kyllä sieltä palaa muuan poika, mutta hän ei ole se sama, jonka te olette tuntenut. Se poikanen on kuollut. Se on vaikeata käsitellä, mutta se on totta. Ja kaiken sen saa aikaan ulkomaalainen koulu. Kaikki, mitä hänessä on hyvää, pilataan siellä — ja kaikki paha aines hänessä alkaa rehoittaa.

Miss Letty ei sanonut mitään, ja majuri jatkoi:

— Englantilainen koulu olisi ollut Pojun pelastus. Hän olisi silloin oppinut, että kuolema on parempi kuin kunnianttomuus. Mutta siellä ulkomaalaisessa koulussa hänelle opetetaan, että se vasta on gentlemanni, joka osaa valehdella ja pettää, kunhan se vaan tehdään kauniisti ja taitavasti. Niin, Letty, sanokaa Pojulle jäähyväiset ainaiseksi.

Miss Letty katsahti vanhaan kelpo ystäväänsä ja koetti hymyillä.

— Tuskinpa voin sitä tehdä, Dick — en luule sitä voivani. Saattaahan sattua, että minä vielä joskus voin saada tilaisuuden auttaa häntä.

— Siitä ei ole epäilystäkään, ettei hän tulisi tarvitsemaan apua, sanoi majuri jotenkin tyyliä. Mutta minä tarkoitan, ettei teidän enää pidä odottaa, että hänestä tulisi maailmassa mitään kunnollista. Sitä ei tarvitse toivoa-

kaan. Ja senvuoksi minä neuvon, ett'ette nykyisin ollenkaan ajattelisi häntä, vaan seuraisitte minua ja muutamia ystäviäni Amerikkaan. Tulkaa mukaan, Letty. Ehkä minä mahdollisesti löydän teille toisen Pojun.

— Se on mahdotonta, lausui miss Leslie surullisena. Minä olen tunteissani hyvin vanhoillinen.

— Minä tiedän sen, vastasi majuri hiljaa. Minä tiedän sen!

Hän oli hetken vaiti, kunnes sanoi taasen:

— Kuulkaa, Letty, ettekö tahtoisi tehdä minulle muuatta suurta palvelusta?

Tietysti, Dick, jos vaan voin. Mikä se olisi?

— Tulkaa mukaani Amerikkaan. Minulla on eräs orpo sisarentytär — Violet Morrison — nuorimman sisareni ainoa lapsi. Hän on nyt kahdentoista vuotias, ja minä aion nyt lopettaa hänen kasvatuksensa Amerikassa. Mutta minä en tahdo jättää teitä tänne. Tulkaa mukaani ja ruvetkaa hänelle hyväksi tädiksi.

— Toivotteko sitä todellakin? kysyi miss Leslie. Voisinko minä olla joksikin hyödyksi?

— Hyödyksikö? Te olette paljon enemmän arvoinen kuin painonne puhdasta kultaa — se te olette. Tulkaa kasvattamaan Violetea — hänellä ei ole ketään koko maailmassa — paitsi minua. Teidän ei ole hyvä istua täällä ja ajatella, millaistahan Pojulla on siellä Ranskassa. On paljon parempi, että tulette onnelliseksi tekemällä toisia onnelliseksi.

— Luuletteko, että Poju kirjoittaa minulle? kysyi miss Letty epäillen.

— Ehkä — mutta on mahdollista, ett'ette te koskaan saa hänen kirjeitään. Ja jos te kirjoitatte hänelle, on myös mahdollista, ettei hänkään saa teidän kirjeitänne. Ulkomaalaisissa kouluissa ovat pojat vakoilun alaisia ja

kaikki ilmotetaan heidän vanhemmilleen. Älkää epäilkö, Letty! Seuratkaa minua Amerikkaan ja auttakaa minua Violeten kasvatuksessa! Vastatkaa nyt myöntävästi!

— Milloin aiotte lähteä?

— Viikon perästä.

Vähän aikaa mietittyään miss Leslie sanoi:

— Niin, Dick, eihän mikään sido minua olemaan Englannissa. Minä tiedän, että te tarkotatte hyvää, ja minä lupaan auttaa teitä pienen suojattinne kasvattamisessa. Saahan siten tilaisuuden toimia edes jotain.

— Se on totta! huudahti majuri ihastuneena. Te olette enkeli, Letty!

Miss Leslie naurahti hiukan ja sanoi:

— Mutta, Dick, älkää vaatiko, että minun tulee unoh-
taa Poju.

Majuri nosti hänen kätensä huulilleen.

— Sitä en tee. Mutta hänhän on nyt poissa.

— Niin, virkkoi miss Letty, hän on poissa.

Eikä hän vastannut mrs D'Arcy-Muirin kirjeeseen, eikä hän kirjoittanut Pojullekaan.

Viikko senjälkeen matkusti hän majurin kanssa New-yorkiin, ja Violet, kaunis, iloinen pikku tyttönen ihastui suuresti miss Lettyyn, tavattoman kiltisti totellen häntä kaikessa. Ainoan tiedon miss Leslien matkasta toi mrs D'Arcy-Muirille majuri Desmondien kirje hänen miehelleen, jonka tuo kunnan rouva tietysti aukaisi. Se kuului:

„Parahin D'Arcy-Muir!

Aion muutamien ystäväni kera matkustaa Amerikkaan, ja mukanani seuraa miss Leslie, joka on luvannut auttaa minua pienen suojattini Violet Morrisonin kasvattamisessa. Aion asettaa hänet erääseen korkeampaan oppilaitokseen New Jerseyssä. Tytölle on mielestäni amerikalainen kas-

vatus parempi kuin englantilainen. Olen kuullut, että sinun pikku poikasi on lähetetty kouluun Ranskaan — ja minusta on kerrassaan kirottu häpeä, että kunnan brittiläisestä miehenalusta tahdotaan tehdä ranskalainen sammakko. Parempi olisi ollut lähettää hänet vaikkapa Amerikkaan. Mutta luullakseni on sinun arvoisalla rouvallasi päinvastaiset mielipiteet hänen kasvattamisestaan. Mutta noudata minun neuvoani ja hoida itse sellaiset asiat, sillä sinä olet kuitenkin vastuunalainen pojan tulevaisuudesta. Jos hän ei maailmassa menesty, on se enemmän sinun syysi kuin hänen. Minä puhun aina suuni puhtaaksi, kuten tiedät, ja niin teen nytkin.

Veljellisesti
Dick Desmond.“

Mrs. D'Arcy-Muir vihastui suuresti näistä riveistä, ja samalla kertaa tuli hän hyvin rauhattomaksi. Miss Leslie ei nimittäin ollut kirjoittanut sanaakaan, eikä tehnyt niin, kuin mrs D'Arcy-Muir oli toivonut hänen tekevän, vaan oli ilman muuta matkustanut Amerikkaan. Ja kuka tietää, jos hän siellä ihastuu majuri Desmondin suojattiin niin, että hän määrää hänet perijäkseen! Siinä tapauksessa jää Poju vallan syrjään! Sillä tuo alhainen nainen oli todellakin kuvitellut, että miss Leslie aikaa myöten tekisi Pojun perijäkseen. Mutta hän kai olikin erehtynyt!

Samana iltana hän kirjoitti Pojulle kirjeen, jossa m. m. oli seuraavat rivit:

„Minä luulen, ettei miss Leslie pidä sinusta läheskään niin paljon kuin hän sanoi pitävänsä, sillä hän ei ole lähettänyt sinulle pienintäkään tervehdystä. Olen kuullut, että hän on matkustanut Amerikkaan täydentämään majuri Desmondin pienen suojatin kasvatusta. Merkillistä on, että englantilainen tyttö kasvatetaan Amerikassa, mutta majuri luulee ymmärtävänsä sellaisiakin asioita.“

Poju luki nuo rivit hyvin välinpitämättömänä, mikä ominaisuus viime aikoina oli päässyt vallalle hänen luonteessaan. Jos oli ihmeellistä, että englantilainen tyttö lähetettiin kouluun Amerikkaan, oli vieläkin ihmeellisempää, että englantilainen poika lähetettiin ranskalaiseen oppilaitokseen. Ja Poju tiesi kyllä, että miss Leslie piti hänestä. Jos hän erehtyi, ei se merkinnyt mitään. Mikään ei merkinnyt hänelle enää mitään. Sen ajatuksen oli istuttanut häneen muuan parisilaispoika, ja Pojulla olikin nyttemmin tapana kohottaa olkapäitään ja sanoa:

— Qu'est ce que c'est la vie? Une comedie! Et Dieu s'amuse! *)

---

*) Mitä on elämä? Komediaa! Ja Jumala huvitteleikseri.

KAHDEKSAS LUKU.

Aika oli vierinyt ja Poju oli nyt kuudentoista vuotias, sekä yksi parhaimpia oppilaita eräässä englantilaisessa sotilaskoulussa. Hän oli ollut Ranskassa yhden vuoden, mutta sen määrän ranskankieltä, jonka hän siinä ajassa oli oppinut, unohti hän pian kotimaahansa palattuaan. Mutta niitä siveellisiä näkökantoja, jotka hän oli saanut Ranskasta, niitä hän ei unohtanut; ne olivat lujasti juurruttuneet hänen luonteeseensa. Kun hän palasi Englantiin, asusti hänen isänsä jälleen Lontoossa, ja hän oli tehnyt vallan uuden suunnitelman pojan kasvattamiseksi. Kunnon Jimillä oli ollut pari vakavaa juoppohulluuskohtausta, ja odotellessaan parantumistaan hän päätti, että Poju oli pantava sotilaskouluun. Mutta yhtä vähän isä kuin äitikkään käsitti, että heidän lapsensa luonne oli jo liian kehittynyt voidakseen enää muuttua. Ja niin hän astui englantilaiseen sotilaskouluun yhtä välinpitämättömänä ja kynnillisenä, jollaiseksi hänen luonteensa oli Ranskassa muodostunut. Mutta hänellä oli hyvä pää, ja siksi hän pian kohosi hyvin eteväksi oppilaaksi. Mutta menestyminen ei tuottanut hänelle mitään iloa. Ranskalaisessa koulussa hän oli oppinut, että elämän tärkein tehtävä oli huvitteleminen — tehdä vain sitä, mikä oli mieluisinta — muusta ei väliä!

Muisteliko hän koskaan miss Lettyä? Kyllä, Poju muisteli häntä usein, mutta toivottomalla tavalla; hän

muisteli miss Lettyä niinkuin olentoa, joka oli hävinnyt hänen elämästään, ja jota hän ei koskaan enää saisi nähdä. Silloin tällöin kuuli hän äitinsä mainitsevan „tyhmän vanhanpiian“ päähänpistosta. Mutta todellisuudessa ei miss Lettyllä ollut mitään tyhmiä päähänpistoja, hän päinvastoin koetti kaikkialla olla hyödyksi, eikä hän ehtinyt kauan oleskella New-Yorkissa, ennenkuin hän hyvydellään, hienotunteisuudellaan ja suoralla käytöksellään oli hankkinut itselleen joukon hyviä ystäviä. Ja kun Violet tuli oppilaaksi erääseen kouluun New Jerseyssä, hän sanoi erotessaan majurista:

— Eikö olisi parasta, että miss Letty asuisi täällä niin kauan kuin minä käyn koulua? Silloin minä saattaisin aina viettää loma-aikani hänen luonaan!

Majuri nipisti häntä poskesta ja kutsui häntä pikku veitikaksi, joka luuli, että miss Letty vain hänen vuokseen jäisi Amerikkaan niin pitkäksi aikaa. Mutta sitten hän ajatteli asiaa. Miss Lesliellä oli tosin ystäviä Englannissa, vaan ei niin lämminsydämissiä ja herttaisia kuin Amerikassa. Hän oli pettynyt kiintymyksessään Pojuun. Mutta täällä oli Violet, jota ei kenkään kykenisi niin hyvin ohjaamaan ja kasvattamaan kuin miss Letty, jolle itselleenkin muuttui elämä arvokkaammaksi, jos hänellä olisi täytettävänä joku velvollisuus, sen majuri tiesi hyvin.

Hetken mietittyään hän meni miss Leslien luokse ja teki hänelle ehdotuksensa, ja miss Leslie suostui siihen mielellään. Niinpä sitten päätettiin, että majuri matkustaisi Lontooseen järjestämään asiat siihen kuntoon, että miss Leslie voisi viipyä kauemmin Amerikassa ja senjälkeen palaisi majurikin takaisin Amerikkaan odottamaan Violeten opintokauden päättymistä.

Miss Letty vuokrasi Long Islandista itselleen ihanan huvilan, jota kauniit puutarhat ympäröivät, ja hän mielis-

tyi paikkaan niin, että rupesi ajattelemaan kokonaan jäämistään Amerikkaan. Ja niin kului vuosi toisensa perästä, ja Violet Morrison oli nyt kaunis, seitsentoista vuotias neiton. Miss Letty rakasti häntä kuin omaa lastaan, vaikkakaan hän ei saattanut unohtaa Pojua. Hän oli tuon naisen salainen ihanne, mutta hän muisteli häntä sellaisena pikku lapsosena, jollaisena hän oli Pojun nähnyt viimeksi, ei viidentoista vuotiaana nuorukaisena.

Eräänä päivänä kertoi majuri Violetille miss Lettyn syvästä rakkaudesta Pojuun, ja se liikutti tyttöä aina kyyneliin saakka. Vähän ajan kuluttua hän virkkoi:

— Luulen, ettei hän koskaan voi rakastaa minua yhtä paljon kuin Pojua.

— Hän rakastaa sinua hyvin paljon, sanoi majuri.

— Niin — mutta ei samalla tavalla kuin Pojua. Hän ei ole nähnyt minua pienenä lapsena, ja minä luulen, että sitä, jota rakastetaan pienokaisena, sitä rakastetaan aina.

— Mutta entä jos lapsi katoa ja ilmestyy vasta miehenä, mutta hyvin epämiellyttävänä, miten silloin mahtanee olla rakastamisen laita, kysäsi majuri hiukan naurahtaen. Mutta Violet ei nauranut.

— Koskaan ei voida unohtaa, että hän on ollut rakastettava lapsi, vaikkakin hänestä olisi tullut huono mies. Juuri siksi ovatkin kai äidit niin kärsivällisiä.

Violet lähti huoneesta sanomatta sen enempää. Hän oli itse suuresti rakastanut äitiään, eikä voinut häntä koskaan unohtaa.

Jäätyään yksin majuri mutisi:

— Miten nykyajan nuoret sentään ovat ajattelevaisia! Varjelkoon! Kun minä olin Violeten ikäinen, en minä ajatellut vielä yhtään mitään. Elämä oli vain pelkkää riemua, ja minä hyppelin kuin nuori karitsa vihreällä ni-

tyllä. Minä melkein luulen, että nykyaikana sullotaan nuoriin aivan liian paljon viisautta. He tulevat täysin metafyyssillisiksi ennenkuin ovat ehtineet täyttää edes kah-takymmentä.

Sillä aikaa Violet, jolla oli muuan sydänsalaisuus, etsi miss Lettyä. Oli kuuma päivä, ja Violet löysi hänet ve-rannalta ompelemassa.

— Miten hän näyttää levolliselta, ajatteli tyttö, näh-dessään hänet kukkien keskellä. — Minä luulen, ettei hän vihastu minulle.

Miss Letty kohotti silmänsä katsellakseen muutamia pieniä kolibreja, joiden siniset siivet loistivat kuin safiirit, ja samassa huomasi hän Violeten, ja hän hymyili. Tyttö kiirehti hänen luokseen, riisui hatun päästään ja laskeu-tui polvilleen hänen viereensä. Hän huokasi kevyesti.

— Oletko väsynyt, rakkaani? kysyi miss Letty lempeästi.

— Olen vähän. Tänään on niin kuuma. Voi, rakas miss Letty, miten te näytätte hyvältä. Oletteko te aina ollut yhtä rakastettava kuin nyt?

Miss Letty laski ompelun syrjään, hymyili ja sanoi:

— Hyväkö? Rakas lapsi, en minä ole hyvä. Minä olen sellainen kuin olen aina ollut — nainen, täynnä vikoja ja heikkouksia. Mutta miksi teit niin merkillisen kysymyksen.

— En tiedä! Violet väanteli hermostuneesti hattunsa nauhaa. Rakas miss Letty, oletteko te koskaan ollut rakastunut?

Tuon lempeän naisen koko olento vavahti, ja hänen kätensä värisivät, kun hän jälleen tarttui työhönsä ja alkoi ommella.

— Olen, Violet, vastasi hän hiljaa. — Ja, mikä sinusta tuntuu merkilliseltä, minä olen vieläkin.

— Onko hän kuollut? kysyi Violet arasti.

— On. Hän on kuollut maailmasta, mutta hän elää taivaassa. Ja minä tapaan hänet — pian!

— Senkövuoksi ette ole mennyt naimisiin? kysyi Violet hiljaa ja hellästi.

— Niin, vastasi miss Letty, juuri senvuoksi. Minä olen vanhanaikainen olento, joka pidän kiinni sananparresta: „Rakastaa kerran, mutta ikuisesti“.

— Voi, miss Letty!

Violet käänsi pois päänsä ja oli vaiti pitkän aikaa. Koko ajan miss Letty katseli häntä hymyillen, kunnes hän viimein lempeällä äänellä kysyi:

— No? Miten kauan minun tulee odottaa sinun pikku tunnustustasi? Kuka hän on?

Ruusuiset kasvot kääntyivät häneen päin, kaksi kaunista silmää säteili ja tukehtunut ääni huudahti:

— Miss Letty!

Samassa silmänräpäyksessä oli nuori tyttö kätkenyt kasvonsa vanhan ystävättärensä helmaan, niin että siinä lepäävän kauniin koruompeleen silkkilangat menivät vallan epäjärjestykseen.

— Varo, varo, siellä on neulojakin, virkkoi miss Letty nauraen. Ne voivat haavoittaa sinua kasvoihin. Langat ovat kietoutuneet hiuksiisi! Ja hän irroitti ne varovasti. No, mistä nyt oikein on kysymys?

— Ei muusta kuin — kuin — sammalsi Violet — että hän — hän — sanoi eilen illalla —

— Rakastavansa sinua, täydensi miss Letty avuliaasti. No niin, sehän on varsin luonnollista nuoren miehen puolelta. Mutta kuka hän on?

Violet kohotti hiukan päätään, mutta painoi sen heti jälleen ystävättärensä syliin.

— Voi! Siinähan se juuri on! virkkoi Violet. Hän ei ole enää varsin nuori.

— Siunatkoon! Onko hän vanha?

— E — ei. Mutta hän ei ole enää mikään poikanen, ymmärrättehän. Hän on — niin — minä luulen hänen olevan kahdenkymmenenviiden vuotiaan.

— Rakas lapsukainen! Etkö tahtoisi, ennenkuin minä lausun mielipiteeni asiasta tai annan sinulle neuvon, sanoa minulle suoraan, kuka hän on. Tunteeko enosi hänet? Tunnenko minä hänet?

— Te tunnette hänet molemmat, vastasi Violet. Se on pahinta! Siksi minä pelkään, ett'ette te pidä hänestä. Hän on mr Max Nugent.

Miss Letty melkein hypähti tuoiltaan. Max Nugent, miljonääri — mies, jota kaikki Parisin, Lontoon ja New-Yorkin kaunottaret tavottelivat — hän rakastunut Violetteen! Se oli jotain tavatonta — aivan luonnotonta — miss Letty tuskin uskoi korviaan ja meni hämmästyksestä aivan sanattomaksi.

— Hän sanoo toivovansa, ettei hän olisi miljonääri, virkkoi Violet valittavalla äänellä. Hän sanoo, että hän tahtoisi olla vain joku tavallinen konttoristi, jolla olisi vain pieni yksinkertainen koti, jonne hän veisi minut. Sellaiseen hän tyytyisi. Mutta hän ei voi auttaa asiaa. Hän peri nuo hirveät rahamäärät isältään — ja ainoa, mitä hän niillä voi toimittaa, on koettaa tehdä niillä toisia onnellisiksi. Ja hän luulee, että minä voisin siinä häntä avustaa. Mutta voi, minä huomaan, ett'ette ollenkaan pidä kaikesta tästä. Hänen silmänsä täytyivät kyynelillä, ja miss Letty kiirehti vetämään hänet syliinsä ja lohduttamaan häntä.

— Rakas Violet, rakas tyttöseni, älä itke — sinä erehdyt. Minä vain ihmettelen — suuresti ihmettelen — mutta minä en ole vihainen. Minä tunnen mr Nugentia vain hyvin vähän — mutta minä luulen, että hän on hyvä

mies — mutta sinun tulee muistaa, että hän on sinua niin paljon vanhempi, ja että hänellä on tavottelijoita ympäri koko maailman, joten on vaikeata ajatella, että hän todellakin tahtoo mennä naimisiin minun pikku tyttöseni kanssa. Kas niin, älä itke nyt enää! Tietääkö enosi tästä asiasta?

— Minä en voinut puhua siitä hänelle, nyyhkytti Violet, — olisin kyllä tahtonut sen tehdä, mutta minä en voinut. Ja Max sanoi minulle, että jos minä ensin keron asian teille, niin hän kyllä sitten puhuu enoni kanssa. Ja sitten te molemmat voisitte keskustella ja päättää asian. Maxissa ei ole muuta pahaa, kuin että hän on niin tavattoman rikas. Moni varmaan tulee sanomaan, että minä olen keimaillut hänelle voittaakseni hänen rakkautensa, mutta se ei ole totta — minä olen ollut vain oma itseni.

— Siinä juuri on salaisuus, lapsukaiseni, sanoi miss Letty ja suuteli häntä. Olla oma itsensä — se on ainoa tapa voittaa miehen sydämen. Ja sinä kai rakastat häntä?

— Rakastan, vastasi Violet vakavana. Minä rakastan häntä koko sydämestäni.

— Sinua odottaa hyvin vastuunalainen asema, rakas lapsi, jos sinä menet naimisiin mr Nugentin kanssa, virkkoi miss Letty. Se asema on loistava — mutta vaikea — melkein vaarallinen niin nuorelle olennolle kuin sinä. Luulenpa Violet, olevan parasta, että sinä kuulet minun neuvoni nyt heti.

— Niin niin — anna minulle neuvo! Minä tarvitsen neuvoa! huudahti nuori tyttö kuumeisesti. Max sanoi, että minun tulee aina seurata teidän neuvoanne, sillä hän kunnioittaa teitä enemmän kuin ketään muuta naista maailmassa — minua lukuunottamatta.

— Aioin juuri sanoa, että sinähän sentään olet ensi sijalla, virkkoi miss Letty nauraen. No niin, rakkaani,

minun neuvoni on, ett'ette te mene kihloihin ainakaan ennenkuin vuoden perästä. Rakkaus kyllä kestää sellaisen koetuksen, jos se kerran on todellista — ja sillä ajalla sinäkin varmistut enemmän omista tunteistasi. Niin, minä tiedän — sillä Violet tahtoi keskeyttää hänet — sinä luulet nyt olevasi täysin varma rakkaudestasi, mutta sinähän et ole vielä täyttänyt kahdeksaakaantoista — sinä olet vielä lapsi — ja mr Nugent on maailmanmies. Usko minua, rakkaani, on parasta teille molemmille alistua koetusaikaan. Mutta enhän minä ole ainoa, joka voin sinua neuvoa — sinun enosi Desmond on yksi parhaimpia miehiä, mitä koskaan on elänyt, ja hän tahtoo tehdä kaikkensa, että hänen sisarensa tytär tulisi onnelliseksi. Sinun tulee tehdä niinkuin hän sanoo — tahdotko?

— Tahdon, vastasi Violet vakavana. Minä lupaan sen.

— Sinä olet hyvä tyttö. Mutta kerrohan nyt minulle siitä ihmeellisestä Maxista — vaikka minä tosin arvaan, miltä kannalta sinä häntä nykyisin katselet.

— Arvaatteko? virkkoi Violet, punastellen ja hymyillen. Kertokaa siis te minulle!

— Sinun mielestäsi, sanoi miss Letty, tarttuen häntä molemmista käsistä ja puristaen niitä hellästi, ei maailmassa ole koskaan ollut eikä tule koskaan olemaan kelvokkaampaa rakastajaa kuin hän — kun sinä olet hänen lähettyvillään, sinä olet täysin onnellinen, etkä sinä toivo mitään muuta, kuin aina kuulisit hänen puhuvan ja aina näkisit hänen katselevan sinua — sinusta on elämä pelkkää tyhjyyttä silloin, kun hän ei ole sinua lähellä — sinä uskot, että jos Jumala ottaisi hänet sinulta, et sinä koko elämäsi aikana voisi voittaa suruasi.

Miss Lettyn ääni vapisi, ja Violet kietoi tulisesti käsi-vartensa hänen kaulaansa.

— Rakas, *rakas* miss Letty, te puhutte oikein.

— Niin, virkkoi miss Letty, vienosti hymyillen, minä sen tiedän. No, tyttöseni, puhelkaamme nyt siitä asiasta vakavasti. Minä ompelen — sinä puhut — minä kuuntelen. — —

Ja nuori tyttö kertoi nyt kaikki toiveensa ja viattomat unelmansa vanhemmalle ystävättärelleen, joka kuunteli häntä hiljaa ja levollisena.

Samana iltana lähti Violet naapuriin tanssiaisiin, ja miss Letty seisoj parhailaan verannalla, nauttien kauniista kuivalosta, kun hän äkkiä huomasi majurin kookkaan olennon lähestyvän ruohokenttää pitkin. Hän näytti levottomalta ja huolestuneelta.

— No, Dick, virkkoi miss Letty, kun majuri lähestyi, tämäpä myöhäinen vierailu.

— Onko todellakin teille, Letty? kysyi hän. Siinä tapauksessa minä palaan.

— Ei, ei, virkkoi miss Letty iloisesti. Violet on tanssiaisissa ja olen aikonut valvoa siksi, kunnes hän palaa. Voimmehan istua täällä verannalla. Tänään on ollut kovin kuuma — vielä hiostaa nyt illallakin — minä käsken laittamaan kylmää sherry-kobbelia.

Miss Letty soitti ja antoi palvelijalle määräyksen. Sen jälkeen työnsi hän esiin mukavan tuolin, jolle majuri huokaisten vaipui istumaan.

— Tämä on ihanaa! Enkä minä vastusta sherry-kobbelinkaan tarjoomista. Minulla on ollut raskas päivä.

— Niinkö? Sehän ikävää! sanoi miss Letty osaaotavasti. Entä koskeeko — koskeeko se Violetea?

— Oikein, se koskee Violettea, vastasi majuri ja liikkutteli jääpalasia lasissaan.

— Eihän teidän kuitenkaan tarvitse olla huolestunut hänen tähtensä, alkoi miss Letty.

Majuri keskeytti hänet.

— Oh, rakas ystävä. Te ette tiedä! Te ette tunne nykyajan nuoria miehiä — te ette sitä tee, miss Letty. Onko Violet kertonut teille mitään?

— Mr Nugentistako — on. Ja minun täytyy myöntää, että hämmästyin aika tavalla.

— Samoin minäkin, samoin minäkin, virkkoi majuri. En todellakaan tiedä, mitä sanoa. Max Nugentin isä oli pahin veijari, joka koskaan on kuollut hirttämättä. Hän rikastui petoksilla — ja hän tappoi itsensä ylensyömisellä ja juomisella. Hänen ainoa poikansa voi olla kunnan mies — mutta hän ei voi ylpeillä rikkautensa, ja hän on nähnyt paljon maailman huonoja puolia. Hän on elänyt Parisissa, Pietarissa ja Vienissä, ja minä epäilen, voiko hän tehdä onnelliseksi niin yksinkertaisen ja teeskentelemättömän tytön kuin Violet. Minä sanoinkin sen hänelle suoraan. Hän oli tänään luonani ja puhui hyvin sulavasti — niin, hän oli kerrassaan kaunopuheinen. Minä selitin, etteivät hänen rikkautensa tässä asiassa merkitse mitään, ja hän myönsi sen, mutta hän huomautti, ettei hän voi sille mitään, että on rikas. Ja siinä hän tietysti oli aivan oikeassa.

— Mies parka! virkkoi miss Letty nauraen. Hänen kohtalonsa on kova, Dick, vai mitä?

— Sitä en luule, vastasi majuri. Minä sanoin hänelle, että hänen rikkautensa oli hänelle häpeäksi, koska se oli koottu petoksilla. Ja hän myönsi sen. Hän tarjoutui tekemään lahjotuksia sairashuoneille, kansankirjastoille, tarjoutui perustamaan kaikenlaisia hyväntekeväisyyslaitoksia, lastenseimiä ja auttaa kerjäläisiä — jos minä vaan annan hänelle Violeten.

— No?

— Ei, ei, Nugentissa on jotain, joka synnyttää minussa epäluuloa.

— Niinkö todellakin, Dick? sanoi miss Letty totisenä.

— Niin. Mutta minä en kuitenkaan tahdo antaa minikään persoonallisen ennakkoluulon vallita itseäni. En siis antanut Nugentille kieltävää vastausta, vaan sanoin, että hänen on varrottava vuosi.

— Aivan samoin sanoin minäkin Violetelle, huudahti miss Letty.

— Kas, siinä ollaan taas! Kaikki viittaa selvästi siihen, että meidän kahden olisi pitänyt tulla yhdeksi. Me olemme kaikissa asioissa aina samaa mieltä. No niin, minä siis sanoin, ettei kihlautuminen missään tapauksessa saa tapahtua ennenkuin kahdentoista kuukauden kuluttua — ja häät siitä vasta kuuden kuukauden kuluttua. Hän oli hyvin vastahakoinen kuuntelemaan moisia ehtoja, mutta kun ei muu auttanut, niin hän taipui. Entä mitä sanoo Violet?

— Hän tahtoo totella teitä, virkkoi miss Letty.

— Niin — hän noudattaa teidän tahtoanne, toisti hiljainen ääni heidän takanaan.

Molemmat havahtivat ja kääntyivät. Siinä seisoivat Violet, yksinkertaisessa, valkoisessa puvussa, harso päätä suojaten. Hän polvistui majurin eteen.

— Minä tahdon totella teitä, lausui hän hymyillen, mutta kuitenkin vakavana.

Majuri taputti häntä ystävällisesti.

— Se on oikein, lapseni. — Sinä olet kuunnellut. — Kuka saattoi sinut kotiin?

— Max — mr Nugent, vastasi Violet totuudenmukaisesti. Mutta ainoastaan ovelle. Minä pyysin häntä tulemaan sisään tervehtimään miss Lettyä, mutta hän ei tullut.

— Miksi hän ei tullut? kysyi majuri.

— En tiedä, vastasi Violet — mutta minä luulen, että hän pelkäsi.

— Pelkäsi! virkkoi majuri naurahtaen. Sellaista en ennen ole kuullut Max Nugentista! Mutta — rakkaushan saa aikaan mitä tahansa! No niin, Violet, miss Leslie ja minä olemme keskustelleet siitä asiasta — ja minä sanon nyt sinulle, mitä olemme päättäneet. Me aiomme viedä sinut Englantiin vuodeksi.

Violet nousi; hän näytti hyvin murheelliselta.

— Englantiin?

— Niin, Englantiin. Eikö niin, Letty? Ja majuri antoi hänelle salaisen merkin. Miss Letty havahtui, mutta vastasi myöntävästi:

— Se kai on parasta Violetelle, Dick.

— Niin, minun mielestäni se on parasta hänelle, virkkoi majuri Desmond päättäväisesti. Ja me matkustamme Englantiin heti, kun kesä on ohi. Nyt on heinäkuu — elokuun ja syyskuun saat viettää mielesi mukaan, mutta sinun on annettava mr Nugentin tietää, että sinulla on tarpeeksi luonteenlujutta noudattaaksesi niiden tahtoa, jotka ovat vastuunalaiset sinun tulevaisuudestasi ja onnestasi, sekä että sinä tahdot hänen kärsivällisyydellään ja uskollisuudellaan todistavan, että hän todellakin rakastaa sinua. Ymmärrätkö?

— Ymmärrän, eno. Minä ymmärrän sinut täydellisesti, sanoi Violet.

— Etkö sinä ole senvuoksi onneton?

— En, eno. Sinä olet ollut minulle niin hyvä ja olet näyttänyt rakastavasi minua niin kovin paljon, etten minä ollenkaan epäile, ett'et sinä tarkottaisi minun parastani. Olisin todellakin hyvin kiittämätön, jos toisin ajattelisin. Minä noudatan sinun käskyäsi.

Hän kumartui ja suuteli enoa ja miss Lettyä.

— Hyvää yötä, sanoi hän iloisesti. Olen tanssinut koko illan. Siksi olen väsynyt ja menen nyt levolle.

— Hyvää yötä, lapsukainen — Jumala sinua siunatkoon! lausui miss Letty hellästi.

— Jumala siunatkoon teitäkin, miss Letty! Ja vielä yhden suudelman jälkeen tyttö poistui.

Majuri ja miss Letty istuivat vielä vähän aikaa verannalla, nauttien ihanasta kuivalosta, mutta viimein majuri nousi, ja viitaten sitä ovea kohti, jonne Violet oli kadonnut, hän virkkoi:

— Luulenpa menetelleeni oikein, Letty.

— Te menettelette aina oikein, Dick, siitä olen varma, vastasi miss Letty rakastettavasti.

— Oletteko valmis matkustamaan lokakuun ensimmäisellä viikolla, Letty?

— Olen.

— Hyvää yötä siis!

— Hyvää yötä, Dick!

Senjälkeen lähti majuri ajatuksiinsa vaipuneena astelemaan ruohokentän yli — ja miss Letty järjesti tuolit verannalla sekä sulki salin ikkunat, jonka jälkeen hänkin meni levolle. Ennen nukkumistaan hän tuumi:

— Poju raukka! Missähän hän on tällä hetkellä — ja minkä näköinen hän on — nyt?

YHDEKSÄS LUKU.

Lokakuun keskivaiheilla miss Letty oli jälleen Englannissa. Vähän jälkeen paluunsa hän sai kirjeen, joka teki häneen huomattavan vaikutuksen. Kirje oli mrs D'Arcy-Muirilta. Miss Letty oli kirjoittanut hänelle ja ilmoittanut takaisintulostaan, mutta hän oli tuskin toivonut mitään vastausta, vaikkakin hän oli rohjennut tiedustella „rakkaan Pojun“ vointia. Mrs D'Arcy-Muirin kirje, joka oli päivätty jossain Lontoon etukaupungissa, kuului seuraavasti:

„Rakas Letitia.

Teidän kirjeenne kummastutti minua suuresti, sillä minä olin luullut teidän jäävän Amerikkaan ainaiseksi. Minä olin saanut päähäni sen hullunkurisen ajatuksen, että te mahdollisesti menette siellä naimisiin, sillä nykyisinhän kuulee niin monen vanhemman naisen naimisesta, joten mahdollisuuksia on jokaisella. Poju on sotilaskoulussa ja valmistautuu Sandhurstiin, ja kun hän matkustaa ensi viikolla Lontoon suoritamaan erästä tutkintoa, olen minä käskenyt hänen poiketa tervehtimään teitä. Minä luulin, että hän jo kokonaan on unohtanut teidät, mutta hän näkyikin päinvastoin muistavan teidät varsin hyvin. Hänhän ei ollut täyttänyt vielä kymmentäkään vuotta, kun hän näki teidät viimeksi, ja nyt hän on jo kuudentoista vuotias, siis jo nuori mies, kuten pian näette. Hän on hyvin pitkä ja

minun mielestäni hyvin kaunis, mutta se luulottelu ehkä johtuu vain hellästä äidinrakkaudesta. Jim on äskettäin ollut hyvin sairas; — minun täytyy hoitaa häntä ja sen vuoksi suonette anteeksi, etten ehdi tulemaan muodolliselle vierailulle. Minun on täytynyt uhrata paljon Pojun koulunkäynnin johdosta, mutta mitäpä ei rakastava äiti tekisi ainoan poikansa hyväksi. Toivoen, että teitä ilahuttaa nähdä Pojua, ja että voitte niin hyvin, kuin teidän ikäisenne nainen saattaa voida, tervehdän teitä sydämeistäni.

Teidän

Amalia D'Arcy-Muir.

J. K. Poju tulee luoksenne ensi perjantaina, elle te sitä ennen ilmoita, että se päivä on teille sopimaton.“

Ihastuneena luvatusista vierailusta, miss Letty kirjoitti heti vastaukseksi, että hän odottaa Pojua sanottuna päivänä aamiaispäivälliselle. Lähetettyään kirjeen, hän kutsui luokseen Violeten ja kertoi hänelle, että Poju, joka nyt jo oli nuorukainen, saapuu pian vieraisille. Violet kuunteli häntä tarkkaavaisena.

— Hän oli ennen pieni kaunis poikanen, sanoi miss Letty, mutta tietysti hän on paljon muuttunut. Jo kymmenvuotiaana, jolloin hän oli luonani Skotlannissa, hän oli toisenlainen, hyvin totinen ja surumielisempi kuin lapset yleensä. Nyt hän on opiskellut kauan eräässä hyvässä sotilaskoulussa, ja minä luulen, että harjoittelut siellä ovat tehneet hänestä miehen.

Vihdoin koitti tuo jännityksellä odotettu perjantaipäivä, ja miss Letty koristi itse pöydän kukilla Pojun vastaanottamiseksi. Hienotunteisesti lähti Violet enonsa kanssa kävelemään aamupäivällä, että miss Letty saisi yksinään vastaanottaa nuoren ystävänsä. Ja kun Pojun saapumisen hetki läheni, tuli miss Letty oikein kuumeisiinsa. Vavisten

meni hän vierasta vastaan, kun tämä kömpelösti lähestyi häntä. Poju oli todellakin hyvin pitkä ja solakka.

— Minua ilahuttaa suuresti nähdä sinut jälleen, Poju, virkkoi miss Letty.

Nuorukainen näytti hieman hermostuneelta.

— Niin — hm — miten te voitte? sammalsi hän; ja hänen katseensa harhaili ympäri, etsien sopivaa paikkaa, jolle voisi laskea hatun. Lopulta äkkäsi Poju erään tyhjän kukkaruukun, jolle hän varovasti sijoitti pääkappaleensa, ja miss Letty ei säikähtynyt näistä välinpitämättömyyden merkeistä.

— Sinustahan on tullut jo aika suuri mies! virkkoi hän lempeästi ja katsoi Pojuun kostein silmin. Tuskin olisin sinua tuntenut, jos olisit sattumalta tullut vastaani kadulla.

— Ette suinkaan, vastasi Poju.

— Tuletko sinä nyt suoraan koulusta? kysyi miss Letty, hieman pahoillaan siitä, että Poju mieluummin katseli tapetteja kuin häntä.

— Tulen. Minä lähdin muutamien tovereitteni kanssa suorittamaan tutkintoa. Sitäpaitsi olen ollut lääkärintarkastuksessa.

— No, ja onko kaikki käynyt hyvin?

— O—on.

Poju hymyili, kosketti leukaansa, istuutui ja rupesi katselemaan kenkiään. Myöskin miss Letty istuutui, ja häntä suretti, ettei Pojua näyttänyt ollenkaan ilahuttavan tavata häntä.

— Kuten tietänet, minä olen ollut Amerikassa hyvin kauan ja olen juuri äskettäin palannut kotiin.

— Minä olen kuullut.

Miss Letty katseli häntä tutkivasti. Poju näytti hyvin kauniilta, hänen vartalonsa oli sopusuhtainen — mutta Pojun katse oli väistelevä.

— Vieläkö sinä muistat minua, Poju? kysyi miss Letty hyvin hellästi.

Poju punastui ja epäili.

— Kyllä — kyllä minä muistan. Minä olin teidän luonanne Skotlannissa.

— Niin. Ja sinä leikit siellä erään toisen pienen pojan kanssa, jonka nimi oli Alistér Mc Donald — muistatko sinä?

Poju mietti hetkisen.

— Aivan oikein, nyt minä muistan. Hänellä oli pyöreät kasvot.

— Muistatko majuri Desmondia? jatkoi miss Letty.

— Kyllä — vähän.

— Silloin kun olimme Skotlannissa, pyysin sinua joskus kirjoittamaan minulle, sanoi miss Letty. Ja sinä lupasit sen tehdä. Miksi siis et kirjoittanut.

— Kirjoitinhan minä! huudahti Poju kiivaasti. Mutta te ette koskaan vastannut minulle.

— Kirjoitit, enkä minä vastannut! toisti miss Letty, ja hänen katseessaan ilmeni ihmetystä ja suuttumusta. Rakas Poju, varmaankin on tapahtunut joku erehdys. Minä en ole kuullut sinusta sanallakaan senjälkeen kuin lähdit luotani Skotlannista.

Pojun posket kalpenivat, ja hän sanoi hitaasti.

— Äiti ei siis lähettänytkään minun kirjettäni. Se ei ollut minun syyäni. Minä kirjoitin teille kirjeen ennenkuin matkustin Ranskaan.

Miss Letty tunki syvää loukkaantumusta, mutta hän hillitsi itsensä ja kysyi:

— Voitko ollenkaan muistaa, mitä sinä minulle kirjoitit?

— Kyllä, vastasi Poju nopeasti. Minä kerroin, että minut lähetetään kouluun Ranskaan, ja minä pyysin teitä

auttamaan minua, ettei minun tarvitsisi lähteä sinne. Se ei tuntunut minusta hauskalta. Hän vaikenä ja punastui sitä muistellessaan — sitten hän hymyili ja lisäsi: Mutta samahan se oli!

Miss Lettyn mielestä se ei ollenkaan ollut sama — mutta hän ei virkkanut mitään.

— Minä matkustin sitten Ranskaan, jatkoi Poju, ja kaikki kävi hyvin.

— Mitä pidit sikäläisestä koulusta?

— Se oli varsin hyvä, vastasi Poju lyhyesti.

Samassa astuivat sisään Violet ja majuri Desmond. Miss Letty näytti hiukan väsyneeltä, sanoessaan:

— Violet, tässä on Poju. Ja tämä on majuri Desmondin suojatti, joka oli mukana Amerikassa, miss Violet Morrison.

Poju nousi, katsahti arasti nuoreen tyttöön ja hymyili tarkotuksettomasti. Violet ojensi hänelle kätensä, ja Poju tarttui siihen jotenkin kömpelösti. Sillä aikaa oli majuri Desmond tarkastellut häntä.

— Hän on kasvanut kovin pitkäksi, eikö totta? kysyi miss Letty, hiljaa huokaisten.

— Todellakin hän on tavattoman pitkä. No, poika-nen, miten jaksat?

— Kiitos, varsin hyvin, vastasi Poju, kohottamatta katsettaan maasta.

— Ehkä sinä et enää ollenkaan muistakaan minua, vai mitä? kysyi majuri.

— Kyllä. Te veitte minut Skotlantiin miss Lettyn luo.

Lausueksaan miss Lettyn nimen sävähti äkkiä tulta hänen silmissään, ja hän katsoi entistä vanhaa ystävätärtään mielenkiintoisemmin kuin äsken. Joku aivokomero

oli äkkiä auennut, ja hänen mieleensä muistui joukko vanhoja tapauksia, jotka alkoivat risteillä hänen päässään.

Samassa ilmoitettiin, että ateria oli valmis ja he kaikki istuivat pöydän ääreen.

— No, virkkoi majuri, sinä aiot Sandhurstiin.

— Niin aion.

— Onko sinulle mieluista ruveta sotilaaksi?

Poju perkasi parhaillaan innokkaasti ruotoja kalaannoksestaan ja vastasi sivumennen:

— Se on minusta nyt jo samantekevää.

— On samantekevää! huudahti majuri. Mutta — rupeatko mielelläsi sotilaaksi? *Rakastatko* sitä ammattia? Eikö sinunkin mielestäsi ole parhainta, mitä nuori mies voi tehdä: oppia taistelemaan isänmaansa puolesta?

Poju katsahti häneen, kummastuneena moisesta äkillisestä mielenpurkauksesta, mutta sitten hän luuli sitä leikkiksi, eikä ollut tietävinään.

— Oh, siitä ei nyt enää kannata puhua, sanoi hän, jatkaen kalan perkaamistaan.

Majuri yskäsi pahaa-ennustavasti, ja Violet vuoroin punastui ja kalpeni — sillä häntä säälitti miss Letty, joka näytti väsyneeltä ja hermostuneelta.

— Olisitko mieluummin antautunut jollekin muulle alalle? kysyi miss Letty, koettaen vaihtaa puheenaihetta.

— En ole sitä koskaan ajatellut, vastasi Poju. Palatuani Ranskasta isä teki minulle mitä tahtoi ja lähetti sotilaskouluun — ja — niin, se on nyt samantekevää.

— Sinä et siis enää pidä siitä alasta? kysyi miss Letty, toivoen saavansa kuulla Pojun omat toiveet. Sinä et siis *rakasta* sotilasuraa?

— Oh, tuskinpa kukaan poika paljonkaan välittää *työstä* sanoi Poju välinpitämättömästi — eihän voi pyytääkään, että he sitä tekisivät! Pojat tekevät vain niin

kuin heidän vanhempansa tahtovat. Muutamat pojat ehkä saavat itse valita uransa — mutta en minä kuitenkaan tunne ketään sellaisia. Turhahan on ilmaista omaa tahtoaan, kun siitä kuitenkaan ei ole mitään hyötyä.

Majuri Desmond kuunteli tarkkaavaisena, ja hänen silmänsä, jotka äsken salamoivat tulta, saivat nyt lempeämmän ilmeen.

— Miksi sitten olisit tahtonut tulla — jos olet koskaan aikonut tulla miksikään? kysyi hän.

Poju epäili ja siirteli jalkojaan pöydän alla.

— Kun olin pieni poika, ajattelin, että minusta tulee löytöretkeilijä. Minä halusin matkustaa kauas, kauas ja löytää jotain, mitä muut vielä eivät olleet löytäneet.

— Hyvä, sanoi majuri — se ei ollut ollenkaan huono ajatus. Mutta eihän mikään vielääkään estä sinua sellaisesta työstä. Voihan sotilas ruveta tutkimusretkeilijäksi.

— Niin, mutta minä luulen, että koulussa kuoletetaan kaikki sellaiset halut, sanoi Poju, joka jo alkoi esiintyä vapaammin. Ymmärrättehän, ettei kukaan voi ruveta tutkimusretkeilijäksi, ellei joku hallitus ole antanut hänelle sitä tehtävää ja ennen kaikkea lahjoittanut hänelle matkavarusteita. Ja armeijan upseerin on mentävä sinne, jonne hänet määrätään, eikä sinne, jonne häntä *haluttaa*.

Tätä vastaan ei kukaan voinut väittää, ja siksi ei kenkään sanonutkaan mitään. Miss Letty, joka ei voinut auttaa sitä, että hän oli suuresti pettynyt, ajatteli, että mikähän mahtaa Pojun periä lopuksi. Ja sillä aikaa, kun miss Letty pelolla ajatteli, ettei vaan Poju seuraisi isänsä jälkiä, koetti Violet kääntää nuorukaisen huomion muualle, osottaen hänelle pöydällä olevia kukkia.

— Eivätkö nämä Englannin ruusut sentään ole ihania — ne ovat paljon kauniimpia kuin Amerikan ruusut. Piddättekö kukista?

— Hm, virkkoi Poju, en minä niistä enää välitä.

Violet punastui ja vaikenä. Hänen yrityksensä yleisen painostuksen poistamiseksi oli epäonnistunut.

Mutta nyt korotti majuri äänensä.

— Sinä et „välitä“ kukista! No, *mistä* sinä sitten välität?

Poju naurahti ja vastasi:

— En tiedä.

— Toivoisin sinun tietävän, virkkoi majuri pilkallisen totisena. — Haluaisin kuulla sinun puhuvan elämän arvoista. Olen varma, että sinä tiedät niistä jotain. Kun minä olin nulikka ja valmistauduin astumaan armeijan palvelukseen, en tietänyt mitään muuta, kuin että se oli jotain kunniaakasta. Mutta nykyaikaan on kaikki aivan toisenlaista. Nyt tietää käskynalainen melkein yhtä paljon kuin häntä komentava upseeri. Senvuoksi haluaisin sinun kertovan minulle yhtä ja toista.

— No no, Dick! esteli miss Letty hymyillen.

— Mitä? Eikö minun ikäiseni saisi oppia jotain enemmän kuin hän tietää ennestään? huudahti tuo vanha gentlemanni, nauraen sydämellisesti.

Pojua ihmetytti majurin iloisuus, mutta hän oli vaiti ja murskasi suuhunsa pari leivänpalaa. Ja kaikki — myöskin miss Letty — olivat tyytyväisiä, kun ateria vihdoinkin oli lopussa ja he nousivat pöydästä.

Senjälkeen ei ollut mitään erityistä tekemistä, sillä Pojun jäykkyyks ja välinpitämättömyys oli vaikuttanut kaikkiin painostavasti. Miss Letty ei olisi mitenkään voinut suudella häntä samalla tavalla kuin ennen. Majuri teki parhaansa kohottaakseen raskasta mielialaa ja saakseen Pojun puhelemaan vapaasti — mutta turhaan. Kun häneltä tiedusteltiin hänen vanhempainsa vointia, hän vastasi, että he molemmat jaksoivat varsin hyvin.

— Luulin, että isäsi olisi sairas, virkkoi miss Letty.

— Hm — jos te tarkotatten *sellaista* sairautta — niin, hän ei voi liikuttaa toista jalkaansa — mutta sellainen hän on ollut jo kauan.

Kysyttäissä, mistä hän pitäisi kaikkein eniten, hän vastasi:

— Rahoista.

— Miksi? kysyi majuri.

— Hm, rahallahan saa yhtä jos toistakin. Meidän koulussa on esim. muuan poika — hän on hyvin yksinkertainen — mutta ellei hänen isänsä olisi onnistunut osakekeinottelussa, ei hän olisi päässyt kouluun, sillä sotilaskouluthan on vain gentlemannien lapsia varten, ja hänen isänsä on vain kalakauppias. Ja nyt hänkin tulee astumaan armeijan palvelukseen. Rahalla saadaan aikaan kaikkea.

— Mutta sillä ei voi ostaa ystäviä, virkkoi majuri.

— Eikö voi? Minä luulen, että voi. Ja Poju hymyili ylimielisesti, niinkuin kyynikko, joka tietää sutkahuttaneensa epämiellyttävän totuuden.

Majuri hieman nolostui, mutta sanoi kuitenkin pian:

— Rahalla voi saada seuratoveria, mutta todellisia ystäviä ei.

— *Oikein* hyvistä ystäväistä minä en välitäkään, sanoi Poju rauhallisesti. Ne vain sekaantuisivat jokaiseen asiaani.

Kun tähän huomautukseen ei kukaan vastannut, Poju jatkoi:

— Äiti sanoo, että ystävät ovat aina kiusallisia. Heistä on monasti paljon vastusta.

Kun ei nytkään kukaan virkkanut mitään, jatkoi Poju edelleen:

— Jos minulla olisi paljon rahaa — oikein paljon — silloin voisin tehdä mitä vaan tahtoisin. Minä voisin jät-

tää armeijan — minulla olisi tilaisuus matkustaa — eikä minun tarvitsisi mitään muuta kuin huvitella — ja se olisi tietysti kaikkein viisainta.

— Niinkö arvelet? sanoi majuri. Mutta minä olen varma siitä, ettei huvitteleminen sinulle oikein maistuisi, ellei sinulla olisi varmaa työalaa ja ystäviä. Sinulle kävisi pian hyvin hullusti, siitä olen varma.

Poju nauroi, mutta näytti epäilevältä.

— Työ, jatkoi majuri, on suurin siunaus maailmassa. Ellei ihmisellä ole mitään työskentelyä, täytyy hänen hankkia itselleen sellaista.

— Minä en voi sitä käsittää. Ihmisethän tekevät työtä vain pakosta.

Miss Letty nousi äkkiä. Hän oli kalpea ja näytti väsyneeltä, mutta virkkoi ystävällisesti:

— Minun täytyy nyt sanoa sinulle jäähyväiset, Poju. Minun täytyy lähteä ajelemaan — ja sinun — sinun kai on mentävä jo kotiin, eikö totta?

— Kyllä, vastasi Poju. Lupasin palata kello kolmeksi.

— Silloin on jo aika lähteä, sanoi majuri melkein tui-masti. Minä saatan sinua vähän matkaa.

Poju etsi vähän aikaa hattuaan, ja löydettyään sen pani hän sen heti päähänsä.

— Hyvästi, sanoi hän, ja nyökkäsi miss Lettylle.

— Ota hattu päästäsi! sanoi majuri lyhyesti.

Poju punastui ja näytti hyvin tyhmältä, ottaessaan hatun päästään. Miss Letty oli surullinen hänen tähtensä. Hän meni Pojun luo, taputti häntä ystävällisesti olalle sekä ojensi hänelle samalla pienen täysinäisen rahakukkaron.

— Hyvästi, Poju! sanoi hän hiljaa. Tässä on sinulle pieni lahja — voit ostaa niillä rahoilla mitä haluat. Toivon sinun edistyvän. Ehkä joskus annat minulle jotain tietoja itsestäsi.

— Kyllä, vastasi Poju, ottaen vastaan kukkaron ja pistäen sen taskunsa, hymyilemättä, kiittämättä, mitään muuta sanomatta. — Hyvästi.

— Hyvästi, sanoi Violet, ojentamatta hänelle kättään.

— Hyvästi, vastasi Poju.

— Tule nyt, sanoi majuri tuimasti.

Pojun katse kierteli ympäri huoneessa, kunnes se viimein pysähtyi miss Lettyyn.

— Hyvästi, sanoi hän vielä kerran.

— Hyvästi, rakas Poju.

Ovi aukeni — meni jälleen kiinni — hän oli poissa — seuraten majuria, joka hermostuneena lähti edellä.

Kun heidän askeltensa ääntä ei enää kuulunut, vaipui miss Letty tuolille ja huokasi syvään. Violet kiirehti hänen luokseen, polvistui hänen viereensä ja virkkoi hellästi:

— Rakas miss Letty! Oletko väsynyt?

— Vähäsen, rakkaani.

— Ja — ja pettynyt? kuiskasi Violet arasti.

Miss Lettyn vastaus viivähti. Hän tarttui nuoren tytön käteen ja taputti sitä.

— Niin — en tahdo sitä peittää — minä olen pettynyt.

— Hän on kuitenkin kaunis nuorukainen, virkkoi Violet. Hänen käyttäymisensä vaan on niin lyhyttä ja epämiellyttävää. Mutta kaikki englantilaiset pojathan ovat samanlaisia, ja hän on nyt juuri pahimmassa iässä.

— Ehkä. Mutta sellainen hän ei ollut ennen, Violet, ei ollenkaan sellainen. Voi, minä rakastin häntä niin paljon silloin, kun hän vielä oli lapsi. Mutta hän on kokonaan muuttunut. Hänellä ei enää ole sama sydän.

Violet vaikeni.

Hänen sydämensä on kuoletettu, sanoi miss Letty surullisena. Siinä ei ole enää mitään lämpöä eikä tunnetta.

Mutta häntä itseään ei voida siitä syyttää. Vika on kasvatuksen. Minä olen kovin, kovin murheellinen hänen tähtensä. Poju raukka!

Miss Letty oli hetken hiljaa, kunnes jälleen virkkoi.

— Sinä ehkä pidät minua vanhana hupsuttelijana, kun sanon, että minusta tuntuu, niinkuin Pojua — sitä Pojua, jota minä rakastin — ei enää ole olemassa. Hän tosin ei ole kuollut, mutta hän on poissa — poissa jollain merkkillisellä tavalla, jota minä en käsitä. Mutta minä kyllä vielä kerran löydän sen herrtaisen lapsen sielun — en täällä, vaan — *siellä!* Älkäämme siis enää puhelko Pojusta. Hän on mennyt. Jumala antaa kuitenkin meille takaisin kaikki, mitkä olemme kadottaneet sekä opettaa ymmärtämään, miksi hän ne riistää meiltä pieneksi — vain hyvin pieneksi ajaksi.

Hän puristi Violetin kättä, nousi ja virkkoi ystävällisesti hymyillen:

— Pane jotain päällesi, niin lähdemme vähän ajelemaan. Älkäämme ajatelko muuta kuin sitä, miten parhaiten voimme olla hyödyksi kaikille — se on meidän velvollisuutemme. No, juoksehan nyt pukeutumaan.

Violet suuteli häntä ja riensi etsimään päällysvaatteitaan.

Hänen mentyään seisoi miss Letty hetken aikaa hiljaa. Sitten hän kuiskasi:

— Hyvästi, Poju! Hyvästi, rakas pikku Poju! Jumala sinua siunatkoon!

KYMMENES LUKU.

Kun majuri ja Poju olivat tulleet ulos, koetti edellämainittu saada aikaan keskustelua, mutta turhaan. Hän huomasi kuitenkin pian, että Poju oli täydellinen jumalankieltäjä, ja ettei hän ollut muodostanut itselleen mitään käsitystä aineellisten ja henkisten asiain suhteesta toisiinsa. Hänen luonteensa pohjana näytti olevan syvä, ankara kynismi. Ja kun majuri oli koettanut kosketella kaikkia mahdollisia aineita — hänen kotiaan, opinnoitaan, urheiluaan ja yleisiä harrastuksiaan, vaan saanut ainoastaan tuiki lyhyitä vastauksia, hän huomasi, että tuo nuori mies näytti pitävän häntä vain rupattelunhaluisena vanhana narina, joka ei paremmin harkinnut, mistä kulloinkin puheli. Tämän havainnon tehtyään seisahtui majuri äkisti.

— No, nyt sinä jo olet päämaaliasi lähellä, sanoi hän.

— Niin olen, vastasi Poju.

— Kello on viisi minuuttia vailla kolme. Sinun täytyy jo kiirehtiä. Hyvästi!

— Hyvästi! sanoi Poju, välinpitämättömästi hattuunsa koskematta.

Majuri tuijotti hetken hänen jälkeensä. Hän pudisti päätään ja lähti sitten hitaasti astumaan klubilleen päin. Siellä hän löysi vanhan ystävänsä Fitzin lukemassa sanomalehteä.

— Hei hei! Missä sinä olet ollut? kysyi Fitz. Sinä hän näyttät kerrassaan murheelliselta.

— Näytänkö? Ja majuri heittäytyi lähimmälle tuolille. Minulla oli hyvin epämiellyttävä saattaja.

— Soo! virkkoi Fitz. Entä kuka hän oli?

— Poju, vastasi majuri. Ei kuitenkaan se entinen Poju, vaan muuan nuorukainen, jolle se nimi on siirtynyt.

— Tarkotatko sitä pientä poikasta, josta miss Leslie piti niin paljon.

— Häntä juuri. Miss Leslielle oli Poju ikävä ilmes-
tys, siitä olen aivan varma.

— Mitä sitten on tapahtunut? Mikä hänessä oli vikana?

— Hänessä oli kaikki viat! huudahti majuri. Hän oli tunteeton — itsekäs — välinpitämätön — ylpeä. Kautta Jupiterin, sillä kanaljalla ei liene enää ainoatakaan läm-
mintä verenpisaraa ruumiissaan.

— Soo! hymähti Fitz.

— No, siinäkö kaikki, mitä sinulla tämän johdosta on sanomista! huudahti majuri ärtyneenä.

— Mutta, hyvä veli, enhän siitä asiasta voi sanoa mi-
tään, virkkoi Fitz.

— Olet oikeassa, myönsi majuri.

Sitten he istuivat vähän aikaa vaiti, kunnes majuri sanoi hiljaa:

— Kun minä ajattelen häntä — tiedäthän, ketä tar-
kotan — Lettyä — kun minä muistelen hänen kärsiväl-
lisyyttään, hyvyttään, hellyyttään ja hänen suloista käy-
töstään tuota poikasta kohtaan — kun minä sitä muis-
telen ja näin, miten rakastavasti Letty häntä katseli, eikä
tuo nulikka osottanut pienintäkään kiintymystä häneen —
silloin olin vähällä itkeä. Totisesti minä olisin voinut
itkeä. Minä olen tietysti mielestäsi vanha narri! Poju oli
kyllä lapsi, silloin kun Letty näki hänet viimeksi, mutta
minä olin kuitenkin luullut, että tuo poikanen olisi edes
muistanut, miten paljon Letty oli häntä rakastanut!

Fitz virkkoi:

— Sinä erehdyt, Dick. Sinä olet erehtynyt samalla tavalla kuin me kaikki kuolevaiset rakkauden suhteen, olkoon se mitä laatua tahansa, uskoessamme, että se muka olisi pysyvää.

Majuri katsahti häneen totisena, mutta ei virkkanut mitään.

— Sellaista se on kaikkialla. Miehet ja naiset rakastavat toinen toisiansa — he vannovat ikuista uskollisuutta — ja huomaavatkin yht'äkkiä parhaillaan hakevansa avioeroa. Toiset miehet ja naiset alistuvat olemaan yhdessä koko elämänsä ajan, ja Jumala antaa heille lapsia, hie-man sulostuttaakseen heidän elämänsä yksitoikkoisuutta; ja vanhemmat uskovat, että lapset rakastavat heitä hautaan saakka. Mutta kyllä kai! Niin ei ole tapana nykyaikana. Vanhoja ihmisiä pidetään pelkkänä vaivana, ja heistä valitetaan, etteivät he ymmärrä kuolla aikanaan. Mitä Pojuun tulee, on hän, sinun kuvauksesi mukaan, nyt kokonaan kadonnut; hänestä on jälellä nuori penikka, joka ei välitä eikä tahdo välittää kenestäkään muusta kuin itsestään. Se on tulos nykyaikaisesta erinomaisesta kasvatuksesta. Poikia pyritään kasvattamaan itsenäisiksi, Heidän äitinsä lellittelevät heitä ja kehittävät heissä huonoja puolia enemmän kuin hyviä. Niin pian kuin he lähtevät maailmalle, alkavat idioottimaiset tytöt ja naiset hävyttömästi heitä kurtiseerata. Ja pojat luulevat olevansa Jumalan luoduista kaikkein parhaimpia. Niin on asian laita. Pojakin kai odotti, että miss Letty olisi polvistunut hänen jalkainsa juureen ja suudellut hänen kenkäinsä kärkiä!

— Sinun puheessasi on perää osaksi, mutta sinä olet myös suuresti väärässä, lausui majuri. Sinä sanoit alussa, että me erehdymme, kun luulemme, että rakkaus, olkoon se mitä lajia tahansa, ei ole pysyvää.

— Niin sanoin, myönsi Fitz.

— Se on tolkutonta puhetta! sanoi majuri. Sinähän tiedät, että minä olen rakastanut samaa naista siitä saakka kuin täytin kolmekymmentä vuotta ja rakastan häntä aina yhä. Ja Letty, hänkin rakastaa vielä muuatta veijaria, vaikka hän jo on kuollut. Mutta Letty luulee rakastetunsa nyt oleskelevan enkelinä taivaassa. Siitä siis huomaat, että rakkaus voi olla pysyväistä — kun se *on* rakkautta.

— Niin, kun se *on* sitä — mutta *koska* se sitä on? Sinä ja miss Letty olette vanhanaikaisia! Siinä koko asia. Sinä kuulut menneeseen vuosisataan, jolloin pidettiin sitä kunnioittomana, jos jollain naimisissa olevalla naisella oli rakastaja. Kaikki on nyt toisin, vanhapoika! Nykyään ei pidetä väliä, onko Jumalaa vai eikö, tai onko rakkaus todellista tai väärää. Rakkaus ei enää ole rakkautta; se on nyt jotain aivan toista. Rakkaus häipyi olemattomiin tulitikkujen ja hevosten vetämien raitiovaunujen mukana. Nykyisin on kaikkialla vain sähköä ja moottorivaunuja — nykyisin rynnistetään läpi elämän huihmaavaa vauhtia ja jätetään jälkeen pahaa hajua. Niin niin! Sinä olet vanhanaikainen, Dick, ja samoin olen minäkin; siksi minä sinusta pidänkin. Me olemme kaksi vanhaa puupölkkyä, jotka emme ymmärrä nykyajan nuorison rikkaruohon tapaista nopeaa kasvamista ympärilämme — mutta se rikkaruoho saattaa tukehuttaa ja myrkyttää koko Englannin tulevaisuuden!

Majuri nousi ja virkkoi melkein surullisena:

— Kun se aika koittaa, tulee sinun ja minun jo levätä mullassa. Ja, Jumalan kiitos, varmasti me lepäämekin. Minä en tahtoisi elää aikana, jolloin Englanti kuihtuu. — Muuten olen tullut ajatelleeksi, että joudunkohan taivaassa istumaan Harry Ralkešin viereen. Siinä

tapauksessa saa enkeli Letty valita meistä kummanko haluaa.

Hän nauroi, ja ystävykset lähtivät klubista yhdessä.

Samana iltana vei majuri Desmond miss Lettyn ja Violeten teatteriin, mutta ennenkuin he lähtivät, viittasi miss Letty majurin syrjään ja sanoi hiljaa:

— Dick, minä pyydän teitä lupaamaan minulle erään asian.

— Minä lupaan mitä te vain tahdotte, vastasi majuri.

— Pyydän, älkää koskaan mainitko minulle Pojusta. Ei ole syytä enää ajatella häntä; se vain johdattaisi mieleen, miten olisi voinut olla ja miten ei ole. Minä olen pettynyt. Mutta elämähän on täynnä pettymyksiä, eikä maksa vaivaa niitä hautoa. Minä rakastin Pojua silloin, kun hän oli lapsi — nyt hän ei ole lapsi enää — hän on kohta nuori mies — ja hän ei enää tarvitse minua — onhan luonnollista, ettei hän tarvitse. Tehän ymmärrätte minut.

Majuri oli syvästi liikutettu; hän nyökkäsi ja sanoi vain:

— Minä ymmärrän.

— Hän on nyt koulupoika — ja — ja samanlainen kuin kaikki muutkin, jatkoi miss Letty — ja minä petyin siinä, kun luulin hänen olevan erilainen kuin toiset pojat. Hän varmaankin tulee menestymään hyvin, ja hänestä varttuu kelpo sotilas. Mutta — hän on nyt Robert D'Arcy-Muir, — hän ei ole Poju.

Majuri ei lausunut sanaakaan; hän vain tarttui miss Lettyn käteen ja suuteli sitä. Samassa Violet astui sisään, ja molemmat vanhukset kääntyivät ihailemaan hänen kaunistaa pukuaan ja ihanaa ulkonäköään; sitten he kaikki lähtivät teatteriin. Eikä sen jälkeen puhuttu mitään Pojusta.

Mutta hän ei kuitenkaan ollut unohdettu. Päivä päivän, yö yön jälkeen ajatteli miss Letty häntä ja kuvitteli,

millaista mahtoi hänellä olla; mutta hän ei saanut koskaan tietää, oliko Poju läpäissyt tutkinnon vai eikö. Hänen äitinsä ei kirjoittanut mitään — ja Poju itsekin näytti unohtaneen lupauksensa. Mutta majuri Desmond piti varoilla silmänsä ja korvansa, saadakseen jotain tietoja hänestä — miss Lettyn tähden.

Vähitellen saivat majuri Desmond ja miss Letty uuden surunaiheen. Violet oli alkanut käydä kalpeaksi, laihtui ja näytti sairaalta. Oli selvää, että hän tunsu itsensä onnettomaksi. Hän ei kuitenkaan valittanut ja koetti aina olla iloinen.

— Kuulkaahan, Letty, mikä mahtaa tyttöä vaivata? kysyi majuri suoraan eräänä päivänä. Minä olen pyytänyt häntä purkamaan sydämensä minulle, mutta hän ei ole tahtonut sitä tehdä. Onko hän *teille* sanonut jotain.

— Ei, Dick, hän ei ole sanonut mitään, mutta minä luulen arvaavani syyn. Hän ei ole pitkään aikaan kuulut mitään Max Nugentista, — mr Nugent on todella lakannut kirjoittamasta hänelle.

— Lakannut? toisti majuri ja kävi tulipunaiseksi. Mitä te tarkoitate, Letty?

— Violet ei tahdo sitä tunnustaa, jatkoi miss Letty. Hän ei tahdo itsekään käsittää, että Max on lakannut kirjoittamasta hänelle. Kun minä olen Violetelta kysynyt sitä asiaa, on hän vastannut, ettei Maxilla ole nyt aikaa kirjoittaa, sillä hän on matkoilla. Mutta jos mr Nugent vielä rakastaa Violetea niin, kuin hän silloin sanoi häntä rakastavansa, niin varmaan hänellä on aikaa kirjoitella hänelle.

— Aivan oikein, sanoi majuri. Jos hän on sairas tai kuolemaisillaan, saisi hän kyllä jonkun ystävänsä sähköttämään tänne. Ei, ei, tässä on olemassa jotain petoksellista. Ja hän käveli pariin kertaan lattian poikki.

— Kuulkaa, Letty, ollessanne kihloissa Harry Raikesin kanssa, kirjoittiko hän usein teille?

— Ei niin usein kuin olisin toivonut, vastasi miss Letty vienosti hymyillen. Mutta ymmärrättehän, hän oli Intiassa — välillämme oli pitkä matka, eikä hän tietysti joutanut kirjoittamaan joka postiin.

— Eikö joutanut? Majuri näytti epäilevältä. Miksi hän ei joutanut?

— Jos hän olisi joutanut, niin kyllä hän olisi kirjoittanut, sanoi miss Letty varmana.

Majuri taisteli urhoollisesti houkutusta vastaan kertoa hänelle totuuden, ja hän kysyi äkkiä:

— Ettekö koskaan epäillyt häntä?

— Epäilytkö häntä? Ja miss Letty katsahti häneen suuresti ihmetellen. En koskaan! Kuinka voitte kuvitellaakaan mitään sellaista? Minä tiedän, miten hyvä ja uskollinen hän oli, ja miten paljon hän minua rakasti — ja senvuoksi olenkin pyhittänyt koko elämäni hänen muistolleen.

Taasen käveli majuri pariin kertaan lattian yli, mutta hän onnistui nytkin voittamaan houkutuksen.

— Teidän oman kokemuksenne mukaan ei siis Violetin pitäisi epäillä Max Nugentia senvuoksi, että Max on lakannut hänelle kirjoittamasta.

Miss Letty hieman hämmästy.

— Oh, en tiedä, mitä minun pitäisi sanoa, virkkoi hän. He eivät ole kihloissa, katsokaas — ja minun mielestäni oli viisaasti tehty, että te kielsitte kihlautumisen siihen saakka, kunnes mr Nugent on antanut todisteen uskollisuudestaan.

— Minun täytyy puhua Violeten kanssa, sanoi majuri.

Ja hän tekikin sen heti ensimmäisessä sopivassa tilaisuudessa.

— Milloin mr Nugent on kirjoittanut sinulle viimeksi?
Nuori tyttö punastui ja vastasi:

— Joku aika sitten.

— Violet!

Tyttö kohotti katseensa — hänen silmänsä olivat täynnä kyyneliä. Majuri mutisi hiljaisen kirouksen.

— Kuule, lapsi, sinähän luotat minuun, eikö totta?

— Luotan, eno, vastasi Violet tuskin kuuluvasti.

— Hyvä. Älä ole alakuloinen. Koeta olla urhoollinen nainen. *Minä* otan asiasta selvän. Ei ole hauska elää epätietoisuudessa. Parempi on heti saada tietää pahinkin.

— Pahinkin . . ? toisti Violet tuskallisesti ja kuivasi salaa kyöneleensä.

— Niin, Violet, paha lääke on nautittava aina niin nopeasti kuin mahdollista. Niinpä on laita tässäkin asiassa. Mitä itse arvelet?

— Minä en ymmärrä, vastasi Violet ja huokasi syvään; minä olen kirjoittanut hänelle useita kertoja, mutta en ole saanut mitään vastausta. Kaksi kuukautta sitten sain häneltä viimeisen kirjeen, jossa hän lupasi tulla Eurooppaan — ensin Pariisiin — ja sitten Lontooseen tapaamaan minua.

— Oliko kirje aivan sellainen, kuin sinä odotit sen olevan? kysyi majuri.

Violet epäili hetken, mutta vastasi kuitenkin totuudenmukaisesti:

— Ei. Se oli niinkuin kirje — ystävältä.

Majuri nousi ja sanoi:

— Minä otan asiasta selvän. Miljonääri sellainen kuin Nugent, ei voi unohtaa kynttilänsä vakan alle. Minä etsin hänet käsiini, vaikka minun pitäisi purjehtia kymmenen kertaa valtameri ristiin rastiin.

— Sinä olet niin hyvä minua kohtaan, eno, sanoi

Violet; mutta ymmärräthän — jos hän ei enää välitä minusta —.

— Niin et sinäkään enää välitä hänestä, täydensi majuri. Niin sinun tulee sanoa ja niin sinun tulee tuntea.

Nuori tyttö pudisti päätään.

— Oh, sanoi majuri, pudista vaan päätäsi, mutta minä en aio antaa sinun pilata elämäsi, niinkuin miss Letty teki, rakastamalla muuatta lurjusta. Sinä olet onneksi vielä nuori, ja jos mr Nugent pettää sinut, suret sinä sitä vähän aikaa, mutta pian sinä kuitenkin taas saat uutta elämänhalua.

— En koskaan, eno, sanoi Violet. Minä en voi milloinkaan rakastaa ketään muuta kuin häntä.

— Lorua! lausui majuri. Yhdeksäntoista vuotias ei saa puhua niin. Ensi rakkaus menee aina ohi niinkuin tuhkarokko.

— Oletko sen itse kokenut? kysyi Violet.

— Olen. Yhdeksäntoista vuotiaana minä rakastuin isäni keittäjäntäreen. Hän oli hyvin kaunis ja laittoi kerrassaan mainioita omeletteja. Hän meni naimisiin erään ruokakauppiaan kanssa, mutta minä sentään kestin sen iskun. Vasta kolmenkymmenen vuotiaana tapasin Lettyn — ja häntä olen rakastanut siitä saakka.

Violet puristi hänen kättään, mutta ei sanonut mitään.

— No, kas niin, virkkoi majuri reippaasti. Älä nyt ole suruissasi; tästä me kyllä selviämme. Koeta olla yhtä iloinen kuin miss Lettykin. Hänellähän on suru kannettavanaan — minä sen tiedän, vaikk'ei hän siitä mitään puhu. Mutta minä olen varma siitä, että hän kiinnitti Pojuun suuria toiveita.

— Voi! huudahti Violet osaaottavasti. Minä tiedän, miten pettynyt hän nyt on. Hän oli muodostanut itselleen eräänlaisen Poju-ihanteen.

— Samoin kuin sinä olet muodostanut itsellesi Maxihanteen, virkkoi majuri hyväntahtoisesti? Minkähän tähden kaikki kauniit ja hyvät naiset luulevat miehiä paljon paremmiksi kuin he todellisuudessa ovat. Me miehet emme sitä ansaitse — me epäonnistumme aina päämaailmme saavuttamisessa.

— Et kuitenkaan sinä, eno, virkkoi Violet.

— No, no, älä vaan muodosta *minusta* mitään ihanetta, lapsi, sanoi majuri nauraen. Minä olen vain eräänlainen jöröjussi, jolla on ankara kunniantunto. Mutta koe-tahan nyt vapautua ikävistä ajatuksistasi ja pidä miss Lettyä esimerkkinäsi.

Samana iltana puheli miss Letty Violeten kanssa pitkän aikaa. Kun nuori tyttö oli täysin purkanut sydämensä vanhalle ystävättärelleen, tunsu hän mielensä paljon kevyemmäksi. Mutta tuskin viikkoa tämän jälkeen puhuttiin Parisin, Lontoon ja New-Yorkin hienostojen keskuudessa suuresta skandaalista. Majuri Desmond kuuli siitä klubilla, ja hän ajoi heti miss Lettyn luokse.

— Missä on Violet? kysyi hän kiivaasti heti sisään astuttuaan.

— Rakas Dick! Mitä on tapahtunut? kysyi miss Letty pelästyneenä. Violet on teatterissa muutamien ystävättäriensä kanssa.

— Nyt on kaikki ohi! sanoi majuri ja vaipui lähimmälle tuolille. Hän saa kuulla kaikki ennenkuin ehtii edes kotiin.

— Mitä sitten? Te teette minut ihan rauhattomaksi, Dick! Onko tapahtunut joku onnettomuus?

Miss Lettyn koko ruumis vapisi, ja kun majuri sen huomasi, kirosi hän itseään. Hän nousi, tarttui miss Lettyä kädestä ja johdatti hänet istumaan.

— Olen minäkin ajattelematon, kun pelotan teidätkin!

Istukaa nyt, Letty, ja rauhoittukaa. Te tarvitsette kaikki voimanne lohduttaaksenne Violetea. Se kirottu Nugent on karannut lordi Wantyn vaimon kanssa — se roisto! Jospa minä joskus —!

Hän vaikeni miss Lettyn viittauksesta.

— Odottakaa vähäsen, Dick, sanoi hän väsyneesti. Minä en oikein ymmärrä. Sanoitteko, että Max Nugent on karannut toisen miehen vaimon kanssa?

— Niin on tapahtunut. Se on mainittuna kaikissa sanomalehdissä. Lady Wanty on hyvin kaunis. Max Nugent on hänet vietellyt mukaansa. He saapuivat eilen aamulla etelä-Ranskaan — Nugentin huvipursi odotti Marseillessa — ja nyt he ovat poissa — Jumala tietää missä. Ja tietysti jokainen hyväksyy Nugentin teon siksi, että hän on miljonääri.

— Violet parka! sanoi miss Letty. Lapsi raukka. Mitä me nyt teemme, Dick? Hän palaa jo pian teatterista. Meidän ei tule näyttää surullisilta — me emme saa liian paljon valittaa.

— Valittaako? Minun mielestäni meillä on enemmän syytä onnitella häntä sen johdosta, että hän on päässyt huonosta miehestä.

— Vaiti, sanoi miss Letty, Violet on jo eteisessä.

Majuri kuunteli henkeään pidättäen. Kuului selvästi, miten hän sanoi: „Hyvää yötä! Kiitos hauskasta illasta.“

Majuri katsahti hämmästyneenä miss Lettyyn ja virkkoi:

— „Hauska ilta!“ Hän ei siis vielä ole kuullut —

Samassa Violet astui sisään kauniina ja kukoistavana.

— Eno Desmond! huudahti hän hymyillen. Sinä täällä!

Majuri katsoi kummastuneena Violetea, joka näytti äkkiä muuttuneen nuoresta tytöstä kehittyneeksi naiseksi.

— Niin — minä — minä olen täällä! sammalsi hän.

Violet kiersi käsivartensa hänen kaulaansa ja katsoi

häntä silmiin avoimesti ja vapaasti, niin että majuri vallon hämmentyi. Sitten polvistui hän miss Lettyn tuolin viereen ja sanoi:

— Rakas miss Letty! Miksi olette valvonut ja odottanut minua? Teidän täytyy jo olla väsynyt! Ja eno Desmondkin on tullut näin myöhään!

Miss Letty ja majuri katsoivat ihmetellen toisiinsa. Tiesikö hän vai eikö tiennyt? Mutta Violet sanoi merkittävästi loiste silmissään:

— Rakas eno! Älä ole onneton minun tähteni! Minä tiedän, miksi sinä olet tullut tänne — minä tiedän kaikki!

— Todellako, Violet? sanoi miss Letty ja tarttui hänen käteensä. Oletko sinä aivan varma siitä?

— Olen. Violet nousi ja hänen kasvojensa ilmetodisti suurta halveksumisen tunnetta. — Niin, minä tiedän. — Minä luulin häntä gentlemaniksi, mutta hän onkin roisto. Hänen rakkautensa minuun ei olekaan ollut oikeata rakkautta — se on ollut vain turhaa kuvittelua. Minäkään en voi rakastaa sellaista miestä, joka on tehnyt kunniantoman teon. Jos joskus tapaan Max Nugentin, menen hänen ohitse silmäämättäkään häneen.

— Kas, siinä puhuu Jack Morrisonin tytär! huudahti majuri. Sinulla on sittenkin isäsi luonne. Hyvä! Anna Nugentin mennä hemmettiin — anteeksi!

— Odota, eno! sanoi Violet ja katsoi hellästi miss Lettyn surullisiin kasvoihin. Teidän ei pidä luulla, etten minä kärsisi. Kun minä sain kuulla tuon kauhean uutisen, olin vähällä kuolla. Se oli hirveätä! Mutta te olette olleet minua kohtaan niin hyviä, että minä olisin kiittävämmän olento maailmassa, jos ajattelisin vain omaa itseäni. Minä ajattelen teitä molempia — ja se antaa minulle voimaa kestää tuskani, jonka toivon voittavani.

Nyt hänen ylpeytensä ei kestänyt enää; hän kätki

kasvonsa miss Lettyn helmaan ja purskahti itkuun. Miss Letty silitti hellästi hänen suortuviaan ja antoi liikutetulle majurille salaa merkin lähteä. Hän nyökkäsi ja poistui, mutta kun hän tuli ulos, hän huudahti:

— Jumala armahtakoon minua! Nuo naiset, ne voitavat kaikki. Jos heidän sydämensä särkyä, sanovat he, että kipu on heille suloista. Kyllä me miehet sentään olemme aika lurjuksia. Me emme ansaitse, että meillä on ollut äitejä!

Hän hiipi portille, heitti lentosuudelman ikkunaan ja lähti.

YHDESTOISTA LUKU.

Myrskyn jälkeen seuraa aina tyyni, ja niin virkistyi vähitellen Violetekin saamansa ankaran iskun jälkeen. Mutta hänen kärsimyksensä uudistui jälleen, kun Max Nugent, joka oli ehtinyt kyllästyä suhteeseensa lady Wantyn kanssa, äkkiä jätti hänet ja alkoi hieroa rauhaa Violeten kanssa, jota hän oli niin syvästi loukannut. Kerta toisensa jälkeen kirjoitti mr Nugent hänelle ja rukoili anteeksiantoa, mutta hän ei saanut mitään vastausta. Violet tiesi, ettei hän koskaan voisi luottaa tuohon nuorukaiseen. Max kirjoitteli kuitenkin edelleen, vaikka majuri aina palautti hänen kirjeensä. Violet tulikin hyvin iloiseksi, kun hänen enonsa ja miss Letty päättivät matkustaa hänen kanssaan ulkomaille, Ranskaan, Italiaan ja Espanjaan, joten tuo nuori tyttö vapautui rakastajansa tungetteluilta. Matka olikin Violetelle erinomainen lääke, joka vahvisti hänen sieluaan ja ruumistaan. Palermossa oleskellessaan majuri sai eräältä vanhalta toveriltaan kirjeen, missä m. m. oli seuraavat rivit.

„Sinä pyysit minua ilmottamaan, jos sattuisin saamaan jotain tietoja D'Arcy-Muirin pojasta. Nyt voin sinulle kertoa, että hän suoritti tutkintonsa erittäin loistavasti, mutta pari päivää sitten erotettiin hänet juopumuksen ja mellakoimisen vuoksi. Tämä on surullinen juttu. Poika parka on kai perinyt juomahalun isältään. Hän on nyt turmellut sotilasuransa ainaiseksi.“

Majuri tuli tästä tiedosta hyvin surulliseksi ja virkkoi lopuksi:

— Jumala meitä armahtakoon! Näyttää siltä kuin muutammat ihmiset eivät olisi soveliaita asumaan tällä taivaan-kappaleella. Maapallo on kaunis ja kaikki täällä on hyvin järjestetty, mutta muutammat ihmiset aiheuttavat itse itselleen suruja ja huolia. „Erotettu juopumuksen tähden“. Mitähän sanoo Letty kaikesta tästä? Majuri huokasi syvään — ja vähän aikaa mietittyään hän tuli siihen lop-pupäättökseen, ettei hän puhuisi Letylle mitään koko asiasta.

— Säilyttäköön hän pikku ihanteensa, sanoi hän, minä en tahdo tahrata Pojun kuvaa hänen sielussaan. Uskoo-han hän Harry Raikesiinkin — uskokoon siis myös Pojuun.

Keväällä samana vuonna he palasivat takaisin Lontooseen ja asettuivat elämään hiljaista elämää, että Violet voisi valmistua uuteen tehtäväänsä, nimittäin suorittaa sairaanhoitajattaren kurssin. Tuo nuori tyttö tunsii suurta onnentunnetta voidessaan hoitaa ja lohduttaa sairaita. Hänen ei olisi tarvinnut tehdä työtä, sillä miss Letty oli testamenteerannut hänelle melkoisen summan, ja majuri Desmondinkin omaisuus tietysti lankeisi hänelle. Mutta Violet tahtoi tulla sairaanhoitajattareksi — hän tunsii, että se oli hänen kutsumuksensa. Niinpä alkoikin tuo nuori tyttö tehdä ankarasti työtä ja saavuttikin luonnollisen seurauksen: täydellisen edistyksen. Max Nugent oli jo aikoja siten lakannut kiusaamasta häntä kirjeillään, ja se ilahutti Violetta suuresti. Hänen pettymyksensä oli aiheuttanut hänet nyt tuntemaan suurta vastenmielisyyttä avioliittoa kohtaan.

Siinä samassa Lontoossa, missä Violet joka päivä työskenteli sairashuoneella, missä majuri jakoi aikansa vuo-

roin klubielämään, vuoroin seurusteluun miss Lettyn kansa, joka päivä päivältä kävi yhä sairaloisemmaksi ja istui vain kotona koruompeleineen, siellä harhaili Poju, joka tietämättään oli ollut rengas näiden ihmisten ketjussa, kuin hylky valtamerellä. Hänen vanhempansa pitivät hänen erottamistaan suurena loukkauksena itseään kohtaan, ja kapteeni D'Arcy-Muir tuo kunnan gentlemanni, joka nyt oli puoleksi halpautunut, ei jaksanut muuta kuin kut-sua poikaansa „senkin kanaljaksi“.

Vihdoin voi hän kuitenkin huudahtaa:

— Sinä et ole minun poikani! Hitto soikoon, minä olen aina ollut gentlemanni, — minun isäni oli gentlemanni — mutta sinä, sinä olet roikale! Kun minä olen tyhjentänyt lasin, olen sen tehnyt gentlemannin tavoin, mutta sinä olet käyttäytynyt toisella tavoin. Parasta on, että otat pestin pataljoonaan tavallisena sotilaana, minä en voi sinua elättää.

Poju kuunteli ja vaikenä. Eihän hyödyttänyt sanoa mitään. Isä vain kiroisi ja haukkuisi entistä pahemmin. Entä äiti? Hänkään ei lausunut ainoatakaan anteeksiannon sanaa. Hän vain peitti kasvonsa esiliinallaan ja virkkoi valittaen.

— Niin käy aina, kun hyvät äidit tekevät kaikkensa poikansa eteen. He saavat poikkeuksetta kärsiä. Sinä olet särkenyt minun sydämeni, Poju, äitisi sydämen. Minusta tuntuu, niinkuin sinä et olisikaan minun Pojuni. En todellakaan tiedä, mitä sinä nyt rupeisit tekemään. Tiedäthän, ettemme ole varakkaita — meillä ei ole varaa antaa sinun oleksia laiskana.

Pitkänä, kalpeana, kauniina, mutta kasvoillaan kuvamatonta halveksimisen leima, seisoi Poju hänen edessään. Väsyneesti hymyillen hän virkkoi:

— Älä ole levoton, äiti. Minä kyllä ansaitseen leipäni
— rupeanpa sitten vaikka kadunlakaisijaksi. Hyvästi.

— Minne sinä menet? kysyi äiti hieman tuskallisena.

— Välitätkö sinä siitä? virkkoi Poju, naurahtaen katkerasti. Minä menen hemmettiin — luulemma.

— Voi rakkaani, voi rakkaani! valitti äiti. Kun minä ajattelen, mitä kaikkea olen uhrannut sinun tähtesi — ja mitä kaikkia huolia minulla on ollut, niin tuntuu tämä kolaus kerrassaan kauhealta. Minusta on tullut marttyyri, täydellinen marttyyri. Miksi sinä et nyt käänny miss Lettyn puoleen?

Silloin kuohahti Pojun sisu.

— Miss Letty! Hän tahtoi kerran ottaa minut omaksi lapsekseen, mutta sinä et siihen myöntynyt. Sinä et myöntynyt! Jos olisin saanut olla hänen luonaan, olisi minusta ehkä tullut kunnan mies — mutta mennä hänen luokseen nyt — en, sitä en tee. En koskaan!

Hän kääntyi ja lähti huoneesta sanomatta sen enempää. Hänellä oli taskussaan pari kolme puntaa, ja hän päätti, välttääkseen enempiä valitusvirsiä, vuokrata itselleen jostain halvan huoneen ja hankkia elatukseksi mitä työtä tahansa.

Erään toverinsa avulla hänen onnistui saada kirjanpitäjän paikka eräässä konttoorissa. Hän sai tosin tehdä ankarasti työtä, mutta hän suoriutui siitä kunnialla, ansaiten siten kylliksi elääkseen. Välisti hän tuumi ruveta näyttelijäksi.

Hän alkoi käydä usein teattereissa ja tutkia näyttelijäin taidetta. Väliin se häntä huvitti, väliin ei. Mutta tuolle nuorukaisraukalle oli kuitenkin parempi oleskella ihmisten parissa, kuin istua yksinään kotona hautomassa elämänsä onnettomuutta. Muuanna iltana hän näki teatterissa erään naisen, joka oli hyvin miss Lettyn näköinen,

ja silloin muistivat hänelle mieleen kaikki lapsuuden tapah-
tumat. Ja näytännön loputtua hän riensi eteiseen katso-
maan, sattuisiko miss Letty todellakin olemaan teatterissa,
tai majuri Desmond. Hänelle aikoi Poju kertoa onnetto-
muudestaan, joka itse asiassa ei ollut kokonaan hänen
oma vikansa. Muuan „korkeampi“ upseeri oli vietellyt
hänet juomaan ja nauranut hänelle, kun hän oli tullut juo-
vuksiin. Kun asiasta toimeenpantiin tutkimus, onnistui
upseerin pelastaa nahkansa, mutta Poju parka erotettiin.
Niin, hän päätti kertoa kaiken majuri Desmondille — hän
päätti tehdä sen jo seuraavana päivänä. Hän oli juuri
aikeissa poistua teatterista, kun joku arasti kosketti häntä
olkapäähän ja viono ääni lausui:

— Pyydän anteeksi — mutta rohkenenko — rohke-
nenko pyytää teitä hankkimaan minulle ajurin. Olen ka-
dottanut isäni tungoksessa — olen aivan yksin.

Poju kääntyi; hän aivan hämmästyi sen neitosen kau-
neutta, joka häntä puhutteli. Hänellä oli suuret, tummat
silmät ja komea, kiharainen tukka. Poju kohotti hattuaan
ja punastui siitä suuresta kunniaista, että sellainen ihana
kaunotar häntä puhutteli.

— Tahdotteko tehdä sen? kysyi tyttö uudelleen. Minä
tiedän, että on tyhmää pyytää teiltä sellaista palvelusta
— mutta isäni on jo varmasti ajanut kotiin muutamien
ystäviensä kanssa. Olen kovin hermostunut — en ole
koskaan ennen jäänyt yksinäni.

— Minä hankin teille ajurin heti, sanoi Poju, joka
vähitellen tointui hämmästyksestään. Odottakaa täällä etei-
sessä niin kauan.

Poju riensi ulos kadulle. Hänelle ei ollenkaan tullut
mieleen, että tuo nuori kaunotar olisi yhtä hyvin voinut
kääntyä jonkun teatterin ulkopuolella olevan poliisimiehen
puoleen, mikä menettely olisi ollut sopivampaakin. Hän

löysi kuitenkin pian erään ajurin ja kiiruhti senjälkeen takaisin odottelevan neitosen luo.

— Voi, kiitos, kiitos! Mutta ettekö tahdo seurata minua. Tehkää se, minä pyydän. Tulkaa mukanani isäni luokse. Hän tulee siitä hyvin iloiseksi. Tytön viaton, lapsellinen pyyntö oli kerrassaan liikuttava. Minä pelkään kovasti matkata yksinäni. Olkaa siis hyvä ja saattakaa minua, ainakin portille.

— Hyvä, virkkoi Poju, minä tulen.

Hän auttoi tytön vaunuihin ja saatuaan tietää osoitteen ja ilmoitettuaan sen ajurille, istuutui hän kaunottaren viereen, kerrassaan ihastuneena siitä, että hän sai suojella niin ihanaa olentoa.

— Miten hauskaa! huudahti neitonen. Nyt tunnen olevani turvassa. Te ehkä tahdotte tietää minun nimeni. Minä olen Leonore de Gramont, aatelismies, markiisi de Gramontin ainoa tytär.

Poju tunsii punastuvansa. Hän sai istua ranskalaisen markiisin tyttären vieressä.

— Isällä on kaunis linna Ranskassa, jatkoi ihastuttava Leonore. Mutta hän pitää Englannista — pitää kovin paljon — niin paljon, että hän mieluummin asuu pienissä, yksinkertaisissa huoneissa, kuin linnoissaan Ranskassa. Ja hän oikein rakastaa englantilaisia. Hän ihailee heitä. Oletteko te englantilainen?

— Olen, vastasi Poju. Nimeni on Robert D'Arcy-Muir. Olen kapteeni D'Arcy-Muirin ainoa poika.

Samassa vaunut pysähtyivät, ja Poju auttoi neitosta astumaan maahan. Tämä virkkoi:

— Seuratkaa minua sisään.

Poju epäili — maksoi ajurille — ja sammalsi:

— Mutta isänne — markiisi —

— Hän ihastuu suuresti, lausui kaunis Leonore. Tul-

kaa nyt — teidän tulee syödä illallista meidän kanssamme — tulkaa! Ja ennenkuin Poju huomasikaan, seisoi hän kookkaan, punakan gentlemannin edessä, jonka Leonore esitti —

— Isäni, markiisi de Gramont.

Ja sillä aikaa kuin Poju kumarsi syvään herra markiisille, vaihtoi tämä ja neitonen keskenään merkitsevän silmäyksen, joka varmaankin olisi ihmetyttänyt heidän teeskentelemätöntä vierastaan, jos hän olisi sen huomannut.

— Rakas isä, sanoi Leonore hyväilevästi, kuinka sinä saatoit jättää minut sillä tavoin teatteriin? Herra D'Arcy-Muir on hyväntahtoisesti saattanut minut kotiin — ellei hän olisi ollut niin ystävällinen, niin missä luulisit minun nyt olevan, isä?

Markiisi näytti nyt ymmärtävän.

— Rakas lapsi, minua pahottaa tämä tapaus suuresti. Minä luulin sinun jo menneen kotiin joittenkin ystäväsi kanssa. Mutta olihan kuitenkin onni, että onnistuit saamaan noin kohteliaan ja kauniin kavaljeerin seuraasi. Olette tervetullut kotiimme, poikaseni. Olemme juuri alottaneet syödä illallista. Tehkää hyvin ja tulkaa ottamaan siihen osaa!

Markiisi näytti tien. Leonore riisui vaipan yltään, tarttui nuorukaista käsivarresta ja johti hänet suureen huoneeseen, missä oli katettu illallispöytä, jonka ääressä istui muutamia punakoita, huolettoman ja itsetietoisien näköisiä miehiä. Poju esitettiin parooni D'Arcy-Muirin pojaksi, mikä seikka häntä suuresti kummastutti. Mutta hän ajatteli, että kun hänen isäntänsä on markiisi, niin olivat kai nuo muutkin herrat hyvin korkea-arvoisia, jonkavuoksi häntä ei voitu esittää tavalliseksi kuolevaiseksi. Se seikka Pojua peloitti, että jos tuo seurue sattuisi tietämään, että hänet

oli erotettu koulusta. Tätä ajatellessaan kohosi veri hänen poskilleen.

— Juotteko samppanjaa, herra D'Arcy-Muir? kysyi markiisi häneltä kohteliaasti, ojentaen hänelle lasia.

— Kiitos, kyllä! Ja Poju nosti lasin huulilleen, sekä kumarsi kauniille Leonorelle, joka istui hänen vieressään. Leonore kumarsi takaisin ja hymyili. Vähän ajan kuluttua kävi puhelu hyvin vilkkaaksi ja meluisaksi. Juteltiin jos jostakin, ja Pojun mielestä oli noilla gentlemanneilla varsin merkilliset kunniakäsitteet.

— Hitto soikoon! huudahti muuan seurueen jäsen, Rikastuminen on kaikkein tärkeintä maailmassa. Rahaa, rahaa, se on pääasia! Kansa ei välitä siitä, olemmeko me kunniallisia vai emmekö.

— Oletteko nähneet sitä uutta tyttöä Harem-teatterissa? kysäsi joku. Hän on sellainen pikku houkkio! Hän ei osaa ollenkaan teeskennellä. Jonkun pitäisi häntä opettaa. Kaikki nauroivat.

— Hän on todellakin houkkio. Jos hän myöntyisi johtajan tahtoon, voisi hän ansaita tuhansia —

— Gentlemannit, keskeytti heidät markiisi, minun täytyy huomauttaa, että tyttäreni on läsnä.

Poju katsahti häneen ihastuneena. Häntä oli jo kauan harmittanut kaikki se roska, mitä nuo miehet juttelivat kauniin Leonoren kuullen. Muuan seurueen jäsen oli heittänyt hänelle lentosuukonkin. Poju kiihoittui kiihoittumistaan. Hän oli syönyt hyvin vähän, mutta sensijaan juonut paljon. Markiisin antamasta merkistä hän nousi ja seurasi seuruetta erääseen sivuhuoneeseen, missä hänelle tarjottiin savuke. Mutta tuskin oli hän ehtinyt saada sen huulilleen, kun kaunis Leonore tarttui siihen, sytytti sen, vei sen hetkeksi ruusunpunaisille huulilleen, ojentaen sen sitten takaisin Pojulle, joka tästä aivan huumaantui. Hän

huomasi, että pelipöytä vedettiin esiin, ja markiisi kysyi, haluttiko häntä hiukan pelata muun seurueen kanssa.

— Mistä on kysymys? kysyi Poju käheästi. Minä en ole juuri taitava korttipelissä. Oletteko te? Sen kysymyksen teki hän Leonorelle.

— Oh, en! Minä en pelaa koskaan. Minä ainoastaan katselen. Pelatkaa te vaan.

Poju siirtyi toisten seuraan ja oli pian täydessä pelinnossa. Hän ei juuri paljon tiennyt, mitä hän teki, vaan seurasi markiisin neuvoja sekä suloisen Leonoren ohjeita, joka, seisoen hänen takanaan yhtämittä kuiskaili: Jos olisin teidän sijassanne tekisin noin ja noin —. Kaikki pyöri sekaisin Pojun ympärillä, ja hän havahti tietoisuuteen vasta kun markiisi kosketti häntä ja virkkoi:

— Ettekö halua pelata enää? Suokaa anteeksi, että huomautan teidän jo hävinneen viisisataa puntaa!

Poju ryntäsi ylös tuoliltaan.

— Mitä te sanotte! Viisisataa puntaa! Nonsens! Minä luulin, että me pelasimme vain hovin vuoksi — noin vain viidenkymmenen äyrin panoksilla —

— Eihän toki, virkkoi markiisi kohteliaasti hymyillen — Teillä ei ole tähän saakka ollut onnea pelissä, mutta jos tahdotte jatkaa, voitte ehkä voittaa takaisin sen, minkä olette hävinnyt.

Mutta Poju seiso i edelleenkin aivan hämmennyksissään.

— Olen hävinnyt viisisataa puntaa! Voi jumalani! Hän talttui kuitenkin pian ja kysyi:

— Kenelle olen tuon summan velkaa?

Seurueen jäsenet naurahtivat ivallisesti.

— Oh, voittajille, hyvä herra. Markiisi selittää teille kaikki. Älkää olko surullinen — hän kyllä järjestää asian.

— Minua ilahuttaa suuresti voidessani olla teille palvelukseksi, herra D'Arcy-Muir, sanoi markiisi heti. Teidän

ei tarvitse muuta kuin antaa minulle kirjallinen sitoumus siitä, että maksatte summan takaisin kymmenen päivän kuluttua, niin on viisisataa puntaa heti käytettävissänne.

— Maksaa takaisin! — Mutta minulla ei ole viittä-sataa puntaa!

-- Eikö? Se on hyvin ikävää! Mutta isänne kai voi vastata puolestanne? Pelivelka on kunniavelka — ellei sitä makseta, voi siitä seurata suuriakin ikävyyksiä. Mutta älkää nyt toki olko huolestunut, poikaseni! Minä suostun odottamaan neljätoista päivää.

Poju vaikenä. Hänen kasvonsa olivat kalman kalpeat ja silmänsä veripunaiset. Äkkiä meni hän hymyilevän isännän luo ja katsoi häntä suoraan silmiin.

— Minä ymmärrän. Minä huomaan nyt, mitä miehiä te olette ja mihin loukkuun te olette minut vienyt. Hyvä. Minä kirjoitan teille sitoumuksen ja neljätoista päivän kuluessa hankin minä teille rahat keinolla millä tahansa.

— Hyvä, sanoi markiisi ja meni kirjoituspöydän luo, kirjoittaen nopeasti paperilipulle muutamia rivejä, jotka Poju yhtä nopeasti allekirjoitti.

— Kiitos, virkkoi ranskalainen, saadessaan takaisin paperin, mutta hän välitti nuoren miehen tuimaa katsetta. Haluatteko pelata vielä?

— Pelatako? Ei minua haluta. Jos olisin tuntenut teidät paremmin, en olisi ollenkaan ryhtynyt pelaamaan. Poju meni sitten ihastuttavan Leonoren luo ja tarttui häntä kiivaasti käsistä, kun tämä tahtoi vetäytyä syrjään. Te — te johdatitte minut tänne. Niin, te, jota minä luulin kunnialliseksi ja viattomaksi tytöksi. Hän heitti inholla tytön kädet omistaan, kääntyi ja poistui huoneesta.

Tultuaan alas kadulle, hänen ensimmäinen ajatuksensa oli itsemurha — sitä seuraava: miss Letty. Hän käveli kiivaasti eteenpäin, tuskin tietäen, missä hän oli. Hänen

päässään paloi, hänen sydämensä löi rajusti, ja koko hänen olentonsa vapisi sen vääryyden vuoksi, jota oli harjoitettu häntä kohtaan. Hänen lapsuutensa oli ollut surullinen ja yksinäinen — poikavuosinaan hän oli kokenut vain pettymyksiä — hän oli vanhentunut, ehtimättä ollenkaan olla nuori. Miss Letty! Kun Poju nyt tässä onnettomassa tilassaan ajatteli häntä, kyyneltyivät hänen silmänsä. Hän ajatteli:

— Minä en kerro miss Lettylle, miten jouduin pelaajien joukkoon — minä vain yksinkertaisesti kysyn häneltä, tahtooko hän lainata minulle rahaa. Jos hän antaa, selitän sitten vasta kaikki. En luule hänen kieltäytyvän.

Vielä samana päivänä kirjoitti hän ystävättärelleen seuraavan kirjeen:

„Rakas miss Letty.

Minä pelkään teidän luulevan, että minä olen ollut kovin välinpitämätön, kun en ole kertaakaan kirjoittanut teille näiden monien vuosien kuluessa, sekä että teen hyvin alhaisesti, kun nyt tällaisessa asiassa käännyn teidän puoleenne. Toivon kuitenkin teidän koettavan ajatella minusta mahdollisimman hyvää. Olen sattumalta joutunut hyvin ahtaaseen asemaan ja olen suuressa rahan tarpeessa. Tahdotteko lainata minulle? En voi sanoa, milloin voin maksaa takaisin, mutta minä luulen, ett'ette te ole hyvin ankara velkoja.

Teidän
Pojunne.“

Kello kymmenen aikaan päivällä jätti hän kirjeen postiin ja kello kahdeksan saman päivän illalla hän sai vastauksen. Kirje, jossa oli viidenkymmenen punnan mak-suosotus, oli seuraava:

„Rakas Pojuni.

Minua ilahuttaa suuresti saada kuulla jotain sinusta.

Pyydän sinun vastaanottamaan pienen lahjan. Vaihda paperi rahaksi pankissani. Jos käyt kertomassa minulle vaikeuksistasi, tahdon mielelläni sinua auttaa. Olen melkein aina kotona, sillä minä olen nyttemmin melkein invaliidi.

Vanha ystävättäresi
Letitia Leslie."

Kirje putosi Pojun kädestä ja hän katseli epätoivoisena vekseliä. Viisikymmentä puntaa! Miten tyhmää, ettei hän ollut maininnut miss Lettylle koko summan suuruutta. Ja hän luki kirjeen uudelleen.

— Eiköhän olisi parasta mennä hänen luokseen? tuumi Poju. Mutta jos minä menen, täytyy minun siinä tapauksessa kertoa hänelle, että minut on erotettu koulusta — ja että olen pelannut — eikä hän silloin voi uskoa muuta, kuin että minä olen täydellinen lurjus. Miss Letty on jo vanha, ja minä saattaisin tehdä hänet niin murheeliseksi, että hän kuolisi. Hänhän on niin paljon pettynyt minun suhteeni.

Hän katseli jälleen vekseliä, ja niinkuin musta pilvi kohooa taivaanrannalle, alkoi muuan ajatus hiipiä hänen sieluunsa. Hän istui ja hypisteli vekseliä, mutta tuli yhä kalpeammaksi ja kalpeammaksi.

— Ihmisten tulisi aina kirjoittaa maksuosotuksiin summan suuruus myös kirjaimilla. — Miss Letty oli kirjoittanut summan vain numeroilla.

Hän laski vekselin pöydälle ja meni aikaisin vuoteeseen. Mutta hänellä oli rauhaton yö, ja kauheat unet vaivasivat häntä. Hän näki unissaan markiisin ja Leonoren sekä sen upseerin, joka oli juottanut hänet juovuksiin. Vanhempiaan hän ei ollenkaan ajatellut — he eivät herättäneet hänessä minkäänlaista myötätuntoa. Mutta sensijaan hän muisti Lörppö-Jaakon viimeiset sanat: „Minä muistelen teitä, niinkuin te olisitte kuollut.“

Hän nousi ylös aikaisin aamulla, istuutui kirjoituspöytänsä ääreen ja piirusteli jotain eri paperinlapuille. Pikaisen aamiaisen jälkeen hän lähti ulos. Hän meni miss Lettyn pankkiin, otti esiin vekselin ja ojensi sen kasöörille. Katsahtaen siihen tämä kysyi:

— Tahdotteko rahat seteleinä vai kultana?

Poju tuijotti vain eteensä eikä kuullut kysymystä. Kasöörillä oli kiire, ja hän teki kysymyksen uudelleen, kärsimättömästi sekä epäilevästi.

— Seteleitäkö vai kultaako?

— Seteleitä, vastasi Poju matalalla äänellä.

Kasoori käänsi vekseliä.

— Olette unohtanut kuitata tämän, sanoi hän, ojentaen hänelle vekselin ja kynän.

Poju tarttui kynään — mutta hänen kätensä vapisi. Kasööri katsoi häneen jälleen epäluuloisesti. Poju kuitasi, ja saatuaan vekselin takaisin meni kasööri pankin johtajan luo, ja palattuaan sieltä muutaman minuutin kuluttua, hän virkkoi kohteliaasti:

— Olkaa hyvä ja tulkaa takaisin tunnin kuluttua. Erään muotoseikan vuoksi me emme voi maksaa summaa ennenkuin silloin.

— Niinkö? virkkoi Poju kuoleman kalpeana.

— Oh, se on vain muotoseikka, toisti kasööri, tähyttäen terävästi Pojua. Johtajalla on nyt juuri hyvin kiire. Mutta jos tulette takaisin kello kaksitoista, saatte kuulla selityksen ja teille maksetaan rahat.

Poju nyökkäsi ja lähti sairaana pelosta. Ja samalla hetkellä hyppäsi muuan pankin virkamiehistä ajurin vauhuihin ja ajoi miss Lettyn luokse. Saisiko hän tavata miss Leslietä. Palvelija, joka avasi oven, ei ollut siitä oikein varma, sillä miss Leslie ei ollut oikein terve.

— Sanokaa, että asia on tärkeä ja että minä olen pankin virkamies.

Palvelija johdatti hänet etuhuoneeseen ja muutaman minuutin kuluttua kutsuttiin hänet miss Leslien luo.

— Anteeksi, että häiritsen teitä, virkkoi pankinvirkamies.

— Oh, se ei tee mitään, virkkoi miss Letty tavalliseen rakastettavaan tapaansa.

— Kasöörimme ei ole oikein varma tämän vekselin suhteen, jatkoi virkamies. Teillähän ei ole tapana nostaa näin paljon kerrallaan juoksevalta tililtänne.

— Mistä vekselistä on puhe? kysyi miss Letty. Antakaa minun katsoa.

Pankinvirkamies otti esiin vekselin ja ojensi sen hänelle. Miss Letty luki: „Maksakaa Robert D'Arcy-Muirille 500 puntaa.“

Hänen silmissään pimeni, hän tuskin näki eteensä, hän oli vähällä pyörtyä. Kooten viimeiset voimansa saattoi hän kuitenkin hallita itseään ja taittoi vekselin jälleen kokoon.

— Kyllä se on oikein, lausui hän heikosti ja koetti hymyillä — aivan oikein. Herra D'Arcy-Muir esitti kai itse tämän paperin.

— Hän itse, vastasi virkamies kohteliaasti, — mutta suokaa anteeksi, me arvelimme kuitenkin, että on sentään hyvä tiedustaa. Olen pahoillani, että olemme epäilleet syyttä. Mutta tämä viimeinen nolla ei ole oikein teidän käsialanne tapaista — ja kun summa oli näin suuri —

— Niin, niin, virkkoi miss Letty hymyillen. Minun käsialani ei ole enää yhtä varmaa kuin ennen — olen jo vanha. Kiitos vaivastanne — ja kiittäkää myöskin johtajaa. Sanokaa hänelle, että vekseli on oikea.

Virkamiehen poistuttua miss Letty seisoi liikkumattomana kuin kuvapatsas.

— Poju, Poju, kuiskasi hän. Sinun olisi pitänyt kuolla pienenä lapsena. Pikku Poju parka! Sinun olisi pitänyt kuolla.

Ovi avattiin hiljaa ja Violet, puettuna somaan harmaaseen sairaanhoitajatarpukuunsa, hiipi hiljaa sisään.

— Miss Letty.

Hän havahtui, kääntyi, koetti hymyillä ja puhua, mutta ei voinut.

Violet tuli levottomaksi ja kiirehti hänen luokseen.

— Rakas miss Letty! Mitä on tapahtunut?

Miss Letty huokasi syvään. Hän vapisi vielä.

— Ei mitään rakkaani! Minä vain ajattelin Pojua.

— Niinkö? Violet tuli vakavaksi, sillä hän huomasi, että asiat eivät olleet tolallaan, sillä miss Letty ei ollut maininnut Pojun nimeä moniin vuosiin. Miksi hän nyt juuri ajatteli häntä?

— Muuan pikku seikka muistutti minua äsken siitä ajasta, jolloin hän vielä oli lapsi. Hän oli kerrassaan kelpo pikku poika — niin herttainen — viaton —

Viimeisen sanan hän lausui tuskin kuuluvasti. Hän horjahti ja olisi kaatunut, ellei Violet olisi kiirehtinyt tukemaan häntä. Miss Letty pyörtyi. Siitä aiheutui suuri häätännys. Toinen palvelija lähetettiin hakemaan lääkäriä, toinen majuri Desmondia, joka saapui juuri kun hänen vanha ystävättärensä alkoi tulla tajuihinsa.

— Mikä tämän on aiheuttanut? kysyi majuri Desmond säikähtyneenä, nähdessään rakkaan Lettynsä kuoleman kalpeana.

— En tiedä, vastasi Violet. Minä löysin hänet seisomassa tuolin vieressä ja puhumassa itsekseen Pojusta.

Tohtori saapui ja selitti, että kyseessä oli hermokoh-
taus.

— Mutta pian te jälleen virkistytte, lausui hän, hy-
väillen sairaansa kaunista kättä.

Miss Letty katseli hymyillen kaikkia ja virkkoi:

— Niinpä niinkin, pian olen jälleen aivan terve.

Tohtori läksi, ja eteisessä virkkoi hän majuri Desmon-
dille:

— Hän voi elää vielä muutamia vuosia, mutta joka
tapauksessa on tämä lopun alkua.

Tohtorin lähdettyä majuri seisoi kuin paikkaansa nau-
littuna. „Lopun alkua“, toisti hän kauhistuneena. Lettykö
menisi pois ja tulisi enkeliksi Harry Raikesin kanssa ja
istuisi hänen kanssaan kultaisella istuimella —?

— Ei! Kautta Jumalan! Se ei saa tapahtua! Jos
Letty kuolee, on minunkin elämäni lopussa! huudahti hän
epätoivoisena.

Määrättyinä aikana palasi Poju pankkiin. Hän käveli
hitaasti ja näytti hyvin sairaalta. Kasööri tervehti häntä
hymyillen ja käyttäytyi erikoisen kohteliaasti.

— Kaikki selvää, sir, virkkoi hän ja alkoi lukea hä-
nelle seteleitä. Poju nojasi tiskiä vasten. Hän katsoi
kasööriin ja sanoi:

— Mainitsitte jostain muutoseikasta —

— Aivan oikein, sir, me lähetimme vekselin miss Les-
lielle ja kysyimme oliko se oikea —

— Ja hän —? kysyi Poju, huokaisten syvään.

— Hän sanoi, että vekseli on aivan oikea. Ymmär-
rättehän, meidän täytyy olla perin varovaisia — minua
pahoittaa, että teidän on täytynyt odottaa. Kas tässä rahat.
Olkaa hyvä ja laskekaa ne ennenkuin menette.

Vapisevin käsin laski Poju rahat, pisti ne taskuunsa
ja katsoen tyynenä kasööriin lausui:

— Hyvästi.

— Hyvästi, vastasi pankinvirkamies.

Suuren häpeäntunteen masentamana Poju oli siinä samassa kuin kasööri oli ojentanut hänelle rahat, tehnyt päätöksen, miten hän toimisi. Ja ettei mitään ehtisi sattua väliin, kiirehti hän heti kotiinsa, sulki rahat suureen kirjekuoreen sekä kirjoitti seuraavan kirjeen:

„Rakas, jalomielinen miss Letty.

En todellakaan tiedä, miten pitäisi kiittää teitä kaikesta hyvydestänne minua kohtaan, joka olen menetellyt kovin halpamaisesti. — Mutta minä tiedän, miten minun on meneteltävä, ja minä teen sen parhaan tahtoni mukaan. Lähetän tässä teille takaisin kaikki ne rahat, jotka kavaltamalla aioin teiltä ottaa. En voi ymmärtää, miksi te olette niin hyvä minua kohtaan, mutta teidän hyvyytenne on joka tapauksessa herättänyt minussa eloon kaikki parhaat tunteeni. Minä koetan tavalla tai toisella sovittaa, niin ett'ei teidän enää koskaan tarvitse kuulla mitään huonoa minusta. Jumala siunatkoon teitä, rakas, rakas miss Letty, suuresta hyvydestänne minua kohtaan.

Teidän onneton
Pojunne.

J. K. Minä tuon itse tämän kirjeen teille, mutta minä en nyt tällä hetkellä voi kestää teidän ystävällistä katsetanne.“

Poju kiirehti miss Lettyn asunnolle. Palvelijatar, joka avasi oven, näytti kalpealta ja väsyneeltä, ja hänen silmänsä olivat itkusta punaiset.

— Olkaa hyvä ja antakaa tämä paketti miss Leslielle, sanoi hän.

— Miss Leslie on hyvin sairas, niin että minä luulen, ettei hän tänään jaksa lukea kirjeitä.

Pojun sydän melkein lakkasi lyömästä.

— *Hyvin sairas* —! Mistä saakka?

— Eilisaamusta, sir. Hän sai äkillisen hermokoh-
tauksen.

Poju ei voinut olla hiljaa huudahtamatta. Se oli hänen syynsä. Hänen syynsä. Jos hänen vanha ystävä-
tärensä kuolisi, olisi se hänen syynsä.

— Antakaa tämä paketti hänelle, sanoi hän yhteenpu-
ristetuin hampain. Jollei hän itse voi sitä ottaa vastaan,
niin antakaa se sitten majuri Desmondille. Hän kyllä ym-
märtää. Ja kun miss Leslie tervehtyy, niin sanokaa, että
Poju pyysi tervehtiä häntä sydämellisesti.

Palvelijatar tuijotti hänen kalpeisiin kasvoihinsa ja su-
rullisiin silmiinsä.

— Ettekö tahdo tulla sisään hetkiseksi? kysyi palvelijatar.

— En, vastasi Poju. Minä en voi. Minä olen varas
ja roisto. Mutta kaikessa tapauksessa sanokaa hänelle,
että Poju pyysi tervehtimään häntä sydämellisesti.

Hän kiirehti pois, ja tyttö katsoi kummastuneena hänen
jälkeensä, paketti kädessä.

Kun Poju oli palannut kotiinsa istuutui hän hetkiseksi
tuumimaan. Rahojen jättäminen takaisin miss Lettylle oli
vaikuttanut sen, että hän saattoi nyt rauhallisemmin miet-
tiä asemaansa. Vapautuksen tunne valtasi hänet. Hän
oli säilynyt tekemästä rikosta -- hänet oli pelastanut hä-
nen lapsuutensa kaunis, armelias, hellä suojelijattarensa
miss Letty. Ja siksi tahtoi hän nyt osottautua hänen hy-
vyytensä arvoiseksi. Pitkän aikaa mietittyään hän kirjoitti
majuri Desmondille pitkän, selittävän kirjeen, hän kertoi
seikkailustaan teatterissa, käynnistään „markiisin“ luona
sekä pyysi majuria sanomaan miss Lettylle hyvän sanan
hänen puolestaan.

„Sanokaa hänelle“, kirjoitti Poju, „että hänen tekonsa

on herättänyt minussa uudelleen eloon kaiken sen hyvän, mitä minussa mahdollisesti vielä on. Mutta minä pyydän, älkää tulko minun luokseni, minä en voisi sitä kestää. Älkääkään myöskään lähettäkö minulle rahoja, sillä minä en mitenkään voisi ottaa niitä vastaan. Pyydän ainoastaan, että te huomenna sähkötätte minulle, miten rakas miss Letty jaksaa. Ja senjälkeen unohtakaa minut molemmat, kunnes jälleen saatte kuulla minusta.

Teidän 'Pojunne'.

(R. D'Arcy-Muir).“

Senjälkeen hän kirjoitti „markiisille“ seuraavan kortin:

„Olen jättänyt asiani vanhan ystäväni, majuri Desmondin hoidettavaksi, ja kyllä hän ottaa selvän kunniavelkani oikeasta laidasta.

R. D'Arcy-Muir.“

Liikutettuna ja hermostuneena hän vei molemmat kirjeet postiin ja saattoi tuskin nukkua yöllä, sillä niin jännittyneenä hän odotti seuraavan päivän tietoja. Hän sai kin heti aamupäivällä seuraavan sähkösanoman:

„Rohkeutta. Miss Lettyn tila parempi.

Desmond.“

Ja myöhemmin kirjeen: —

„Rakas Poju.

Se mitä sinulle on tapahtunut, on surullista, mutta hyvin tavallista, eikä nyt ole aikaa nuhteitten antamiseen. Miss Letty, joka on kerrassaan enkeli, ei ole maininnut mitään koko jutusta, enkä minäkään, ellei se käy välttämättömäksi, kerro hänelle, miten sinut vieteltiin Gramontin pieneen luolaan. Mutta älä ole levoton 'markiisin' vuoksi, sillä hän on yhtä vähän markiisi kuin sinä tai minä, ja hän luultavasti joutuu tekemisiin poliisin kanssa. Sinulla ei ole hänelle mitään 'kunniavelkaa'. Toivoisin,

että sinä antaisit minun käydä luonasi. Pieni keskustelu saattaisi olla hyväksi meille kummallekin, ja minä mahdollisesti voisin olla avuksi sinulle nykyisissä vaikeuksissasi. *Ole aina rehellinen*, niin kaikki käy hyvin.

Ystäväsi

Desmond.“

Poju huoahhti keventyneenä. Miss Lettyn tila oli parempi — Jumalan kiitos! Rahat oli jätetty takaisin, ja 'markiisin' kuva alkoi häipyä hänen mielestään. Entä nyt — mitä hän nyt tekisi? Vielä askel — ja kaikki oli selvää. Hän kirjoitti isännälleen, ilmoittaen eroavansa hänen palveluksestaan. Ja enempää ajattelematta hän kiirehti suoraa päätä sotilasvärväystoimistoon. Astuessaan sisään hän näki univormuun puetun miehen, joka poltteli savuketta.

— Oletteko te se upseeri, joka värvää sotilaita? kysyi Poju.

— Olenpa niinkin, nuori mies! Mitä olisi asiaa?

— Ei erikoista, vastasi Poju. Tahtoisin vain ottaa pestin.

Kersantti tarkasti häntä kiireestä kantapäähän.

— Hm! — Te olette gentlemanni, eikö totta?

— En ole siitä oikein varma, vastasi Poju, naurahtaen pakotetusti. Mutta minä koetan tulla siksi, kun pääsen sotilaaksi.

Kersantti löi häntä hyväntahtoisesti olalle ja virkkoi:

— Sellaisesta puheesta minä pidän. Olette kai terve ruumiin ja sielun puolesta, vai kuinka?

— Luulen olevani. — Ja Poju, jonka sydän lämpeni kersantin ystävällisyydestä, alkoi tuntea itsensä melkein onnelliseksi.

— Hyvä. Tässä teille pestiraha. Ja hän pisti hopeakolikon nuorukaisen käteen. Ja nyt: nimi, ikä ja muut

muodolliset seikat — ja sitten malja — ja Jumala kuningatarta varjelkoon!

Sitten Poju seurasi uutta päällikköään.

KAHDESTOISTA LUKU.

Kaksi vuotta oli kulunut viimeksi kerrotusta tapahtumasta, ja huolimatta lääkärin onnettomasta ennustuksesta eli miss Letty vielä. Majuri kuitenkin pelkäsi aina, että jonain hetkenä tuo hellä olento ryöstettäisiin häneltä. Ja huolimatta ankarasta leinistään hän kävi miss Lettyn luona yhtä säännöllisesti kuin ennenkin.

Kummaltakin heiltä oli Poju kadonnut näkyvistä; hän oli hävinnyt salaperäisesti ja selittämättömästi. Majuri oli turhaan kysellyt häntä hänen entisestä asunnostaan ja lopuksi kääntynyt hänen vanhempiansa puoleen. Jim raukka oleskeli nyt päivät päästään vuoteessa istuvassa asennossa melkein tylsänä, ja havahtui vain silloin, kun mainittiin hänen poikansa nimi, jolloin hän alkoi kiroilla. Majurin täytyi nyt tiedustaa asiaa rouva D'Arcy-Muirilta, joka heti alkoi itkeä ja nyyhkiä.

— Voi, älkää puhuko minulle Pojusta! sanoi hän. Ajatelkaa, mitä minä hänen äitinään olen saanut kärsiä. Minä olen suuresti pettynyt. Oh, kuinka paljon minä uhrasin hänen tähtensä! Ja kuinka paljon levottomuutta hän on minulle tuottanut!

— Minkälaista levottomuutta? kysäsi majuri terävästi. Minun mielestäni te olette tehnyt hänen hyväkseen mahdollisimman vähän.

— Vähän! toisti mrs D'Arcy-Muir. Minä olen uhran-

nut hänelle kaikkeni — kaikkeni! Minun ponnistusteni kautta hän pääsi kouluun Ranskaan —

— Olisi ollut parempi, jos hän olisi saanut olla Englannissa, keskeytti hänet majuri.

— Minä en saanut päivän enkä yön lepoa, ennenkuin onnistuin sijoittamaan hänet kouluun; ja sitten — sitten —

— Sitten tuli hänestä kone, joka tiedottomasti kävi eteenpäin — ja sitten hän joutui Sandhurstiin, ja sitten hänet erotettiin juopumuksen vuoksi, hänet, joka koko elämänsä oli nähnyt isänsä juovuksissa. Niin, rouva, sen me kaikki tiedämme. Mutta mikä hänestä *nyt* on tullut — sitä minä tahdon teiltä kysyä.

— En tiedä, vastasi mrs D'Arcy-Muir nenäkkäästi. Minä en ole kuullut hänestä mitään. Hän on hylännyt äitinsä. Hän on kiittämätön — luonnoton — kauhea! Välistä tuntuu minusta, kuin Poju ei olisikaan minun lapseni — olen kuullut puhuttavan lapsenvaihdoista — sillä Poju ei ole koskaan ollut sama senjälkeen, kuin hän oli miss Lettyn luona.

— Oh — te kurja nainen! huudahti majuri, lähestyen mrs D'Arcy-Muiria ja tuijottaen häneen raivostuneena. Teidän tulisi hävetä! Että te kehtaattekin halventaa jalointa olentoa, jonka Jumala on koskaan luonut. Te olette hävytön, illettävä! Te ette tiedä mitään Pojusta! Hyvä, *mindä* tiedän. Minä tiedän, että jos miss Letty olisi teidän kaltaisenne nainen, istuisi tuo onneton nuorukainen nyt vankilassa. Mutta vikoineen ja hairahduksineenkin on Poju kuitenkin paljon parempi ihminen kuin te. Niin, tuijottakaa minuun miten vaan haluatte — minä olen tahtonut jo kauan sanoa sanottavani, ja nyt se on tehty. Te ette ole kelvollinen omistamaan poikaa. Teidän välinpitämättömyytenne, itsekkyytenne ja laiskuruutenne ovat suurimmaksi osaksi tehneet Pojun kohtalon onnettomaksi.

No niin, nyt minä olen lausunut ajatukseni ja minun on keveämpi olla. Hyvästi!

Ja ennenkuin mrs D'Arcy-Muir oli ehtinyt sanoa sanaakaan, hän oli poistunut. Hänen miehensä huusi häntä.

Mrs D'Arcy-Muir meni hänen luokseen ja virkkoi:

— Sieltä lähti tiehensä tuo kauhea majuri Desmond. Hän käyttäytyi minua kohtaan hyvin hävyttömästi. Hän pani minun syykseni sen, että Poju on joutunut onnettoman kohtalon alaiseksi.

— Sanoiko hän niin? Hän oli oikeassa — se onkin sinun syysi — sinun syysi.

— Jim, kuinka sinä voit puhua minulle noin ajattelemattomasti?

— Minä tarkoitan sitä, mitä sanon. Sinä et ole ollut hyvä minua etkä Pojua kohtaan — talous on aina ollut epäjärjestyksessä — ei koskaan ole tiennyt, milloin on voinut saada ruokapalan tai ryypyn — tätä asuntoa ei koskaan ole voinut nimittää kodiksi. Desmond on aivan oikeassa — kaikki tyyni on sinun vikasi. Sen tietää Jumala.

Hänen päänsä vaipui väsyneenä tyynylle ja hänen katseensa harhaili ympäri. Tuon miehen avuttomuus oli hyvin surkuteltavaa, mutta hänen vaimonsa ei osottanut vähintäkään osanottoa. Hän lähti huoneesta lohduttamaan itseään mieliruoillaan, munilla ja makaroonilla.

Majuri palasi miss Lettyn luo kertoakseen, miten hänen käyntinsä oli onnistunut, ja tuo hyvä olento nauroi makeasti, kun majuri mainitsi saarnastaan mrs D'Arcy-Muirille. Kaikki miss Lettyn entinen kiintymys Pojua kohtaan oli herännyt uudelleen, kun hän oli kuullut tuota nuorukaista kohdanneesta onnettomuudesta ja hänen huolistaan. Majuri oli kertonut hänelle kaikki, ja miss Lettyn ainoa toivo oli saada vielä kerran nähdä hänet ja siunata

häntä hyvästiksi. „Vain yhden ainoan kerran ennen kuolemaani“, ajatteli miss Letty, sillä hän tiesi, että kuolema jo oli lähellä. „Vain yhden ainoan kerran — voidakseni suudella häntä ja sanoa, että minä ymmärrän hänen viettelyksensä sekä että minä sydämestäni annan hänelle anteeksi.“

Majuri tiesi hänen salaisen toivomuksensa, ja siksi hän koetti saada tietoonsa Pojun olinpaikkaa. Mutta kaikki ponnistukset olivat turhat; Poju oli ja pysyi poissa.

Aika kului, kunnes äkkiä syttyi sota Englannin ja Transvaalin välillä, ja sotainen into tarttui jokaiseen, joka rakasti maataan ja kuningatartaan. Syntyi tavaton hälinä. Rykmentti rykmentin jälkeen lähetettiin rintamaan — laiva toisensa jälkeen kuletti poikia, veljiä, miehiä ja isiä pois kodista ja perheen keskuudesta — toisia koskaan enää palaamatta. Majurikin havahtui kuin vanha ratsuhevonen, joka kuulee signaalin soivan — ja hän melkein unohti leininsä, käyden sotaministeriössä tiedustelemassa uutisia niistä ystävistään ja entisistä tovereistaan, jotka jälleen olivat astuneet aktiiviseen palvelukseen.

— En ole koskaan kaivannut nuoruuttani niinkuin nyt, lausui hän kapteeni Fitzgeraldille, joka oli lähdössä Capiin. Ja sinä, Fitz, olet minua vain viisitoista vuotta nuorempi.

— Se on totta, virkkoi Fitz, mutta viisitoista vuotta merkitsee paljon, veliseni! Minä toivoisin kaikesta sydämestäni, että sinä matkustaisit mukana — mutta ehk'et sinä sentään tahtoisi jättää miss Lettyä.

— En — siinä olet oikeassa — sitä en voisi tehdä, sanoi majuri. Minä en kadehti sinua — usko pois! Minä toivotan sinulle onnea ja mahdollisuuksia ylenemiseen.

Senjälkeen kuin Fitz tovereineen oli matkustanut, seurasivat toiset katkeramat jäähyväiset. Muuan etevä lääkäri siitä sairaalasta, jossa Violet työskenteli, teki myöskin

lähtöä etelään, ja hän tahtoi ehdottomasti, että Violet seuraisi mukana.

— Me tarvitsemme hyviä, kelpollisia sairaanhoitajattaria sodassa, sanoi hän majurille, joka kuunteli hänen puhettaan sekä surulla että ylpeydellä — ylpeydellä siksi, että hänen suojattiaan pidettiin niin etevänä — surulla senvuoksi, että Violeten piti jättää isänmaansa. — Me tarvitsemme urhoollisia taitavia naisia, jotka voivat olla toisilleen esimerkkinä, ja minä olen puhutellut „sisar Morrisonia“, ja hän on sanonut olevansa valmis seuraamaan mukana.

Asia oli ratkaistava pikimiten, ja kun majuri puhui siitä miss Lettylle, lausui tämä mielipiteenään, että Violeten tuli matkustaa.

Anna hänen lähteä, Dick, virkkoi hän. Odottaahan häntä siellä loistavat mahdollisuudet. Hän on siksi rohkea, että hän voi siellä pelastaa monen urhoollisen miehen elämän.

— Mutta kuka sitten hoitaa teitä, Letty?

Miss Letty vastasi hymyillen:

— Minä kyllä tulen toimeen, Dick. Onhan minulla palvelijattareni — ja jos tilani huononee, pyydän vanhan Margareteni tulemaan minua hoitamaan. Tämän ikäisenä me emme saa olla itsekkäitä, Dick. Meidän tulee antaa Violeten matkustaa. Jos me tulemmekin häntä kaipaamaan, niin onhan meillä ainakin tietoisuus siitä, että mekin olemme tehneet jotain auttaaksemme urhoollisia sotilaitamme.

Ja Violet matkusti sotinäyttämölle, otettuaan katkerat jäähyväiset sedältään ja miss Lettyltä. Saavuttuaan Capiin, määrättiin sekä hänet että se lääkäri, jonka mukana hän oli matkustanut, seuraamaan niitä joukkoja, jotka hyök-

käsivät Colensoon, ja pian oli tuo nuori tyttö täydessä työn touhussa.

Iltaa ennen Colenson onnetonta taistelua seisoi Violet teltan ovella, katse suunnattuna lakeuksien yli. Hänen sydämensä oli raskas ja mielensä täynnä pahoja aavistuksia. Vaara ja kuolemanuhka tuntuivat hänestä olevan lähellä. Hän koetti kääntää ajatuksensa toisaalle. Hän muisteli kenttäsairaalaa, jonka läpi hän juuri äskettäin oli kulkenut, ja joka oli kerrassaan mallikelpoisessa kunnossa vastaanottamaan tulevia haavoitettuja. Tulevia haavoitettuja! Häntä vavistutti. Kuinka julmaa, kuinka epäkristillistä olikaan käyttää luoteja ja pommeja ihmisten murhaamiseksi jonkun pienen maakappaleen, pienen määrän kullan tai jonkun muun seikan tähden!

— Kunpa poliitikot, jotka määräävät sotia, vähänkin ajattelisivat, miten paljon verta niissä vuodatetaan, niin varmaankin he tekisivät päätöksensä varovammin. On kerrassaan kauheata odotella sairaalassa noita haavoitettuja, paloteltuja raukkoja. Heidän täytyy kärsiä kamalia tuskia ylempien käskystä, jotka samaan aikaan istuvat mukavissa nojatuoleissaan levossa ja rauhassa.

— Ajatteletteko kotia, sisar Morrison? kuului lempeä ääni hänen takanaan, ja kun Violet kääntyi, huomasi hänen sen lääkärin jonka alaisena hän palveli. Vai tulevaa joulukuuta?

— En kumpaakaan, sir. Minun ajatukseni olivat sodan kauhuissa.

— Se on totta. Sota on jotain kerrassaan barbaarimaista! virkkoi lääkäri. Se on muinaisten aikain perintöä. Ja sivistyneet valtiot käyttävät sitä vielä keinona riitaisuksiensa selvittämiseen. Nykyaikainen sota ei ole mitään muuta kuin pelkkää teurastusta — ja sotilaat ovat niitä onnettomia, jotka johdetaan teurastuspenkille. Sodan

todellinen luonne peitetään liehuvilla lipuilla ja huudoilla isänmaallisuudesta, mutta itse asiassa osottaa sota inhotavaa raukkamaisuutta, siinä kun murhakeinoin koetetaan saada oma tahto perille.

— Minua ilahuttaa, että tekin ajattelette niin, virkkoi Violet loistavin silmin. Olisihan paljon parempi palvella kuningatarta ja isänmaata rauhallisoin töin ja tietein, kuin murhaamalla ihmisiä summittain.

— Niin, sisar, sanoi tohtori hieman veitikkamaisesti. Mutta teidän tulee muistaa, että taitoja ja tieteitä palkitaan harvoin, kun taas sota tuottaa ylennystä ja kunniaa. Älkäämme kuitenkaan nyt puhuko siitä sen enempää. Meidän tulee totella määräystä. Ja kun meidän kunnan poikamme revitään ja raastetaan, täytyy meidän koettaa parantaa heitä parhaan taitomme mukaan. Te olette järjestänyt kaikki sangen hyvin, sisar. Mutta totelkaa nyt minua ja menkää levolle, sillä mikäli olen kuullut, saatte te huomenna paljon työtä.

Tohtori nyökkäsi ja läksi. Violet painautui pienoiseen telttasänkyynsä, mutta ennen nukkumistaan hän rukoili hartaasti enonsa ja miss Lettyn puolesta.

— Mitenkähän miss Letty jaksaa? tuumi hän. Onko-han hän saanut mitään tietoja Pojusta?

Aamu koitti kirkkaana ja rauhallisena, mutta pian syntyi niin kova kuumuus, että maa poltti jalkain alla. Violet heräsi englantilaisten laivain kanuunain paukkeeseen. Oli alettu tuli fort Wylietä vastaan. Mutta kätkeytynyt vihollinen ei vastannut. Englantilaiset jatkoivat ampumista kunnes viimein kuului laukaus Colenson kukkulain takaa.

Tuota pikaa alettiin haavoittuneita kulettaa kenttäsaairaalaan, ja sairaanhoitajattaret saivat paljon työtä. Violet teki parhaansa huojentaakseen haavoittuneiden tuskia, ja

äskен vielä niin siistissä kunnossa ollut sairaala oli nyt muuttunut kauhun ja kärsimysten paikaksi.

Päivä alkoi kallistua iltaan, ja englantilaiset koettivat anastaa takaisin buurien ryöstämiä kanuunoita. Kun muuan urhoollisimpia upseereita, eräs luutnantti Robert oli kaatunut, hätääntyivät rohkeimmatkin miehet — unohdettiin täydellisesti, mitä olisi ollut tehtävä sillä silmänräpäyksellä, ja päällikköjen hämmennys ja muistamattomuus aiheutti sen, että jäi antamatta käsky skottilaisten fusilierien jättää paikkansa. Nämä onnettomat miehet seisoivat urhoollisina paikoillaan, vihollinen ympäröitsi heidät, ja julma teurastus alkoi. [Mutta läpi tulisateen syöksähti äkkiä ratsain muuan upseeri, pidellen edessään satulassa haavoittunutta toveria. Kuulat vinkuivat hänen ympärillään, mutta hänen onnistui välttää niitä, eikä hän seisahtanut ennenkuin ensimmäisen telttasairaalan luona, missä hänen hevosensa kaatui ja kuoli, ja sekä upseeri että hänen toverinsa syöksyivät maahan.

Muutamia lääkäreitä kiirehti paikalle, ja he auttoivat upseerin ylös. Niin pian kuin hän sai sanoja suustaan hän selitti:

— Minä en ole haavoittunut, mutta tämä nuorukainen on. Minä löysin hänet hyvin kurjassa tilassa, — muuan buuriroisto oli asettanut hänen ruumiinsa suojakseen, jonka takaa hän ampui meikäläisiä — hän on nuori sotilas — minä pelkään, että hänen loppunsa on hyvin lähellä. Minä ammuin buurin. Tahtoisin mielelläni tietää, kuka hän on, sillä kun minä nostin hänet satulaan, hän huudahti: „Alister!“ Hän näytti siis tuntevan minut.

Nuoren leijonan tavoin hän pudisti tomun päältään ja pyyhkäisi veripilkun poskeltaan, joka oli hieman haavoittunut. Upseerin toivomuksen mukaan sai haavoittunut

sotilas pian hoitoa, mutta kun lääkäri paljasti hänen kauheat haavansa, hän pudisti päätään.

— Ei mitään toivoa! lausui hän, ei ole syytä tehdä leikkausta, sillä se vain pidentäisi tuon onnettoman kärsimyksiä. Kas, nyt hän herää. Luuletteko, että hän tuntee teidät.

— Minun nimeni on Mac Donald, virkkoi nuori upseeri. Alister Mac Donald. Ja tämä sotilas kutsui minua Alisteriksi. Hän meni haavoittuneen luo, joka vähitellen tuli tajuihinsa ja hengitti raskaasti. Kun upseeri oli katsellut häntä kauan ja tarkkaan, huudahti hän:

— Kautta Jupiterin! Sehän on Poju!

Kun Violet kuuli tämän huudahduksen, hän kääntyi äkkiä.

— Poju! huudahti hänkin ja kiirehti haavoittuneen luo. Alister katseli häntä ihmetellen ja ihailien.

— Tunnetteko hänet? kysyi hän. Minä en ole nähnyt häntä sitten kuin pienenä poikana, mutta minä muistan hyvin hänen kasvopiirteensä. Mutta minä en voi käsittää, miten hän on vain tavallinen sotilas. Kuitenkin olen varma, että se on hän. Hänen nimensä on Robert D'Arcy-Muir —.

Mutta Violet kumartui kuolevan puoleen ja tunsi heti nuo hienot, kauniit kasvopiirteet, joita muuan maailman jaloimpia naisia oli aikoinaan niin paljon ihailnut, ja vaikka Violet koettikin hallita itseään, ei hän kuitenkaan voinut pidättää nyhkytystään.

— Voi, rakas miss Letty! — Voi Poju!

Nuori Alister kuuli nämä sanat.

— Miss Letty! toisti hän. Hän on siis varmasti Poju. Hän oli Skotlannissa miss Lettyn luona silloin, kun tämä asui meitä vastapäätä.

Lääkäri kohotti varottavasti sormeaan. Poju aukaisi silmänsä ja katsoi sisar Morrisoniin.

— Olemmeko voittaneet? kysyi hän hiljaa.

Lääkäri koetteli hänen epätasaisesti lyövää valtimoaan.

— Älkää olko levoton. Me voitamme! sanoi hän.

— Voitammeko? — Tähän asti olemme hävinneet — he ovat anastaneet kanuunamme — petoksella. Missä on Alister?

— Tässä, sanoi nuori luutnantti ja lähestyi häntä. Rohkeutta, poikaseni!

— Minä tiesin, että se olit sinä, sanoi Poju, koettaen ojentaa hänelle kätensä. Kun sinä ammuit buurin — ja nostit minut satulaasi — silloin minä tiesin. — Alister ilmi elävänä! Sinä olet aina tahtonut — taistella Englannin puolesta — muistatko?

— Muistan, muistan, — ja Alister puristi hellästi haavoittuneen heikkoa kättä. Älä ole surullinen! Kaikki käy hyvin!

— Oh, sinä olet jo ehtinyt tehdä jotain! mutisi Poju. Sinä sanoit aina, että tahdot tulla sankariksi, ja nyt — nyt sinä olet siksi tulemassa. Minäkin tahdoin tehdä jotain suurta — miss Lettyn vuoksi —

Hänen äänensä sammui. Violet kiersi käsivartensa hänen kaulaansa.

— Poju! huudahti hän.

Kuoleva katsoi häneen heikosti hymyillen.

— Poju! toisti Violet nyhyttyäen. — Kuuletko minua — ymmärrätkö?

Haavoittunut antoi myöntävän merkin.

— Minä tunnen miss Lettyn, jatkoi Violet — ja tekin olette nähnyt minut, vaikka ette muista. Poju raukka! Minä tunnen miss Lettyn — minä tiedän, että hän rakastaa teitä ja haluaa nähdä teidät jälleen.

— Niinkö? — Kuolevan ääni kuului jostain kaukaa.

Oh! Mutta minun täytyy tehdä jotain suurta — niin hän antaa minulle anteeksi.

— Hän on jo antanut teille anteeksi! sanoi Violet. — Voi, Poju! — Rakas Poju! — Koettakaa ymmärtää —

Kuolevan sotilaan kasvojen yli valahti harmaa varjo, mutta hänen silmänsä yhä tuijottivat Violettea.

— Tietääkö — hän —

— Kyllä — hän tietää, vastasi Violet, ja hänen oli vaikea pidättää itkuaan. Hän tietää, mitä suuria vaikeuksia teillä oli — hän tietää, rakas Poju! Ja hän rakastaa teitä nyt yhtä paljon kuin silloin, kun olitte pieni lapsi.

Pojun kasvot saivat rauhallisen ilmeen, ikäänkuin enkelin näkymätön käsi olisi koskettanut häntä.

— Sanokaa hänelle — että minä otin pestin sotaväkeen — saadakseni tilaisuuden tehdä jotain hyvää — urhoollista — että hän voisi olla ylpeä minusta — mutta nyt se on myöhäistä —

Hän sai ankaran kouristuskohtauksen, niin että lääkärin täytyi häntä pidellä; hänen katseensa oli tähdätty johonkin kaukaisuuteen ja hänen silmistään säteili ihmeellinen loisto — sitten tuo kirkastus äkkiä haihtui — silmäluomet painuivat kiinni — ja hän putosi raskaasti taapain. Violet kiersi käsivartensa uudelleen hänen kaulaansa, veti hänen päänsä syliinsä, itkien ja kuiskaten:

— Poju! Voi, Poju!

— Kaikki on hyvin, sammalsi kuoleva. — Kaikki on annettu anteeksi. Älkää itkekö. Sanokaa — että Poju — Poju lähetti hänelle — sydämellisimmät terveisensä.

Seurasi kunnioittava hiljaisuus — ja sitten nuori Mac Donald veti Violeten pois kuolleen luota niin hellästi, hellästi, että se oli varma enne pian puhkeavaan molemminpuoliseen rakkauteen — ja Violeten antaessa kyynel-

tensä vapaasti virrata, lääkäri peitti valkealla vaipalla nuoren sotilaan ruumiin.

* * *

Kotona Englannissa vastaanotettiin tieto Colenson tappiosta epäilyksellä ja surulla. Suuret ihmisjoukot piirittivät päivittäin sotaministeriön, saadakseen kuulla uutisia tappioista. Majuri Desmond, jota raivostutti jo ajatuskin häviöstä brittiläisen lipun alla, luki parhaillaan luetteloa kaatuneista, kun hän äkkiä tyrmistyi kuin salaman iskemänä. Hän nimittäin näki seuraavan nimen:

„Kapteeni Fitzgerald, Crosby. — Kaatunut.“

Hän luki nimen uudelleen ja uudelleen ja hän alkoi tuntea itsensä sairaaksi ja häntä pyörrytti. Samassa sattui hänen silmänsä erääseen toiseen nimeen:

„Robert D'Arcy-Muir. — Sotilas. — Kaatunut.“

— Ei mutta mitä tämä on! huudahti hän. Eihän se voi olla mahdollista! Robert D'Arcy-Muir! Missä rykmentissä? Skottilaisissa fusiliereissa.

Hän lähti heti sotaministeriöön, missä hän tapasi erään ylhäisen virkamiehen, jonka kanssa hän oli hyvä tuttava.

— Robert D'Arcy-Muir. Sehän kummallista, että kysytte juuri häntä. Minä sain kaksi vuotta sitten sattumalta tietää hänen historiansa. Ottaessaan pestin, kertoi hän sen avomielisesti, ja hän oli minusta kunnioituksen arvoinen. Hän oli rykmentissään kaikkien suosima. Hänen kuolemansa on kai teille ankara isku. Mutta tähän aikaanhan saa kärsiä vähän yksi ja toinen!

Väsyneenä ja murtuneena lähti Desmond ministeriöstä, ja nyt hän ensi kerran tunsii olevansa vanha. Vanhan ystävänsä Fitzin kuolema oli vaikuttanut häneen syvästi — ja vielä lisäksi Pojun kuolema siellä kaukana, kaukana, se tärisytti majurin vanhaa sydäntä, ja pelolla hän

ajatteli miss Lettyä. Tämä oli tullut hyvin heikoksi Violetin lähdön jälkeen, ja vain majurin hartaista pyynnöistä hän oli kutsunut Margaretten hoitamaan itseään. Tämä olikin tullut heti ja oli melkein aina hänen luonaan. Margaretelle hän puheli lakkaamatta Pojusta ja toivostaan saada vielä kerran nähdä hänet — toivo, joka nyt oli ainaiseksi särkynyt.

— Kerronkohan minä siitä hänelle? tuumi majuri surullisena — tai pidänpö asian salassa jonkun aikaa? Mutta ellen minä kerro, niin ilmottavat siitä hänelle ainakin Pojun vanhemmat. Mrs D'Arcy-Muir nauttisi tietysti suuresti pelästyttää häntä mustareunaisella kirjekuorella. Luulen olevan parasta, että minä niin varovaisesti kuin mahdollista koetan kertoa hänelle Pojun kohtalosta. Ja Fitz parka! Hän sai ylennyksen! No niin, jos hän olisi saanut valita, olisikin hän varmasti valinnut kunniallisen kuoleman sotatanterella. Mutta Poju! Niin nuorena! Jumala tietää, että minä olen tehnyt parhaani — mutta elämä näyttääkin olevan vain murheellinen, kauhea tarina!

Hitaasti hän asteli miss Lettyn asunnolle, ja kun hän näki, että rullaverhot olivat alasvedetyt, vaikutti se häneen hyvin epämiellyttävästi.

— Näyttää siltä, kuin hän jo surisi Pojua! mutisi hän, soittaessaan ovikelloa.

Margaret aukaisi.

— Miten miss Letty jaksaa? kysyi majuri.

— Oh, sir, eilen illalla hän oli vähän hermostunut ja alakuloinen, mutta tänä aamuna hän heräsi iloisena ja tyytyväisenä. Ja hän sanoi minulle: 'Margaret, minä luulen, että saan tänään tietoa Pojusta.'

Majuri huokasi.

— Sanoiko hän niin?

— Sanoi. Mutta te itse, sir, näytätte kovin väsy-

neeltä ja surulliselta. Ettehän saanut mitään surullisia uutisia —?

Majuri keskeytti hänet, kysyen:

— Missä hän on?

— Arkihuoneessa, kuten tavallista, sir. Hän lukee. Minä jätin hänet yksikseen juuri hetki sitten. Hän sanoi, että hänellä on muutamia kirjeitä kirjoitettavana — ja kun minä juuri äsken silmäsin sisään, hän istui takkavalkean ääressä, kirja kädessään.

— Hyvä, minä menen hänen luokseen. Jos tarvitsen teitä, niin huudan.

Hyvin varovaisesti majuri hiipi sisään arkihuoneeseen.

Iloinen valkea rätisi takassa, ja miss Letty istui sen ääressä, kirja polvillaan, selkä oveen päin. Majuri yskäsi hiljaa. Miss Letty ei liikahtanut. Tätä hiukan kummek-suen Desmond läheni häntä.

— Letty!

Ei vastausta.

— Jumalani!

Majuri kiirehti hänen luokseen.

— Letty! — Rakas Letty! — Letty! — Ettehän vaan ole kuollut! — Oi, Letty, Letty! — Ettehän ole kuollut!

Miss Lettyn vanhoilla, kauneilla kasvoilla oli hymyilevä kirkastuksen sävy. Kirja, joka oli hänen polvillaan, oli se kirja, joka johdattaa meidät kaikki taivaan tielle — ja hänen pieni, valkoinen kätensä lepäsi sen päällä kylmänä ja kankeana. Majuri oli liian suuren tuskan valtaamana, voidakseen itkeä tai valittaa ääneensä, ja kuoleman majesteetin ollessa läsnä lankesi vainajan monivuotinen, uskollinen rakastaja murtuneena polvilleen hänen viereensä, lukeakseen ne rivit, joiden päällä tuo rakas käsi lepäsi.

„Rauhan minä annan teille — en niinkuin maailma antaa — vaan minun rauhani minä annan teille“.

Ja yhä ollen polvillaan majuri suuteli rakasta, uskollista, puhdasta kättä — suuteli kahdesti Pojun puolesta, hänen, joka nyt lepäsi haudassaan eteläisessä Afrikassa — ja kahdesti oman rakkautensa puolesta häneen, enkeleihin, joka oli nyt lähtenyt takaisin alkuperäiseen kotiinsa Jumalan luokse. Ja polvillaan-olija kuiskasi:

— Näin on parhaiten, Letty! Näin on parhaiten!

---

50 pennin romaaneja

nimisessä sarjassamme on tähän asti ilmestynyt 30 numeroa, joista allamainittuja on vielä saatavissa. Sarja on saavuttanut sekä yleisön että arvostelijain yksimielisen kiitoksen, ja tuloksena onkin ollut, että kaikki alkunumerot (1—13) ovat muutamissa kuukausissa loppuunmyytyt.

N:o 14. **Ruijan rannoilta** (I Dyreskind), kertomus Norjan Lapista, kirj. *Matti Aikio*. Suoment. *Aksel von Schantz*. Taiteilija Rurik Lindqvist'in piirtämä kansilehti. 160 siv. Hinta 50 penniä.

Lappalainen kirjailija Matti Aikio on rotunsa ainoa varsinainen kaunokirjailija, joten hänen teoksensa ovat ensimmäiset kaikin puolin todelliset kuvaukset Pohjois-Norjan porolapplaisten elämästä.

Suomalaiselle yleisölle on „Ruijan rannoilta“ harvinainen uutuus, kirjalliselta arvoltaan täysipainoinen ja aiheeltaan erityisen viehättävä.

N:o 15. **Luotsina Mississippijoella**, humoristinen kertomus, kirjoittanut *Mark Twain*. Tait. Rurik Lindqvist'in piirtämä kansilehti. — 144 sivua, hinta 50 penniä.

Kenpä ei tuntisi Mark Twainin nimeä, hänen, joka hauskana, väliin ivallisenakin kertojana on saavuttanut kautta maailman kuolemattoman kuuluisuuden. Yllämainittu kertomus, kuten niin monet muutkin hänen jutelmansa, on hänen oman elämänsä vaiheista.

Tämä novelli on hupaisa, opettavainen, seikkailukirjan ja mainion kaunokirjallisen teoksen välimuoto, jonka saattamisesta suomenkieliseen asuun on oltu tyytyväisiä.

N:o 16. **Pyhän Birgitan vaellus**, hist. kertomus, kirj. *Werner von Heidenstam*, tekijän luvalla suoment. *Y. H.* —

Taiteilija Rurik Lindqvist'in piirtämä kansilehti. 152 sivua, hinta 50 penniä.

Niille, jotka ovat innostuneita historiallisista kertomuksista, suosittelemme lähinnä tätä tunnetusti etevän novelistin teosta.

N:o 17. **Voimaihminen** (Gaspar Ruiz), vaiheita Chilen vapautussodasta, kirj. *Joseph Conrad*, suom. *W. Hämeen-Anttila*. Tait. Rurik Lindqvist'in piirtämä kansilehti. 114 sivua, hinta 50 penniä.

Sotakertomuksia on paljon, mutta harvat niistä ovat niin mielenkiintoisia ja jännittäviä kuin Joseph Conradin „Voimaihminen“.

Kirjan sisältö on puhdas ja sellainen, että se kauan pysyy mielessä. Tekijän kertomistapa on mestarillista.

N:o 18. **Valheen verkko**, romaani, kirjoittanut *Sidney Warwick*, suomentanut *Eero Alpi*. 173 sivua, hinta 50 penniä.

Valaiseva, kaunis ja puhdashenkinen kertomus.

N:o 19. **Vanha Heidelberg** (Karl Heinrich), kirjoittanut *Wilhelm Meyer-Förster*, suoment. *Aukusti Salo*. 187 siv., hinta 50 penniä.

„Vanha Heidelberg“ on kirja, joka on suorittanut voittokulun läpi sivistyneen Europan.

N:o 20. **Toisen oma**, kevätunelma, kirjoittanut *Väinö Kataja*. Tait. Rurik Lindqvist'in piirtämä kansilehti. 128 siv., hinta 50 penniä.

Tämä tarina kahdesta sydäimestä, jotka löytävät toisensa, vaan joiden kuitenkin on pakko erota, on hyvin ehyt kuvaus kohtalon ristiriitaisuuksista ja elämän kärsimyksistä.

N:o 21. **Ylämaan leski**, kuvaus Skotlannin tuntureilta, kirjoittanut *Walter Scott*, suomentanut *W. Hämeen-Anttila*. Taiteilija Onni Muusarin piirtämä kansilehtikuva. 158 sivua, hinta 50 penniä.

Jälleen on tullut kielellemme käännettyksi muuan kuuluisan Walter Scottin kertoelma, joka on epäilemättä paras

hänen lyhyemmistä romaaneistaan. — — — Tämä jännittävä, kummallinen kertomus ei enempiä suositteluja kaipaa.

N:o 22. **Mehiläispyytäjä**, intiaaniromaani, kirj. *James Fenimore Cooper* suomentanut ja tekijän elämäkerralla varustanut *V. Hämeen-Anttila*. Tait. Onni Muusarin piirtämä kansilehti. 223 sivua. Hinta 50 p.

„Mehiläispyytäjä“ on maailmankuulun tekijänsä jännittävimpiä ja mielenkiintoisimpia kirjoja. Suurella taituruudella kuvataan siinä rohkean erämiehen moninaisia seikkailuja suuressa Lännessä, jonka luontoon ja vaaranalaiseen elämään jokainen lukija hartaudella tutustuu.

N:o 23. **Kaksi naista**, romaani, kirj. *A. G. von Suttner*, suomentanut *Eero Alpi*. Monivärinen kansilehti. 176 sivua. Hinta 50 p.

Oikeuden voittoa ja sitä palkkaa, mikä aina tulee osaksi vääryyden harjoittajalle, kuvataan tässä kirjassa, jonka onnistuneen aiheen ja mieltäkiinnittävän käsittelyn takaa tekijänsä von Suttnerin tunnettu nimi.

„Kaksi naista“ on hyvin suositeltava kirja sekä puhtaan henkensä että erinomaisen tyylinsä vuoksi.

N:o 24. **Hop-hei**, kertomus, kirj. *John Strange Winter* suomentanut *Eero Alpi*. Monivärinen kansilehti. 120 sivua. Hinta 50 p.

Tämän kertomuksen lukevat mielellään sekä nuoret että vanhat. Sen henki on hyvä ja luonnetta kasvattava ja juoni harvinaisen jännittävä.

N:o 25. **Taras Bulba**, kuvaus kasakkavallan mahtavuuden ajoilta, kirj. *N. V. Gogol*, suom. *J. A. Halonen*. Monivärinen kansilehti. 187 sivua. Hinta 50 p.

Kenelle ei olisi tunnettu kuuluisan venäläisen kirjailijan Nikolai Gogolin nimi; hänenhän teoksiaan on käännetty kaikille sivistyskielille. — Olemme liittäneet 50 p:n kirjasarjaamme hänen mainion novellinsa „Taras Bulban“, missä loisteliaalla tavalla kuvataan sen aikaista kasakkaelämää, jolloin tämä terve, roteva ja rohkea helmo vielä oli

vain urheata sissijoukkoa, joka ryösti ja tuhosi kokonaisia kaupungeita, ja jonka voimaa tuskin kuninkaitten sotajoukot uskalsivat nousta vastustamaan.

Kuuluisan kirjailijan kuuluisa romaani ei sen suurempia suositteluja tarvitse. Se kuuluu kuin itsestään jokaiseen koti- ja lainakirjastoon.

N:o 26. **Mortonin testamentti**, kirjottanut *Elisabeth York Miller*, suomentanut *Eero Alpi*. Värillinen kansikuva. 128 siv., hinta 50 penniä.

Tämä kertomus on mielenkiintoinen kuvaus erään rikkaan perijän vaiheista; teoksen päähenkilö on saanut periä suuren omaisuuden, mutta vain sillä ehdolla, ettei mene naimisiin; jos niin tapahtuisi, kuoleutuisi testamentti ja sen jälkeen on avattava uusi testamentti, jonka sisällöstä ei kukaan tiedä, — se on kirjan alkuna.

N:o 27. **Kesäinen tarina**, romaani, kirjottanut *U. W. Walakorpi*. Alkuperäinen, tekijänsä uusin teos. Tait. F. G. Alanderin kansilehtikuva. 152 siv., hinta 50 penniä.

Walakorven hienot rakkauskertomukset ovat saavuttaneet varsinkin nuoren väen yleisen suosion. Tässä teoksessaan kuvaa tekijä nuoren tytön ristiriitaisia taisteluita kahden rakastajan suhteen. Teos on hienosti ja mielenkiintoisesti kirjoitettu ja tuottanee ansioillaan tekijälle paljon uusia ystäviä.

N:o 28. **Erään perheen tarina**, romaani, kirj. *Wilkie Collins*, suomentanut *Eero Alpi*. Tait. F. G. Alanderin piirtämä kansilehti. 112 siv., hinta 50 p.

N:o 29. **Linnan herra**, romaani ranskalais-espanjalaisen sodan ajoilta, kirj. *Filip Laicus*, suomentanut *Felix Borg*. Taitelija Onni Muusarin piirtämä kansilehti. 128 sivua, hinta 50 penniä.

Kaunis ja ylentävä romaani, jonka melskeisiin tapahtumiin punoutuu ihanteellinen espanjalaisen, isänmaallisen neidon ja ranskalaisen soturin rakkaustarina. Kirja on kaikessa jännittäväisyydessään kohottava ja ajatuksia herättävä teos, jonka niin nuoret kuin vanhatkin varmaan suurella mielenkiinnolla lukevat,

N:o 30. **Uuteen elämään**, romaani erämaasta, kirjottanut *Väinö Kataja*. Taiteilija F. G. Alanderin piirtämä kansilehti. Noin 130 siv., hinta 50 p.

Teos on herttaisen kaunis salo-elämän idylli, jonka lukee mitä suurimmaksi mielihyväkseen. Se kertoo maailmaa kokeneen miehen ja kokemattoman erämaan tytön kauniin, luontevan rakkaustarinan. Se on hyvä, eheäsointuinen ja suurella nautinnolla luettava kirja.

N:o 31—38. **Myladyn poika**, kirj. *Alexandre Dumas*, suoment. V. Hämeen-Anttila, kuvitettu. 8:n 160 sivusta nidosta, á 50 p. yht. 1267 siv. Saadaan myös sidottuna 2:n osaan à 3 mk., yht. 6 mk. —

Dumas'n historialliset romaanit ovat mitä mielenkiintoisinta luettavaa. „Myladyn poika, eli Kaksikymmentä vuotta myöhemmin, kuuluu toisena osana tekijän kuuluisaan „kolmen muskettisoturin“ sarjaan. Se on keveätä ja harvinaisen jännittävää luettavaa, mutta sillä on myös kaikki historiallisen romaanin ansiot, joten se kohoaa paljon yläpuolelle tavallisen jännityskirjallisuuden. Teos on myös *kuvitettu*. Esipuheena on laaja katsaus Dumas'n elämäntyöhön ja selostus „Kolmen muskettisoturin“ sisällöstä, joten lukija sen avulla voi tutustua edellisen juoneen. Muuan arvostelija lausuu teoksesta:

„Näin hyvän asun ja suuren leviämismahdollisuuden kyllä ansaitseekin tämä vauhdikas kuvaus-sarja viekkaan kardinaali Mazarin'in toiminnasta Ranskassa ja puritanien voitollisesta kapinasta Englannissa. Parhaimmillaan ollessaan, kuten tätä romaania sepittäessään, Dumas oli verraton historian muistojen elävöittäjä. Dumas'n historialliset romaanit ovat saaneetkin yleisesti tunnustetun aseman viime vuosisadan kaunokirjallisuuden huomattavimpien ilmiöiden joukossa.“

N:o 39. **Kuun kultaa**, kirj. *Jeffery Farnol*, suom. Eero Alpi. 208 sivua, hinta 50 p.

„Kuun kultaa“ on herttaisempia kirjoja, mitä löytyy koko käänöskirjallisuudessamme. Siinä kerrotaan jännittä-

vällä ja mukaansatempaavalla tavalla nuoren amerikalaisen miljoonamiehen seikkailuista Englannin maaseudulla, josta hän lopuksi, monien vastusten jälkeen, saa omakseen sydämensä lemmityn. Kirjan henki on ylevä ja se uhkuu harvinaisen hienoa runollista tuoksua. Tämä kirja on yhtä hyvin nuorten kuin vanhojen.

N:o 40. **Sotainen tarina**, kertomus Heinärannalta, kirj. Väinö Kataja. Siv. 126, hinta 50 p.

Taas uusi, arvokas, alkuperäinen kotimainen teos halpahintaisessa sarjassamme! — „Sotainen tarina“ lopettaa hauskaasti Katajan tunnetun heinärantalais-kuvausten sarjan. Se sisältää niin runsaasti maalaishuumoria ja koomillisia tilanteita, ollen samalla taiteelliseen kokonaisuuteen nähden ensiluokkainen, ettei lukija sitä kädestään heitä, ennenkuin on päässyt loppuun. Katajan lukemattomien ihailijain on syytä iloita tämän hänen huomattavan uutelonsa ilmestymisestä

N:o 41. **Tuhottu elämä**, kirj. Maria Corelli, suom. Eero Alpi. Siv. 169. Hinta 50 p.

Meillä on ollut onni liittää sarjaamme yksi kuuluisan kirjailijattaren huomatuimpia teoksia. Siinä kertoo tekijätär meille, miten puhtain ja parhainkin elämä voi tuhoutua, kun ympäristön kurjuus ja huonot esimerkit ovat siihen vaikuttamassa. Mutta kirjassa esitetään myös tie sovitukseen. Se ei koskaan ole liian myöhäistä. — Paitsi sitä ihanteellista moraalia, jota tämä kertomus uhkuu, saa siitä jokainen sytykettä myöskin isänmaalliseen innostukseen. — Esitystapa on sujuvaa ja jännittävää.

Sarjaa jatketaan.

Kun tätä 50 pennin romaanisarjaamme oli ilmestynyt 7 numeroa, lausui *Aamulehti* sarjasta kokonaisuudessaan m. m.:

„Tavattoman helppohintaisuutensa ja sisällyksensä siiveellisen moitteettomuuden vuoksi ansaitsee Kariston 50 pennin romaanisarja kannatusta. Siten on pantu alulle varsin kiitettävä yritys, joka, jos sarjassa ilmestyvien teosten va-

lintaan edelleenkin kiinnitetään tarkkaa huomiota, on koi-
tuva hyödyksi ja ratoksi tuhansille kodeille.“

Edellämainitut 50 pennin romaanit ovat myös ulko-asul-
taan hyviä. Toivottavasti kaikki lukuhalun herättämistä har-
rastavat kansalaiset ostavat ja levittävät niitä, sillä näin satu-
maisen halvan kirjasarjan jatkaminen käy mahdolliseksi *ai-
noastaan* suuren menekin avulla.

Kysykää kaikkialta **Kariston 50 p:nin romaaneja!**

ARVI A. KARISTO

Kustannusliike, Hämeenlinna.

Kysykää

kaikkialta

Kariston 50 p:nin romaaneja!

Parhaat, laajimmat, arvokkaimmat!

50 pennin romaaneja!

Hyviä, ensiluokkaisia kirjoja halvalla

— se on ollut tarkotuksemme ryhtyessämme julkaisemaan 50 pennin romaanisarjaamme. Sarjamme teokset ovat huolella valittuja, mailman-kirjallisuuden merkkimiesten kirjottamia, arvokkaita, puhdashenkisiä, mutta silti myös jännittäviä ja mielenkiintoisia. Ne ovat sitäpaitsi kokoonsa nähden myös **halvimpia** 50 pennin sarjoista, hyvälle paperille painettuja, hienoilla värikuvakansilehdillä varustettuja.

Hankkikaa ajoissa sarjamme kaikki saatavissa olevat numerot. N:ot 1—13 ovat jo loppuunmyytyt (paras todistus sarjamme saavutamasta suosiosta!), sen jälkeisiä numeroita on vielä saatavissa, tosin muutamia aivan pieni määrä. Uusia numeroita ilmestyy säännöllisesti.

14. RUIJAN RANNOILTA, kirj. Matti Aikio . . .	160 s.	50 p.
15. LUOTSINA MISSISSIPPI-JOELLA, kirj. Mark Twain	144 s.	50 p.
16. PYHÄN BIRGITAN VAELLUS, kirj. W. von Heidenstam	152 s.	50 p.
17. VOIMAIHMINEN, kirj. Joseph Conrad	114 s.	50 p.
18. VALHEEN VERKKO, kirj. Sidney Warwick	173 s.	50 p.
19. VANHA HEIDELBERG, kirj. W. Meyer-Förster	180 s.	50 p.
20. TOISEN OMA, kirj. Väinö Kataja	132 s.	50 p.
21. YLÄMAAN LESKI, kirj. Walter Scott	158 s.	50 p.
22. MEHILÄISPYYTÄJÄ, kirj. J. F. Cooper	223 s.	50 p.
23. KAKSI NAISTA, kirj. A. G. von Suttner	176 s.	50 p.
24. HOP-HEI, kirj. J. S. Winter	120 s.	50 p.
25. TARAS BULBA, kirj. N. V. Gogol	186 s.	50 p.
26. MORTONIN TESTAMENTTI, kirj. E. Y. Miller	128 s.	50 p.
27. KESÄINEN TARINA, kirj. U. W. Walakorpi	152 s.	50 p.
28. ERÄÄN PERHEEN TARINA, kirj. W. Collins	112 s.	50 p.
29. LINNAN HERRA, kirj. Filip Laicus	128 s.	50 p.
30. OUIEEN ELÄMÄÄN, kirj. Väinö Kataja	128 s.	50 p.
31—38. MYLADYN POIKA, kirj. Alex. Dumas, Kuvitettu. 8:n nidettä à 50 p. (Sidott. 2 osaan yht 6 mk) Sivuja yht.	1267 s.	50 p.
39. KUUN KULTAA, kirj. Jeffery Farnol	208 s.	50 p.
40. SOTAINEN TARINA, kirj. Väinö Kataja Noin	130 s.	50 p.
41. TUHOTTU ELÄMÄ, kirj. Maria Corelli	170 s.	50 p.
42. VIISI ASKELTA AVIOLIITTOON, kirj. Karl Mäkinen	128 s.	50 p.

Sarjaa jatketaan.

Kaikkia yllämainittuja saatavissa kaikissa kirjakaupoissa, rautatie-kirjakaupoissa y. m. Summissa joka 6:s ilmaiseksi. Hankkikaa ajoissa, ennenkun painokset loppuvat!

ARVI A. KARISTO
Kustannusliike, Hämeenlinna.